

TRIBUNA

Nekateri tuji pa tudi naši domači opazovalci političnih dogajanj v Jugoslaviji zaradi specifične družbene vloge Zveze komunistov Jugoslavije razglašajo naš sistem samoupravne demokracije kot enopartijski sistem. Takšni ljudje ali ne vidijo globokih razlik, ki obstoje med našim političnim sistemom in enopartijskim sistemom, ali pa namerno pripisujejo našemu samoupravnemu sistemu lastnosti, ki jih nima. Kajti sistem socialistične samoupravne demokracije se razvija prav kot negacija partijskega političnega monopola ne glede na to, ali se monopol izraža kot večpartijski ali kot enopartijski sistem.

TRIBUNA

JOŽE PUČNIK

KAZALO

UVODNIK

TVEGAN POSEL

Ali četrti prispevek k plakatni blaznosti

Morda se je tudi Vam, ljube bralke in dragi bralci, zazdelo, da so naši prestola željni kandidati raznih barv, to »demokracijo« v zeli preveč dobesedno.

Bombardiranje povsem nedolžnih občanov z bolj ali manj okusnimi plakati, je v teh dneh na višku in kandidati prav tekmujejo med seboj, kdo bo čigave plakate prej prelepil (ali celo dopolnil) s svojimi. Z njih se Vam v obraz režijo bolj ali manj zaščitni frisi in mamice kar tekmujejo v razpravah: iz čigavih oči veje toplina in iz čigavih maščevanje.

Toda, kakor zmeraj, ljubi moji, nekaj sodu izbije dno in tako so sodu izbili dno plakati Socialdemokratske zveze Slovenije s katerih kukajo na Vas na eni strani dr. Pučnik z vso svojo evropsko socialdemokratsko »smetano« in na drugi strani dr. Ribičič z vso svojo svetovno komunistično »drhaljo«. Toda tu se zgodba šele začne. TRIBUNI je res vseeno, kaj si ti burkeži dajejo na plakate, zaradi nas lahko tudi svoje zadebeljene zadnjice, toda to naj počnejo za SVOJ DENAR. Ko je namreč prejšnji teden prišel gospod tehnični urednik TRIBUNE naročit nekaj ljubkih fotografij v Fotodokumentacijo časopisne hiše Delo, so mu tam, sicer zmeraj izredno ljubeznive dame razložile, da je maloprej nek mladec odnesel štiriindvajset fotografij, ki da jih je naročila TRIBUNA. In ker ima gospod tehnični zmeraj pregled nad temi rečmi, je začuden telefoniral na uredništvo, če je komu znano, kdo in zakaj je rabil tista dva ducata fotk. Toda o tem na TRIBUNI, vključno z gospodom odgovornim na čelu, nihče ni imel pojma. Torej, nek zmikavt je prišel v Dokumentacijo, se predstavil za Tribunaša, lepo izbral fotografije, jih dal reproducirati in si jih drznil tudi odnesti. Na srečo dame v Dokumentaciji fotk do prihoda Tribuninega tehničnega še niso pospravile in smo jih tako zacahnali in mirno čakali, kje bodo izplavale. In glej hudiča: tisti Brandt in Castro in njima podobni se sedaj polulano režijo s plakatov SOCIALDEMOKRATSKE ZVEZE SLOVENIJE.

Ne zanima me, če je o tem gospod Pučnik vedel karkoli, niti če je gospa Bohova, ko je pokarala delo svojih »ta mladih« z vsebinske plati, vedela tudi to, kako so dobili te fotografije. Pastirji bi že morali vedeti, kaj počno ovčice. Zato prosim gospoda Pučnika, da TRIBUNI pojasni, KDO je nekemu, TRIBUNI sicer neznanemu PRIMOŽU ŠTERBENCU, naročil to gnusno »operacijo«. Očitno nekdo, ki mu je narava uredniškega dela znana, med drugim tudi TRIBUNINA, in takih tipov v Pučnikovem volilnem štabu ni ravno veliko...

Samo mimogrede: TRIBUNA je plačilo teh fotografij (3.800,00 din) zavrnila in Delova Fotodokumentacija bo verjetno sprožila kazenski pregon, seveda skupaj s fotografi, avtorji fotografij in TRIBUNO, ki so jih sprva celo pripisovali »družabništvu« pri teh plakatih.

Pa lep pozdrav, moji ljubi a priori pošteni socialdemokrati (tako ste vsaj na plakatih želeli izgledati).

V Ljubljani, 5. aprila 1990

Vaš Hamfri Bogart

P.S.: TRIBUNINA neodvisnost je tako spet na hudi preizkušnji. Toda tako neusmiljena, kot je do komunističnih packarij, bo tudi do vseh drugih. Res ji je do tega, da po štiridesetih letih komunizma zadihamo še kak drugi -izem, toda samo pod enim pogojem: da na poštenosti pridobimo.

- 1 Hamfri
- 4 Intervju:
Ivan
Kramberger
- 8 Portret:
Pepca Kardelj
- 13 Še pomnite
tovariš Kučan
- 17 Heroj
z imenom
Maruša
- 24 Fotolabor
- 27 Intervju:
dr. Tine Hribar
- 30 Intervju:
Eddie Murphy
- 37 Teater:
Eurokaz
- 42 Dom za
obešanje
- 44 V stenah
Kalifornije
- 46 Še zadnjič:
Protokoli
- 48 VABILO

TRIBUNA je glasilo UK ZSMS Ljubljana. ● Tisk: Tiskarna Ljudske pravice, Ljubljana. ● Naslov uredništva: Kersnikova 4, 61000 Ljubljana, tel. (061) 319-496, telefax (061) 319-448. ● V uredništvu dežuramo vsak dan med 10. in 12. uro. ● V.d. glavnega urednika: Bojan Korenini. ● V.d. odgovornega urednika: Tomi Drozg. ● Lektorica: Nives Klinc. ● Cena 10 din. ● Oproščeno prometnega davka po sklepu št. 421-170/22.2.1973. ● Naslednja številka izide 20. aprila 1990. ● Fotografija na naslovni strani: Fotodokumentacija Dela. ● Fotografija na posterju: Karli Erdlen

Na položaju dne x.y.1990

Velocenjeni belogardist!

Zelo pazljivo prebiram tvoje umazane članke v še bolj umazanem Gorenjskem glasu.

40 let si čepel v mišji luknji in užival socialistični raj. Ker je tvoje materialno in finančno stanje nadpovprečno in vse to na račun naših delovnih ljudi na katere sedaj ti in tvoji ničvredni pajdaši zlivajo ogromne količine gnojnice, zapomni da bo slej ali kasneje le prišel čas, ko bo ta gnojnica zalila tvoji umazani in krvavi gobec in da boš šel tja kamor pač spadaš - v krtovo deželo. Gorje našemu narodu, če pridejo na površje lumpije tvojega kova. Tvoje pripovedke, kaj so počeli zmagovalni partizani z narodnimi izdajalci in ponižnimi hlapci fašistov, se bodo kmalu končale. Nikoli pa ti ni prišlo v tvojo butico spoznanje, kaj vse bi počeli tvoji belogardisti, umazani s krvjo poštenih borcev za našo svobodo - če bi slučajno zmagali. Žrtve njihovega maščevanja bi bile najmanj desetkrat večje, kot so tvoje številke narodnih izdajalcev, popolnoma upravičeno likvidiranih. Med te likvidirance bi spadalo še mnogo takih, ki danes blatijo NOB in junaške partizane.

Bil sem še otrok, ko so podivjani in pijani belogardisti divjali po naši vasi in mučili ter streljali popolnoma nedolžne vaščane. Edina krivda teh nedolžnih ljudi je bila - bili so poštteni Slovenci in niso podpirali narodnih izdajalcev in fašistov.

Zapomni si to: »V slučaju zmage nemških fašistov bi se tudi ljudje tvojega kova skupaj z drugimi Slovenci znašli v daljni Rusiji!« To je bil načrt okupatorja in slučajno imam kopijo tega načrta.

Moj nasvet tebi:

»Utrini s tvojim krvavim gobcem in ne delaj sovraštva med ljudmi. Seveda s tvojimi članki služiš zopet mastne honorarje na račun delavcev, ki so ti trn v peti.«

Moje podpisane ni, ker me je sram, da bi moje poštene ime bilo predmet prežvekovanja tvojega krvavega in umazanega gobca.

Smrt novodobnim izdajalcem!

P.S.

To pismo je prispelo na naslov našega sodelavca Iva Zajdele. Vojne očitno še ni konec!

ZLOČINI ZA KOMUNIZEM

Poglejmo si še en spisec zločincev, ki so pobijali moške, ženske in otroke v koncentracijskem (uničevalnem) taborišču TEHARJE pri Celju poleti 1945. S tem tudi hočem pomagati celjskemu javnemu tožilstvu, vendar ne samo njemu, temveč tudi vsem tistim (komunistično) borčevskim funkcionarjem, ki so do sedaj, in še vedno, tako radi govorili o vojnih zločincih in narodnih izdajalcih pri tistih, ki so jih s svojimi zločini (in tako narodno izdajo) prisilili (glej Črne bukve in Kri mučencev!), da so se začeli braniti ter tako po sili razmer postali tudi oni zločinci. Mislim predvsem na Zorana Poliča, Boga Gorjana, Bojana Polaka - Stjenko. Šli so celo tako daleč, da so borce pozivali, naj na volitvah volijo za »preizkušene« in »sigurne« komuniste in socialiste, s čimer jih spet, kot že med vojno, mečejo na komunistično finto. Pošteno bi bilo, da vsaj sedaj, po 50 letih komunističnega eksperimentiranja in uničevanja Slovenije svojim borcem rečejo, naj volijo po svoji vesti in občutkih. Kaj, govorim o poštenosti?!

Zadnjič sem se (samo dotaknil nekaterih morij v smeri proti Dolenjski (Krakovski gozd, Ilova Gora, Repičnikovo brezno nad Krvavo Pečjo in Krimaska jama na Menišiji, pomor 150 ranjencev iz ljubljanske bolnice, kar ga je na izrecni ukaz Ivana Mačka-Matije izvršil narodni heroj Franc Krese-Čoban. Ob tej priložnosti se opravičujem, ker se mi je zadnjič zapisalo ime »Leopold Krese-Čoban« ob omenjenem pomoru 150 ranjencev iz ljubljanske bolnice; pravo ime je narodni heroj FRANC KRESE-ČOBAN, ki je bil po vojni še upravnik zaporov na Povšetovi.

Danes pa si oglejmo še nekaj glavnih akterjev teharske morije.

Komandant štaba I. bataljona KNOJ v Celju (Teharjih) je bil POVŠE DUŠAN (Hrastnik), komisar je bil MILAN KOŽUH (bivši direktor Rudisa, ki živi v Celju), načelnik štaba je bil DJURO LUBEJ (Dramlje; od vseh grozot, ki jih je počel med pobijanjem, je znorel), šef OZNE za okraj Celje je bil GOLC EDI-ŠVIGELJ, ime še enega teharskega oznovca pa je LADIKOVSKI, ki je končal nekje v Prekmurju.

Še eno pojasnilo. Res je, da je bil v Teharjih med morilci CONRADI (iz Savinjske doline), vendar je bil ta pred kratkim zamenjan z mnogo bolj znanim Egonom Conradijem (sedanjim direktorjem Kompassa).

Sedaj pa še to, kar že cela Slovenija nestrno čaka dalj časa.

Zaradi resnice, ki je zadnje čase vedno bolj odevala IVANA MAČKA-MATIJO v jeklen jopič ter zaradi tega, ker ga je Izvršni svet Slovenije hotel že večkrat izseliti iz zloglasne »Mačkove vile«, je Ivan Maček-Matija doživel živčni napad, nakar so ga morali odpeljati v norišnico v Polje, kjer je nekaj časa preživetaril vpet v prisilni jopič.

Naj povem, da je v »Mačkovi vili« inštaliran poseben obrambni (ne le alarmni) sistem, prav tako ob njegovem vikendu ob Krki. Obrambni sistem ob vikendu je že večkrat uničil udar strele (narava se pač brani!), tega v vili na Snežniški ulici pa so sedaj izklopili. Širijo se govorice, da bo stari komunistični vrh Mačka žrtvoval, da ga ne bi kdo vlačil po sodišču.

Tako se počasi zaključuje zgodba v Sovjetski Zvezi izšolanega Ivana Mačka-Matije, velikega narodnega heroja Slovencev, ki pa bo končno pokopan na normalnem pokopališču, ne pa v parku sredi Ljubljane. S tem pa zgodbe o Mačku še dolgo ne bo konec. Pravzaprav se je ta zgodba komaj začela razpletati, čakajo nas namreč silna odkritja na območju Borovca in Kočevske reje, kjer si je zgradil fantastični imperij. Imperij, zgrajen z množico človeškega gorja, trupel in nenormalno preganjavico.

PEPCA KARDELJ pa je doživel infarkt in se nahaja v šok sobi. Tako Kramberger ne bo imel priložnosti, da bi ji vsak teden dostavil vrečo štajerskega krompirja, vilo v Vikrčah in posebno penzijo nad penzijami za zasluge za slovenski narod pa še ji vedno lahko vzame. Če ne bo tega naredil Kramberger, bo to storil kakšen drug Krambi.

Kučan in njegovi komunistični preostanki v finalu predvolilne kampanje na veliko blebetajo, češ da je treba na Prešernovem trgu ob bok ČRNIH BUKVAM postaviti Urha in Begunje. Naj on kar postavlja tja do Urha, Begunje in barje, ti grozotni spomeniki namreč že dolgo stojijo, s ponovnim prestavljanjem jih bo samo porušil. Knjiga o Urhu s svojimi enormnimi 630 stranmi že dovolj dolgo straši po Sloveniji. Menda je jasno, da na toliko straneh ne moreš napisati samo resnice.

Ali je mar komuniste sedaj, ob Črnih bukvah, kar naenkrat sram? Naj omenim še nekaj. V Črnih bukvah je vse gorje Dolenjske in Notranjske **le omenjeno s suhoparnimi podatki**, kje so šele podrobni opisi komunističnega početja, kot so na primer opisani v urhu (Podbejškove), ali Črni roki (Vidica)? Vsi tisti, ki blebetajo o tem, da vse to moramo pozabiti ter se ozreti v sedanjost in prihodnost, ali tisti, ki govoričijo o zgodovinski znanosti (»stroki«) kot edini in zveličavni za popis dogajanj med vojno, naj pač s tem svojim »prepričanjem« živijo, naj se pa zavedajo, da s tem preskakujejo stopnico, ki se je ne more preskočiti. Dejstvo je namreč, da je treba ljudi Dolenjske in Notranjske najprej in končno osvoboditi z resnico. Šele nato se lahko (prosto po komunizlasto) posvečamo pomiritvi, spravi, sedanjosti in prihodnosti!

Novodobne Črne bukve se torej že pišejo.

4. april 1990

Vilko Mavsar ml.

Spoštovani:

V št. 22 - 22. 12. 89 TRIBUNE sem čital kazensko ovadbo na Temeljno javno tožilstvo v Celju.

Drznil sem si pravne podatke te ovadbe uporabiti za slične kazenske ovadbe na T. javno tožilstvo v Novem mestu, ki ga v fotokopiji prilagam.

Morda Vam je mogoče se to ovadbo zanimate, akoravno vem, da ne bo imelo nobenega odziva.

Pregledati bi bilo tudi Bahovčevo brezno v Padežu pri Birčni vasi.

Padež je gozdni kompleks, kjer se v bližini upravnega jedra nahaja imenovano brezno.

Padež leži kakih 2 km od Birčne vasi, ta pa manj kot kilometer od železniške postaje Birčna vas, druge od Novega mesta v smeri Metlika. (Novo mesto - Kandija - Birčna vas.)

Hvaležen bom za vsakršno sporočilo.

Z odličnim spoštovanjem:

Anatol Fabjančič

Godoy Cruz

Argentina

ZAHTEVEK ZA POPRAVEK V TRIBUNI št. 5 z dne 26/3-1990 v rubriki »pisma«

prispevek pod naslovom KOMUNISTIČNA ZVERINSTVA

Podpisani Leopold KRESE - JOŠT zahtevam, da v prvi prihodnji številki Tribune objavite popravek, oz. navedete pravilne podatke.

KRESE LEOPOLD-JOŠT nisem narodni heroj, moje partizansko ime nikoli ni bilo ČOBAN, temveč JOŠT, ter nimam nobene zveze z opisanimi ali katerimikoli podobnimi dogodki!!!

Od vašega dopisnika Vilka Mavsarja ml. zahtevam, da objavi javno opravičilo!

Zanaprej pa mu priporočam, da se potruzi vsaj toliko, da najde pravilna imena, priimke in partizanska imena ter zaradi svojega neznanja ne dela »sestavljenke« iz dveh oseb.

V kolikor moji zahtevi ne boste ugodili, bom ukrepal po sodni poti.

Leopold Krese-JošT

Še o protokolih sionskih modrecev v Tribuni

Odgovarjam na pismo, v katerem me nepodpisani avtor poziva, naj pojasnim svoje stališče ob izhajanju Protokolov sionskih modrecev, ki so jih objavili v Tribuni. Verjetno gre za bralca mojega romana Marpurgi, saj ga v pismu omenja in mi v zvezi z njim očita sprenevanje ob izhajanju Protokolov. Menim, da sem se s svojim zgodovinskim romanom pomotoma znašla v histeriji političnega obračunavanja, saj je moje poslanstvo ustvarjanje in ne prerekanje.

Radi bi vedeli, katerim piscem v polemiki pritrjujem. Vsekakor Švarcu, Kovaču pa tudi Goldsteinu, saj vsi trije razmišljajo podobno, le da so Goldsteinove izjave prizanesljivejše. Tudi jaz menim, da knjig in besedil nasploh ni treba prepeovedovati. Toda še zdaj ne razumem, zakaj je Tribuna objavila Protokole.

Če bi me bili v uredništvu Tribune vprašali, kaj naj izvlečejo iz zaprašenega rotoparnice preteklosti, bi jim namesto Protokolov predlagala Petrograjske noči Josepha Maistreja (1753-1821), saj ta veliki spreobrnjenec prav tako razkriva protostrojarsko zaroto proti krščanstvu. Lahko bi pobrskali še po arzenalu propagande III. Reicha, saj so Protokoli že obrabljeno, pa tudi dolgočasno branje. Reviji, kot je Tribuna, bi

pripisala več okusa in iznajdljivosti. Vendar šlo na stran! Kje, kdaj in zakaj so se pojavili Protokoli, je znano. Prav tako ni malo pričevanj - dokumentarnih in literarnih, ki kažejo na to, da so bili Protokoli preizkušeno sredstvo za manipulacijo z nesrečnimi in naivnimi ter so vedno usmerjali sovraštvo in pogrome v zaželeno smer. Izčrpan razčlenbo Protokolov lahko preberemo v Kiševi noveli Knjiga kraljev in bedakov (Danilo Kiš, Enciklopedija mrtvih, MK, Ljubljana, str. 124), zato ne verjamem, da uredništvo Tribune ni vedelo, s kakšnim besedilom ima opraviti. Če bi bila mlada, bi zagotovo napisala kot Mladen Švarc: »Ta reč se mi gnusi.«

Lojze Stanič se zavzema za izdajanje Protokolov, češ naj »se ta modernejši prostozidarski program sooči z javnostjo in naj bo dokazan in potrjen kot laž, če je laž«. O Protokolihih so veliko pisali in zanesljivo dokazali, da so ponaredek. Prav je še, da jih postavimo tja, kamor sodijo: Protokoli pretresajo mit o Antikristu, s tem pa imajo širše razsežnosti. Tema o Antikristu se v stoletjih neprestano ponavlja. Pri nas se je pred desetletjem začela ponovno pojavljati s knjigo Mira Glavutriča, ki je na samem začetku sporočil svojim bralcem: »Črna internacionala satanistov se plazi skozi čas, kajti demon je objavil vojno večnemu Rimu...« V hrupu ob izidu knjige so vsi pozabili, da delo sploh ni bilo vredno nobene pozornosti.

Mit o Antikristu se skupaj z legendo o zlati dobi, ki bo prinesla ljudem socialno pravičnost, pojavlja že v srednjem veku. Knjige, ki opozarjajo na zarote ob prihodu Antikrista, pa izhajajo vse do današnjih dni. Mislim, da dobro poznam te vrste literaturo. Zato bi mnogim svetovala, naj preberejo knjigo Jürgena Tibuseka Die neue Religiöse Kultur, Giessen, 1988, ki je med zadnjimi v tej verigi. V njej avtor razpravlja o temi, ki je pač del njegovega prepričanja in vere, ne da bi ščuval k sovraštvu, pa tudi judovske in prostozidarske zarote ne omenja. Avtor Jürgen Tibusek je učen teolog, njegovo razpravljanje pa je na ravni, ki ji pravimo strpnost, uglajenost, omika in kultura.

Zgodoba o Protokolihih in Tribuni pa je vsekakor klavrna. Dejstvo je, da je Protokole objavilo glasilo napredne univerzitetne mladine.

dr. Zlata Vokač
Maribor

NARODNA UMIRITEV

dne 23. marca 1990

Predstavo SRS je izdalo pod tem naslovom izjavo, ki naj bi zaključila težka dogajanja v letih 1941/6. (Delo 5. III. 1990).

Datum izjave: od volitev smo oddaljeni komaj dober mesec. Jasno je, da se v enem mesecu v tako kompleksni, delikatni problematiki ne more priti do nobenega zaključka. Gre torej za taktično potezo, ki naj postavi odgovorne v dobro luč za volitve in za čas, ko bodo oblastvene razmere povsem drugačne kot danes.

Kljub gornjemu jo pozdravljamo!

Subjekt izjave: »Državni organi SR Slovenije, specifično saj od 1. X. 43 naprej.« Komentar: nerazumljiva taktika in zakrivanje, v zadevo je zapletena od vsega začetka in do danes samo Komunistična partija Slovenije (danes SDP) in njeni glavni deloprijemniki (OF in partizani).

Predmet obravnave: »Edini realni narodno-osvobodilni boj. Različno razmerje ljudi do okupatorja in NOB«. Kom: Po vseh doprinesenih dokazih in priznanjih, da je šlo v bistvu za revolucijo in državljansko vojno, je gornje povsem nesprejemljiva osnova za vsak resni korak k spravi in pomiritvi.

»Najtesnejše sodelovanje z okupatorjem, itd.« Kom: opozicija pozdravlja tozadevni izziv, s pojasnilom, da se je postopalo tako, kot v preostali zasedeni Evropi in odgovarja v našem primeru, še posebej naravnih človeških pravic po samoobrambi in mednarodnim določilom borbe proti terorizmu pod okupacijo.

Predmet sprave: a) Obdobje julij 41/42. V tej dobi je treba iskati vzrok (tisoč in več mučenih in pobitih nedolžnih rojakov!) in krivca. Tu je izvor vsega gorja, ki je prišlo na deželo.

b) Genocid nad civilno in vojaško opozicijo po 15. maju 1945.

Državljanska vojna: nepotrebne grozote obeh strani so vredne obžalovanja. Preiskava, kje in kdaj je šlo za organizirano, zapovedano, primitivno ostrino ali pa za samosvojo zločinsko delovanje posameznikov, je dobrodošla.

Humanost in pieteta do grobov: Kom: Čimpreje tembolje, toda nujno mora biti povezano z moralnim zadoščanjem in javno proglasitvijo narodne časti nedolžnih pobitih.

»Spomeniki in obeležja«: Kom: Odklanjamo kontrolo današnje in bodočih strank. Država prevzame skrb za varnost.

Zaključek: Slovenska politična emigracija z veliko dobre volje sprejema poziv k narodni spravi in bo rada sodelovala v vseh fazah njenega poteka. Povabilo na razgovor legitimne slovenske oblasti po letošnjem aprilu bo z veseljem sprejeto. Po skoraj 50 letih bomo z veseljem prestopili meje domovine - ne več kot politični emigranti nego kot svobodni in enakopravni državljani.

dr. Peter Urbanc

NEKAJ VPRAŠANJ D. MAROJEVIČU

Tribuna je v štev. 5/26, marec 1990 dala veliko prostora D. Marojeviču. Kar dva sestavka sta mu bila dana na voljo, da je predstavil svoje videnje Slovencev in Slovenije. V obeh sestavkih nisem našel niti ene poveljne besede o Sloveniji in Slovencih, več je bilo takega o Srbiji. Delam v organizaciji, kjer je več kot 10 % Neslovencev, tudi več kot 10 % doktorjev znanosti je Neslovenec in z vsemi se dobro razumem. Čeprav razlagam stališča D. Marojeviča, pa se oni ne razumejo z mano, vendar si ne upajo povedati. Tudi to je mogoče, vendar pa si D. Marojevič upa vse povedati o Sloveniji in zato mu zastavljam naslednja vprašanja.

1. Ali Marojevičeva zveza ali stranka dobiva za svoje delovanje materialno podporo posredno ali neposredno od IS Slovenije in kolikšna je bila ta podpora v zadnjih dveh mesecih.

2. V Beogradu živi več deset tisoč Albancev. Ali imajo ti Albanci kakšno samostojno politično zvezo ali stranko, kot je Marojevičeva, ima ta stranka podobno materialno podporo in možnost za delo, kot jo ima stranka D. Marojeviča v Sloveniji.

3. Sprejemam trditev, da je Kosovo neke vrste zgodovinska lastnina Srbije. Takih je v moralnem pomenu na svetu mnogo, od Koroške do Amerike. Kako pa je z Vojvodino. Prvič je bila priključena Jugoslaviji oz. Srbiji leta 1918, ko je imela med prebivalci manj kot 20 % Srbov. Število Srbov v Vojvodini je zrastle nekoliko nad 50 % prebivalstva šele po masovni izselitvi Nemcev med in po drugi svetovni vojni in naselitvi kolonov, predvsem Srbov iz zunaj federalne enote Srbije. Kakšna temelje postavlja Srbija za trditev, da je Vojvodina njen integralni del.

4. Ali se D. Marojeviču zdi prav, da manj kot 2 milijona prebivalcev Slovenije plačuje za vzdrževanje države četrtino sredstev za normalno delovanje federacije z 22 milijoni prebivalcev. Včasih se mi zdi, da Slovenija daje OD za več uradnikov na nivoju federacije kot na nivoju republike in občin.

Končno, D. Marojevič je dipl. inž. strojništva, zato pričakujem, da bodo odgovori konkretni, kot se za tak naziv spodobi.

Dr. F. Vodopivec

61000 Ljubljana, Jamova 1

SLOVENIJA, ZADNJA OAZA NEDEMOKRATIČNOSTI V EVROPI ?!

Kdor si kdaj pa kdaj zaželi izvedeti nekaj »nebloksovskih« informacij o svoji širši in ožji domovini in mu za potešitev njegove radovednosti ne zadoščajo (de)informacije naše osrednje novinarske agencije, si, seveda če mu to dopušča tehnična opremljenost bivalnega prostora in znanje tujih, po večini buržoaznih jezikov, z veseljem prebere kakšen tuj časopis, posluša ali gleda kakšno tujo radijsko oziroma TV postajo.

Ker je za sedanjo notranjepolitično situacijo značilen razcep med demokratičnimi in nedemokratičnimi silami, se laiku kar samo po sebi zastavi vprašanje: kdo je kdo? Lahko vprašanje, za katerega vsi mislimo, da vemo odgovor. Pa v tej balkanski mučki ni vse tako preprosto.

V federalni enoti, ki leži med reko Kolpo in gorskim masivom. Evropi znani pod imenom Alpe, prevladuje globoko prepričanje, da smo dobri in s tem demokratični mi, slabi in nedemokratični pa oni. V tem prepričanju med dobrimi in zli zaradi ljubelega miru leži neodvisna oaza, oziroma prostor, kjer je na pretek tako enih kot drugih, vendar pa očitno ni tako, vsaj če verjamemo nekaterim »lažnim kapitalističnim« tiskovnim agencijam. Da lažejo tako ali drugače dobro vemo iz naše vsem dobro znane zgodovine.

Veliko medijev je že pisalo o neaktivnosti zunanje politike naše federalne enote. Prav nasprotno so na tem področju ravnali v deželi Karađorđevićev, Karađićev, itd.

S svojo aktivno zunanjo politiko jim je uspelo prepričati kar velik del zahodnega demokratičnega sveta, da so dobri oni in slabi mi. Pri tem jim je sicer malo pomagajalo stanje v AP Kosovo, za kar pa so krive seveda nedemokratične sile na severo-zahodu federacije. In kaj je storila naša ljuba vlada, da bi demantirala te informacije in spremenila mišljenje »demokratičnega« sveta?

Nič. Oziroma še manj kot nič. Naš zunanji minister (SRS) sedi v svoji pisarni v Ljubljani, predsednik IS Skupščine SRS se odhaja pogajat v Beograd in s tem odhodom že deloma priznava našo krivdo, namesto da bi se pogovori izvršili na nevtralnem terenu in še bi lahko našteval. V kakšni drugi državi bi davkoplačevalci zagnali vik in krik, pri nas pa nič. Kaj smo res postali narod pasivnih opazovalcev?

V primeru da smo, nam tudi »demokratične« volitve ne morejo pomagati, kajti zasluži si natanko to, kar imamo. Kaj imamo, pa tako ali tako, vsaj upam, vidimo.

Matjaž Rozman

IVAN KRAMBERGER: KATAKLIZMA KOMUNIZMA

INTERVJU

DR. IVAN KRAMBERGER

KANDIDAT ZA PREDSEDNIKA SLOVENSKE DRŽAVE

Volitve za predsednika Predsedstva Republike Slovenije je s svojo kontroverzno pojavo napravil zanimive prav on. Brez njega bi izpadle, kot sam pravi, kakor dolgočasen komunistični pogreb. In kakor je slovenski prehod v demokracijo navadna burka s pomanjkanjem okusa, je tudi kandidatura Ivana Krambergerja, političnega alfabeta, a bistrega, milo rečeno preprostega in »dobrega človeka iz Negove«, navadna burka. Razpravljati, ali je Bog ali norec, je zapravljanje časa. In vendar mu moramo priznati nekaj reči: sam in s svojimi sredstvi je zbral potrebnih pet tisoč (bojda celo dvajset tisoč) overjenih podpisov, kar gotovo ne bi uspelo, to trdim z vso odgovornostjo, nobenemu od ostalih treh kandidatov. In njemu so mediji v tujini posvetili mnogo več pozornosti kot doma. Če je to za nas dobro ali slabo, bo pokazal čas. Dejstvo je, da sedaj vsi vedo, da je pri nas takšna »demokracija«, kot je še v Ameriki nimajo. Tam namreč Ivan Kramberger pri zaključnem obračunu predsedniških kandidatov na televiziji gotovo ne bi bil več prisoten. Dobro jim jo je zagodel in marsikakšen Tartuffe je slabo spal ob njegovih resnicah. In kar je najbolj smešno: Ivan Kramberger je z vsakim dnem manj norec in bolj kandidat. Njegovi so preprosti ljudje in kar verjetno ni naključje - tudi verniki. Teh pa je, na občo žalost ostalih kandidatov, največ...

Zato, če ste mnenja, da je rešitev za to državo, da gre čimprej v maloro in potem začne vse znova: VOLITE IVANA KRAMBERGERJA!

Hudega pa mu kljub porazu gotovo ne bo: gostilna KRAMBERGER v Negovi bo od 1. maja, ko jo odpre, nabito polna in naj mu Bog povrne milijarde, ki jih je vložil v predvolilno kampanjo. To je zaslužil že s tem, ko je Slovencem vrnil dobro voljo v teh mučnih predvolilnih dneh.

Če vprašate mene, bi omenjenega gospoda raje kot za predsednika Slovenije videl na mestu Drnovška v Predsedstvu SFRJ. Tam bi gotovo prišel na svoj račun.

TRIBUNA: Gospod Kramberger, pravijo, da ima Slovenija letos prve svobodne volitve... Kakšen je vaš komentar?

KRAMBERGER: Komunisti so si tako naredili, da ostanejo oni na vladi in da oni večino dobijo, po vsaki ceni. To jim lahko dokažem. To je bilo vse programirano. In svinjsko, oni vsi dobijo denar od države. In Kučan, ko se pelje po avtocesti, mu ni treba plačati nobene cestnine. In jaz, ko imam tujo registracijo, moram plačati dvojno, Kučan pa lahko gre skozi. Sploh ga ne vprašajo. In on je ravno tak kandidat kot jaz. Ni sekretar partije, ni popolnoma nikjer. Stalno ste pljačkali, še zdaj pljačkate, jim bom rekel. 200 milijonov mark sem vložil za vse to. Pojdi in privoščiči si, če lahko kandidiraš. 1200 plakatov, kje so še potem druge stvari. Tisti formularji in vse tisto, vsaka hiša je dobila kuverto z mojim naslovom in s tistim formularjem. 8000 jih je šlo ven. To so bili ogromni denarji. Vsak dan jih je šlo toliko ven. Veš kolikšen denar je to? In sem dobil toliko in toliko podpisnikov. In sem zajebal komuniste. Saj vsak reče, tudi Kučan, da je to nemogoče, da bi kdo pokrenil 5000 ljudi, da bi šli vsi na občino. Ljudje, tudi če morajo iti, jim je občina zelo nepriljubljeno mesto. Vsak, ki je prišel na občino, so mu rekli: »Če hočeš Krambergerja podpisat, boš moral iti na Kosovo na orožne vaje.« Ali pa so mu rekli, da bo službo izgubil ali pa, da so duševno prizadeti. Ali pa, da je listov zmanjkalo, naj naslednji teden pride. In so potem trikrat, štirikrat morali hoditi na občino. In vse mogoče so delali. Na Štajerskem je pa najhuje. Najbolj butasti komunisti so tam. Imaš plakate od Kučana samo po Štajerskem in Prekmurskem. Drugače na Dolenjskem in

Primorskem ne vidiš enega plakata, pa na Komnu in tam, tam sploh ne vedo, kaj Kučan je. In tu so na eni strani prilepili eni mameci en plakat na okno, pa je mamica rekla: »45 let sem morala te hudiče, komuniste, gledati od spredaj, zdaj pa jih moram še od zadaj, ne? Skozi okno.« No, pa sem šel pogledat, kaj je. In sem videl, da so prilepili plakat na okno, da se ven ne vidi. So mislili, da je baba že mrtva. In sem tisto strgal dol, da bo vsaj malo svetla. Vse nasilno, češ, mi moramo zmagati.

TRIBUNA: Kakšno pa je vaše mnenje o »povojnih« komunistih?

KRAMBERGER: To so bili fanatiki. Mislili so, da bodo kaj spremenili in so potem sami začeli krasti. Ti so najbolj krivi, da je pri nas tako. In so še tako butasti bili, da so Titu kupili Rolsrojsa. Slovenijo so samo molzli, samo podpisovali in dol lifrali. Samo pogledajte Prekmurje: tam ni asfaltnih cest, hiše se podirajo, narod se seli ven. Pogledajte Haloze - siromašni do kraja, pogledajte Kras in okolico - totalna revščina, kjer so kraji, kjer bi lahko naredili živalske vrtove, tam so naredili asfaltnocesto... Tito pa je bil diktator, ki je diktiral to narodno silo. On je šel v Ameriko z ladjo, rokavice, zlati prstani, trije avioni... potem pa, ko je prišel nazaj, baba zrihtana. On je bil hohštaplér. Ko je prišel v Ameriko, so se ustrašili, kakšen bogataš je. Je pa po Afriki po celem svetu pizdarije delal. Noben ni imel toliko vil kot on. Potem pa govorijo o komunizmu kot o enakopravnosti človeka, pravice človeka, govorijo tako, delajo pa drugače. Bil je največji diktator, nekaj takega kot Stalin ali Mussolini.

TRIBUNA: Pred hišo imate spominsko ploščo, kjer ste se zaobljubili, DA BOSTE HODILI PO TITOVU POTI.

KRAMBERGER: Ja, PO NJEGOVI POTI... Njegova pot ni bila slaba. Ker je dobro živel in tudi jaz bi rad dobro živel. To je mišljeno. Marsikaj tudi ni razumel. A jaz grem tudi po njegovi poti. Imam štiri vikende, imam avtomobile, imam vsega. Samo on je bil bahač, jaz nisem. Jaz skromno živim. Pogledajte sobo, kjer spim... Njegova pot ni slaba. Če bomo vsi po njegovi poti šli, bomo živeli boljše kot Amerikanci.

TRIBUNA: In kvaliteta življenja bo tudi na ameriški ravni? Začniva z JE Krško. Kakšno stališče zavzimate?

KRAMBERGER: Pojdite vi samo enkrat podnevi po Ljubljani. Koliko luči gori po nepotrebnem in se avtomatično ne ugasnejo. Jaz sem neki dan našteval in jih je bilo 120. Drugič pa, če bi šteli vse ceste, ki so osvetljene, bi morali imeti vse ceste osvetljene. Zdaj pa imamo 3 - 4 km izven mesta osvetljeno in potem ne. In že tisto, kar imamo osvetljuje tukaj, je dovolj, da lahko centralo v Krškem

takoj ustavimo. Temveč to je monopol električnega podjetja, da čimveč prodajo. To je špekulacija. V el. podjetju je tričetrt ljudi preveč. To je takšen aparat nabit, toliko ljudi od tega živi, da nič ne delajo. Treba je bolj gospodarsko začeti delati in razmišljati, potem bo elektrike dovolj. Še ceneje bo. Recimo, tu zdaj gori deset žarnic. Zakaj ne bi gorela samo ena? To se da narediti bolj tehnično, da se da avtomatično vse regulirati. Pri meni gori 50 žarnic celo noč. Zdaj je uničiti težje kot vzpostaviti... Kaj je zadnjič ena baba po televiziji ali po radiu lepo govorila! Kaj vse, čiste vode, čisti zrak, vse zeleno, nič več smreke ne propadajo, sauer regen nič več vse čisto, sonce sveti skozi megle, vse čisto, vse lepo. ...To je zdaj vprašanje. Treba pa je narod živeti. Treba je živeti, treba je kruh služiti, nazaj več ne moremo, da bi z rokami ribali. Mora biti pralni stroj, mora biti industrija. Govoriti je lahko, rešiti pa ne moremo.

TRIBUNA: Kaj pa mislite o marginalnih družbenih vprašanjih, kot so AIDS, prostitucija, itd.?

KRAMBERGER: AIDS? To se lahko komunistom najbolj zahvalimo. Temveč njim, zato, ker so prepovedali javne hiše po svetu. In niso smeli javnih hiš imeti in to se je potem tako prenašalo. Zdaj je že neka nova teorija in pravijo: Komunistični AIDS. Ker v Rusiji niso smeli nikjer javnih hiš imeti in javne hiše so koristne, da se tam kulturirajo te ženske, da je higiena, da je to vse v redu. Ko pa so te ženske hodile po ulici, so vse to prenašale...a komunisti so o vsem tem tiho, češ da so oni bili povzročitelji tega.

TRIBUNA: Če boste predsednik, kako mislite reševati te stvari?

KRAMBERGER: Javne hiše dovoliti. Samo to je sedaj težko, ker je že ukoreninjeno... To je bila ena občina, ki jih je moglo deset njih na pregled, ker so bili vsi z eno, ki je imela AIDS. Komunisti so se bali, da bi jim »pimpleki« odpadli.

TRIBUNA: Kaj pa potem homoseksualci?

KRAMBERGER: Homoseksualci so takšni ljudje kot vsi drugi. Človek ni kriv, če je bolan. Tudi on ima pravico živeti in ima pravico do svojega obnašanja in prav bi bilo, da bi imeli tudi svoje klube, da bi bilo potem tudi manj prenašanja AIDS-a.

TRIBUNA: Na svojih nastopih govorite, da ste oče slovenskega naroda. Torej bi radi reševali probleme tega naroda. O nekaterih problemih ste se v intervjuju že izjasnili. Zanima me, ali ste se z reševanjem teh problemov ukvarjali že prej in ali mislite, da je nujno, da postanete predsednik, da bi te probleme rešili.

KRAMBERGER: Vsi novinarji tako glupo sprašujete. Kajti predsednik je največji revež v eni državi... Poklicne praznike, pa za novo leto govor drži, pa kake mamice spremlja... on je tako malo močen, on samo podpiše lahko.

TRIBUNA: Je to potem samo volilna farsa?

KRAMBERGER: To je vse samo laganje narodu. Največ lahko naredi samo referendum, če ima močno stranko. To pomeni 20000 ljudi. Tudi jaz sam ne morem ničesar narediti, tudi predsednik države je nemočen in mora sklicati referendum. Lahko pokrene le, če ima tolikšno popularnost pri ljudeh, pa srce. Hitler je tudi, pa Milošević. Kaj so oni pokrenili, znali so manipulirati z narodom. Če nimaš naroda za sabo, ne moreš delati popolnoma ničesar.

TRIBUNA: Kakšno moč pa ima predsednik po novi slovenski ustavi?

KRAMBERGER: Zdaj je vprašanje, če bo to sploh šlo skozi, če ne bo prej vojska gor udarila. Če komunisti tako delajo... Evo, Kučan hodi okrog, dela propagando, narod vstoplje, oni pa dol hodijo po Bosni in Srbiji in narod zatirajo. Pomeni, da so komunisti ostali isti, kot so bili, samo se menjajo. In zdaj že grozijo narodu, če boste volili Krambergerja potem boste dobili tanke, potem bo spet vojska, pa take... bedarije.

TRIBUNA: Kaj pa bi v tej situaciji naredili, če bi prišlo do razpada?

KRAMBERGER: Kramberger bi se že prej zasigural, ker Kramberger ni dol od Turčije, ker Kramberger je bi 25 let v Evropi. Mene pozna i Brandt i Kohl i Kučan. Gor sem bil predsednik za siromake, za izbegle, bil sem za celo Nemčijo predsednik za bioinženirje, jaz

sem bil popularen toliko gor, mene pozna vsa deca, vsaki človek gor. In, če bom rekel, evo, Evropa, NATO, lepo prosim, rešite mali narod, nas bodo tudi branili, to je stoprocentno. Bodo prej šli branit, če bom jaz rekel kot pa Kučan ali komunisti.

TRIBUNA: Poslušajte, zdaj pa, če so predsednikove kompetence res tako male, zakaj ste se potem odločili, da boste kandidirali?

KRAMBERGER: Ta prva faza, da narodu povem, kaj je komunizem, kaj je komunizem naredil. Po celem svetu komunizem propada, v Albaniji, pri nas pa se držijo kot pijan plota...

Glejte, Madžarske - komunizem je šel k vragu, Poljska, Češka, a naši hočejo večino imeti v parlamentu, znači slovenski narod hoče spet naprej in bo spet najprej suženj in to hočem jaz, sem edini, ki to razbijam. Ker Kučan, Pučnik, Demšar, vsi komunisti, vsi so komunističnega porekla. Jih je vprašal Silvo teršek po TV, če verjamejo. Noben ne verjame v Boga, noben ne gre v cerkev. Kramberger verjame v Boga, gre v cerkev, mariborski škofje, sorodniki, ko bom izvoljen, bom šel prvi dan k maši, vera nas lepo uči - ne krasti, spoštuj. Vera ima najlepše postavke, kar sploh postoji... vera nas lepo uči, jaz spoštujem vero. In zakaj ne bi spoštovali vero, če nas lepo uči. Če bi nas komunisti lepo učili, pa tako delali, bi jih tudi spoštovali. Si čul, da bi cerkev kdaj krala ali plačkala narod in take lopovščine? To se ni zgodilo. Tak, da vera ima nekaj dobrega in tudi bom za to, da vera ne bo ločena od države, temveč da ima pravico mešato se zraven v politiko. Tudi duhovniki, verniki, to so vse ljudje. Zakaj ne bi bili popolnoma enakopravni z državo.

TRIBUNA: Poslušajte, zdaj pa recimo, da zmagate, kaj bi naredili s temi starimi komunisti, recimo z Mačkom.. Kaj mislite, da bi bilo treba z njimi narediti,...z Dolancem?

KRAMBERGER: Pobiti niti nobenega. ker nisem tak, kot so oni bili, da so klali belogardiste, ker so drugače mislili. politično ima vsak pravico drugače misliti. Edino tisto, kar so pokrali. In bi jim dal tisto penzijo. Kak ma en, ki je 40 let delal, nič več. Toliko si je on penzije zaslužil in kar je več, je krivično. in to je njegova največja kazen. Lahko ima normalno stanovanje, lahko noramlno živi... ne bi mu pa pustil tam 30 milijard. Nisem komunist, nisem kapitalist, temveč neka sredina sem, ker sem 25 let živel v komunizmu, 25 let pa v kapitalizmu. tak, da vem cenit. Jaz sem v štali spal, kanale čistil, strokovnjak za dializo potem postal, osem knjig napisal, ker je še profesor Trstenjak rekel: »Kramberger, vi ste genij našega časa! Vi ste človek, ki se na par tisoč let rodi.« To je že pred njim rekel prof. dr. ... v Nemčiji, ne da bi drug za drugega vedela. Jaz sem pameten človek. O tem ni kaj razpravljati. Jaz se lahko eno z vama pogovarjam, mislim pa drugo. Jaz nimam časa. Vi ste zdaj prekratki, da bi se samo z vama pogovarjal. Lahko bi imel štiri, pet ur govor, pa niti besede ne bi znali napisati. Jaz se v vsaki situaciji znajdem, kamor me postavite. In pravijo, da rabijo šolane ljudi. Zdaj smo imeli šolane ljudi, pa niso ničesar naredili. Jaz sem eden naravno šolanih. Jaz sem toliko pameten, da mi ni trebalo v šolo hoditi kot butasti komunisti, ki so mogli v šolo hoditi. In kaj imamo mi za eno šolo pri nas? V Kumrovcu imamo eno politično šolo, ki si tri mesece šel v tisto politično šolo in si bil dipl. pravnik. Če pa si

mesec dni šel v tisto šolo, pa si lahko bil sekretar partije.

TRIBUNA: Da se še vrnemo malo nazaj. Kaj bo s slovenskim gospodarstvom, če boste predsednik?

KRAMBERGER: A, gospodarstvo to naše slovensko. ta novi parlament, kaj je zdaj ne bodo rešili čisto ničesar. Tako hudo, kakor je zdaj, še nikoli ni šlo slov. narodu. In toliko revežev, kakor bo zdaj, še nikoli ni bilo in toliko bogatašev, kakor je zdaj, še nikoli ni bilo. Zato, ker imamo totalno nesposobno vlado. Tudi same stranke so neizkusne, saj nikoli niso bile na vladi. Ena stranka mora najmanj dvajset, trideset let trenirati, da bi imela sposobnost. Poglejte, imamo pisatelje tam noter, imamo neke književnike... niti enega inženirja ni noter v parlamentu. To pomeni edino Kramberger bo tam noter. Če bo izvoljen, bo predsednik skupščine Slovenske kot predsednik slovenskega naroda, edino on bo tam, da bo vedel kako delati. Kako tam ono, ki imam gostilno, avtobuse smo imeli, sem sam to vodil, edino to. Oni pa so sami neki filozofi, neki pisatli, niti enega inženirja, niti enega gospodarstvenika. Ko se bodo za kaj

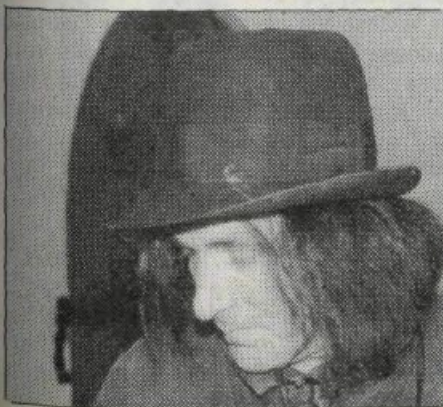

foto: Tomi Drozg

odločali, sploh ne bodo vedeli, za kaj se odločajo, če niso nikol izkustva imeli. Če je samo knjige pisal, pa pesmi, če ja samo na TV tam napisal pet pesmi, pa ga spet snemajo, pa nekdo drug poje njegove pesmi... ne rabimo mi pesmi, Slovenci smo v gospodarski krizi do kraja, kaj nam bodo pesmi. Mi rabimo same gospodarstvenike, kmetijske inženirje, da bi kmetijstvo rešli.

TRIBUNA: Kakšno politiko zagovarjate? Free market economy ali to, da država posega v ekonomijo?

KRAMBERGER: Nikoli ne more gospodarstvo od politike stran. Zmeraj sta povezana skupaj. Ne more nikjer, tam so komunisti delali, so monopol imeli v rokah, politični in gospodarski monopol, pa nič delali, ki so veze imeli. Zdaj Brandt in Schmidt, ki sta že bila predsednika, ki so šli in se pogovarjali z Amerikanci, za tisto, pa za proizvodnjo, za vojne avtomobile. Zgleda da do teh pogovorov tudi med predsedniškimi kontakti med drugimi predsedniki pride in se pogovarjajo. In to mora valjda priti. Vsak bo gledal za svoj narod, ta, da bo čimveč prodal, ta, da bo čimveč kupil. To so neka ravnotežja med enimi in drugimi. Črnici, tisto ni nobena pomoč. Njih ropajo, njihov narod pa prosi, pljačkajo narod. Govorijo, da je pomoč. vsa tista pomoč je lažna, po drugi strani jih pa molzejo. In ta mali narod, slovenski narod, normalno, da bo razlika, če bo kramberger na vladi. To sigurno, da bo se spremenilo. Od vseh strani, svetovno, to se bo pisalo. Če bo Kučan, to bodo spet čisto kratki komentarji, komunisti so spet zmagali, pika in gotovo. Jebi ga. Nema mrdanja. Ne bodo te spustili noter. če pa bo kramberger zmagal, ki je sam plakate lepil, ki je bil čistač ulice, ki je bil 25 let v Nemčiji, kot gastarbajtar, ki se je o njem razpisala Evropa.

TRIBUNA: Ampak prej ste pa rekli, da je predsednik samo figura, ki nima..?

KRAMBERGER: Pri nas, pri nas. A vani pa ni. To govorim zdaj za Evropo. Tu pri nas je drugo.

TRIBUNA: Če se zavzemamo za pravno državo, to pomeni da se moramo držati obstoječih zakonov.

KRAMBERGER: Saj, zakoni. Človek dela zakone. Saj zakoni ne pridejo sami od sebe.

TRIBUNA: Pa je predsednik ta figura, ki...

KRAMBERGER: Predsednik ne more on delati zakonov. lahko onnekaj predlaga, pa nekaj sem pa tja. Če pa v Izvršnem svetu to odobrijo, pa to, predsednik ne more tako delati. To ni nikjer na svetu. To je Hitlerjevo. Pa tudi on ni sam odločal, je imel svoje generale, pa to.

TRIBUNA: V primeru, da osmega zmagate, ali že imate svoj kabinet, svoje ljudi, ki bi delali z vami?

KRAMBERGER: So že, so že. Največ je gospodarstvenikov, nobenega pisatelja ni notri.

TRIBUNA: Ljudje se dostikrat sprašujejo, ali se kramberger zafrkava ali misli resno. Kaj vas je pravzaprav nagnalo v to kampanjo?

KRAMBERGER: To je čisto ta komunistična propaganda v Ljubljani. V Ljubljani je več kot 50% ljudi, ki živijo od komunističnega denarja in se me bojijo. Jaz sem vsaki artikel izkoristil za propagando mojo v volilno kampanjo. Tisto, kaj ste vi objavili z opico na glavi, vse mi je zlato prav prišlo.

TRIBUNA: Tisto je bilo dobro.

KRAMBERGER: Glejte, z opico me kažejo, sem rekel ljudem, a jaz se borim za vas, reveže. S tem ne žalijo mene, temveč vas, delovnega človeka. Kaj ni sramota? In so se ljudje tudi jokali, in sem jih napumpau, da je to proti nam, revežem. In tako sem vsako stvar izkoristil, da sem bombardiral one. Vsaka kritika proti meni je bila koristna.

TRIBUNA: Poslušajte, koga boste vi volili?

KRAMBERGER: Ne vem, če bom sploh šel, ker se mi zdijo volitve krivične in lažne. Verjetno bo tudi potem najprej mučka potekala. Moj brat je bil v komisiji, je bil kot mladenič komunist, je moral iti med komuniste. In je bil v volilni komisiji in je rekel, da je bila Titova škatla popolnoma prazna, ko so po vojni volili. Druga pa je bila popolnoma polna. In je rekel: »Sem tisto od Tita zalepil na drugo in škatlo zamenjal.« In to se lahko tudi sedaj zgodi.

Za Tribuno sta se pogovarjala:

**Tomi Drozg
Bojan Korenini**

PRAPODOBA REVOLUCIONARKE

PEPCA

PRAPODOBA REVOLUCIONARKE

»Moški ima ob vsem, kar dela, pred seboj cilj: žena ima moškega.«

Zdi se, da ta misel nemškega dramatika Graffa najbolj zgosti življenjsko usodo **Pepce Kardelj**. Pred seboj je imela moža, čigar cilja sta bila revolucija in socialistična izgradnja. Pepca je temu cilju zvesta še danes, ko moža ni več.

To dokazuje tudi njen obisk na Kitajskem v začetku prejšnjega leta, kjer je na nekem znanstvenem posvetovanju zastopala ime in delo **Edvarda Kardelja**. Od tod je odletela v Prištino, kjer je sodelovala na razpravi z naslovom Mladi in perspektive in ugotovila, da imajo mladi v Jugoslaviji najboljše perspektive na svetu. Pepca je pač ženska, polna idealizma, nekdanj nevarno nalezljivega, danes pa v smeh vpijočega. Kljub temu pravi, da se je v Jugoslaviji storilo več, kot so oni kdajkoli sanjali. »Kdo je poznal Jugoslavijo pred vojno? Po vojni pa so nas spoznali celo v Afriki. Poznajo Tita in Jugoslavijo. Cenijo njegove sodelavce in mojega moža. Bilo bi resnično tragično, če bi dovolili, da nam danes vse to nekdo zruši.«

Pravzaprav je v medijih nekoliko pozabljeno - nekdanj pa ob vsakem njenem rojstnem dnevu neskončno opevano - Kardeljevo vdovo medijsko oživilo ljubljansko Delo, ki jo je uvrstilo na top lestvico upokojencev z ekstra pokojninami. Spretno jo na svojih predvolilnih zborovanjih izkoristi tudi predsedniški kandidat **Ivan Kramberger**, ko z njenim imenom draži nekoliko uspavano kri navadnih upokojencev. Gre Pepci res očitati tisto vilico pod Šmarno goro in zasluženo pokojnino? Vsaka dobra in zvesta žena mora biti pač primerno nagrajena.

Ena najsvetlejših likov med jugoslovanskimi ženami - revolucionarkami, kot je zapisalo sarajevsko Oslobođenje, se je rodila leta 1914 v Spodnji Zadobrovi. **Njen dekliški priimek je Maček**. Oče čevljar in mati gospodinja sta težko preživljala družino s 6 otroki. Tudi nekaj malega zemlje ob hiši ni kaj prida pomagalo. Pepca se je hotela šolati in do druge gimnazije so v Mačkovi družini še lahko prenesli ena lačna usta več, potem pa se je morala zaposliti.

Pepčina aktivistična in politična pot se je začela v **Saturnusu**. Avgusta 1928 je 14-letnega brhkega dekliča z modrimi očmi sprejel mojster **Franc Leskošek** (kasneje tudi Luka), ki je nejeverno premeril Pepco in ji svetoval, naj raje ostane doma. Toda Pepca je ostala v »rdeči fabriki«, kjer je okrog 300 delavcev izdelovalo konzerve za prehrabeno industrijo. Usoda je hotela, da sta se Pepca in Luka srečala deset let kasneje na Čebinah, kjer je bil Luka sekretar CK ZKS, Pepca pa edina članica.

Najprej se je včlanila v Satusov sindikat, kasneje pa so ji zaupali tudi že kakšne pomembnejše reči. Pri vseh njenih odločitvah je prevladoval občutek pripadnosti delavskemu razredu in delavska solidarnost, ki je bila velika. Odločitve pač niso mogle biti drugačne, pravi Pepca. Ob pomanjkanju, krivicah in poniževanju nismo mogli ostati hladni, dodaja Pepca. »Tako smo se gradili in kalili, skrivne akcije so bile sprava za koga

morda pustolovščina, kasneje smo postajali zavedni. **Pri 21-ih so Pepco sprejeli v Partijo**. predlagal jo je bratranec **Ivan Maček**. Sprejeta je bila brez slovesnosti, nageljčka, izkaznice. Dodelili so ji nove, še odgovornejše naloge. Prav zato jo danes boli, ko gleda, kako delujejo mnogi komunisti - »plačujejo članarino, kakšno rečejo na sestanku, ničesar drugega, premalo delajo z ljudmi... Preveč so forumski, preveč dirigirajo z vrha, predpisujejo in zaradi tega se nam dobre stvari v sistemu podirajo.«

Kake 4 mesece pred ustanovnim kongresom Komunistične partije Slovenije je Pepca dobila izjemno pomembno in odgovorno nalogo: Poskrbeti je namreč morala za varno namestitvev tovariša, ki je bil na poti iz Sovjetske zveze. Ta tovariš ni bil nihče drug kot njen kasnejši mož - **Edvard Kardelj**. V začetku leta 1937 je prek Skandinavije in Pariza prispel v Slovenijo. Sprva se je nastanil pri materi Borisa Ziherla, nato ga je prevzela Vida Tomšič. Pepci pa so zaupali nalogo, da ga poveže z lokalnim partijskim vodstvom. Do usodnega srečanja je prišlo za tovarno Saturnus, kamor ga je pripeljala Vida Tomšič. Bila je deževna noč, Edvard pa je bil oblečen v lepo pariško obleko. Pepca in Edvard sta se odpravila čez travnike proti Zadobravi, kjer ga je varno skrila. Med potjo je Edvard padel v blatno luknjo in se ves zamazal. Ob smehu mu je pomagala iz luknje in rodila se je ljubezen... Ostalo je legenda, bi dodala.

S Kardeljem, Leskoškem in Tratnikom se je odpravila s kolesi na Trojane, od koder so jih po kuruskih poteh spravili do Čebin. **Na ustanovnem kongresu KPS**, 17. aprila 1937, je bila Pepca edina ženska. 23-letna delavka z 10-letnim sindikalnim in 9-letnim partijskim stažem. Takrat še vedno Maček. **Kardelj** je postala nekoliko kasneje, leta 1939. Na poročno potovanje sta se odpravila z bicikli na Bohinj. Živela sta nemirno in nevarno življenje ilegalcev. Težave in nevarnosti, ki jih ni nikoli zmanjkalo, sta reševala lažje, saj je bila »med nama resnična globoka zveza, skrbela sva drug za drugega.«

Njena politična dejavnost policiji ni ostala neznanana. Kmalu po Čebinah, leta 1938, je bila prvič zaprta. Dobila je odpustnico z dela. Februarja 1940 so jo znova ujeli in poslali v **Bilečo**. Skupaj z Angelco Dovč, Anico Vipotnik so poslušale odmev korakov... V Bileči se ni mogla izobraževati, saj so jo vrgli med kriminalke. Po vrnitvi je delovala v Zagrebu v ilegali. Ob napadu na Jugoslavijo je bila z deset dni starih sinom v Zagrebu. Rodila pa je v Ljubljani pod drugim imenom. V Zagrebu se je skrivala sama v stanovanju, Edvard je odšel... Nato je odšla v Ljubljano, kjer je bila sekretarka rejonskega komiteja za Bežigrad. Konce decembra 1941 je bila ujeta s skupino

komunistov, med katerimi je bil tudi Tone Tomšič. Po šestmesečni preiskavi jo je italijansko vojaško sodišče obsodilo na 18 let zapore.

Po kapitulaciji Italije in po vzdržanih mukah v zaporih **Benetk, Parme in Perugie**, kjer so jo redovnice silile k molitvi, je novembra 1943 z akcijo aktivistov slovenskega Rdečega križa srečno pobegnila. Uspelo se ji je prebiti do **Kočevskega Roga**, kjer je bil Glavni štab. Obiskovala je partijsko politično šolo, postala članica kontrolne komisije CK KPS. Z Edvardom sta se ponovno srečala šele v **začetku 1944 v Gorskem Kotarju**, ko se je vračal iz Bosne. Najprijetnejši občutki, ki jo vežejo na njena revolucionarna leta, je prihod v sveže osvobojeni Beograd, ko je videla tisto nepopisno veselje in radost.

Po vojni se je Pepčin boj nadaljeval: borila se je za ustanavljanje krajevnih skupnosti, bolj človeške soseske, družbeno prehrano, samopostrežne trgovine... Postala je članica raznih aktivov, članica Sveta federacije, dobila je **čin podpolkovnika v rezervi**. Na seznamu njenih priznanj najdemo Partizansko spomenico 1941, odlikovanja za hrabrost, narod z zlato zvezdo, z zlatim vencem, plakate občine Šiška, plaketo Illegalca, priznanja OF, zlati znak Sindikatov in posebno listino kot predsednici Koordinacijskega odbora Krajevna skupnost in družina.

Ko je bila Pepca še funkcionarka, je rohnela, naj ženske ne silijo, da bi šivale in pletle, ampak naj jim ponudijo čedno in poceni konfekcijo. Zdaj, ko ob večerih gleda televizijo, se pogovarja z domačimi, pa plete in kvačka. »Včasih smo emancipacijo pregnali tako daleč, da je bila prava sramota, če je znala sodobna ženska kuhati in šivati,« pravi Pepca. Ob žalostni družinski usodi - smrt moža 1979 in sina 1970 - ji v hiši, polni knjig, lovskih trofejev, s čudovitimi Spacalovimi grafikami, Kardeljevim portretom, Jakčevim barvnim pastelom iz Baze 20, preostane le pletenje in kvačkanje.

Pepca pa se rada tudi razjezi, če »nedobronamerni ljudje, ki praskajo po preteklosti ter z današnjimi očmi in današnjimi merili merijo spodrsnjaje, ki so bili takrat normalni. Seveda smo grešili, toda v tistih krutih časih smo menili, da ravnamo prav. **Kasneje je lahko soditi**.« Težava pa ni v tem, da smo ljudje nedobronamerni, da nimamo pravih meril. Težava nastopi zato, **ker je moč soditi le in samo kasneje**. Tudi Edvardu Kardelju in njegovemu delu, s katerim se Pepca tako intenzivno identificira.

Branko Čakarmiš

P.s. Ob novici, da je Pepca Kardelj zbolela, ji uredništvo Tribune želi hitrega okrevanja.

Š E L J E D O K O N C A

TELEX

KDOR DRUGEMU KONEC IŠČE, SAM VANJ'GA PADE

V ponedeljek, 26. marca, so na seji delavskega sveta Delovega tozda Revije s tremi glasovi za in enim proti pokopali eno od že tako redkih slovenskih revij. Revijo, ki se je v svojih začetkih ponašala s sloganom »Telex gre do konca«. Do svojega konca je Telex prišel na že omenjeni seji, kjer je revija po dolgotrajni agoniji in zdravljenju dokončno podlegla bolezni, katere vzroka ni nihče z gotovostjo ugotovil. Da je povod za prenehanje izhajanja pomanjkanje denarja, je jasno, saj se je v zadnjem času revija prodajala zelo slabo. Zanimiva se zdijo predvsem različna mnenja, ki ugotavljajo, zakaj je tako. Tu obstajata dve skrajnosti - v prvi je vsa krivda zvaljena na sam Telex, ki da je po besedah udeleženca seje delavskega sveta postal pederski časopis (očitno v Sloveniji ni dovolj zapriseženih »drugačnih«, sicer bi bila revija s predznakom »pederska« razprodana, saj tovrstne literature močno primanjkuje na našem tržišču), ki je poln neverjetno slabih tem in za povprečnega Slovenca dolgočasnih člankov. Druga skrajnost pa je mnenje bivših novinarjev in urednikov, ki skoraj zagotavljajo, da je bila Telex v bistvu čisto »cool« zadeva, samo ljudstvo ni pripravljeno na tako vrsto revije, ki je namenjena zahtevnim bralcem. Po njihovem mnenju ljudstvo, se pravi potencialni kupci revij, niso sposobni slediti tako visokim zahtevam, kot jih je postavljalo uredništvo v zadnjem času - kljub temu, da je v reviji delalo samo pet novinarjev in en sam urednik. In ravno s tem dejstvom tov. Mahkovec v poslovljni izdaji revije skoči sam sebi za vrat. Revija s tako majhnim številom sodelavcev ne more biti revija za zahtevnejše bralce, saj pet ljudi ne more obvladovati toliko različnih področij, kot jih ponuja življenje. Velike in uspešne zahodne revije imajo veliko število sodelavcev, ki vsak zase popolnoma obvlada področje, o katerem piše. Tu se torej podre njihov koncept Telexa kot nesenzacionalne in slovenskemu intelektualnemu potencialu obrnjene revije. In hkrati zadnja ugotovitev podre tudi argumente nasprotne strani, češ Telex je padel v jamo zaradi nagibanja k intelektualnosti. Telex nikoli ni bil intelektualistična revija, pa naj so se njegovi uredniki in novinarji še tako

trudili. Revija, ki »gre do konca«, ne more biti čtivo za tako imenovane intelektualce.

Kje je torej vzrok za neuspešnost? Mogoče bi bilo potrebno iskati odgovor v sredinski mlačnosti, ki je bila vodilo revije. Za bralce, lačne senzacij a la Mladina, je bil Telex resnično nepotrebna obremenitev njihovih možganskih vijug. Za tistih nekaj intelektualcev pa je bil tudi Telex zelo blizu »trač« revijam, v najboljšem primeru zelo slaba imitacija zagrebškega Starta. Na ta način je časopis izgubil obe skupini bralcev, pod imenom »Delo plus«, ki si

ja za slogan »vzelo zelo podobno zadevo kot pokojnik v letih svojega delovanja. Novi časopis naj bi vseboval vse tiste zapiske, ki so jih novinarji nosili v svojih beležnicah in jih uredniki niso pustili objaviti. Ob tej potezi se sam od sebe porodi občutek, da v Delovi hiši še vedno odločajo tisti ljudje, ki so Telex pripeljali na pare.

A naj popotniku čez reko, ki vodi v pekel ali nebesa, iskreno povem, da sem ga imel rad in da je z njim odšel še en spomin na neko obdobje, ko so stvari stale na svojem mestu in je stara mama vsak teden dobila ITD in kasneje Telex, ki mi je bil prvo »intelektualno« čtivo. Najbolj všeč so mi bile izrazito intelektualne zadnje strani, predvsem pa sem se v rani mladosti navduševal nad »Fanti iz zbora«. Srečno, Telex!

Peter Žnidaršič

RGL na dan volitev – 8. aprila od 6. ure dalje...

Končno je tudi »Dežela« doživela pomlad, pa čeprav jo je še včeraj, dva dni pred volitvami skšal zasenčiti nenapovedan obisk Zveznega sekretarja za Ljudsko obrambo, Veljka Kadrijevića.

8. aprila bo RGL na dan prvih, povojnih, večstrankarskih, neposrednih in tajnih volitev deloval vsak dan, od 6. ure zjutraj dalje.

Ob tujih in domačih opazovalcih bo tudi RGL spremljal volitve, poročal o poteku, zapletih, opisoval vzdušje, zasledoval udeležbo in abstinenco, pojasnjeval sporne primere, navezoval stike z občinskimi, mestnimi in republiško volilno komisijo in kot vsi tudi sam pričakoval rezultate.

Poslušalci RGL bodo 8. aprila najbolje obveščeni VOLILCI.

R D E Č E

SOLZE NEKEGA SLOVESA

KOMUNISTA SO LIKVIDIRALI

Neke elitne organizacije ni več. Hkrati ni več niti njenega glasila, ki so ga njeni člani drago plačevali s svojo članarino. Biti avantgarda ni več moderno, predvsem pa ni več garant za uspešno kariero v družbenem in političnem življenju. A še vedno so delavci, zaposleni pri uredništvu časopis »Komunist« avantgarda vsaj v nečem. Med prvimi so, ki so v sedanjih nesrečnih razmerah uvajanja nekaterih nam do sedaj nezanih zakonitosti, ostali na cesti. Brezposelni. In kar je najbolj boleče, večina njih je ostala brez dela po dvajsetih, petindvajsetih letih službe. Vsi pa vemo, kako je v tej starosti težko dobiti posel, saj tisoče mlajših in verjetno sposobnejših čaka na primerno zaposlitev. Nimajo šans. 200 ljudi brez perspektive. In ne samo teh dvesto. Tisoči njim podobni trepetajo za svojo službo, ki so ji še pred letom dni vneto preklinjali, nekaj iz navade, nekaj iz jeze nad slabo plačo. A ob likvidaciji nekega podjetja ostane samo jeza in nekaj solz, potočenih ob misli na prihodnost in mogoče tudi ob spominu na socialistično preteklost.

Sestanek sedaj že bivšega kolektiva partijskega glasila »Komunist« prejšnji petek je bil splet čustev, nasilnosti in medsebojnega obtoževanja, ki pa ni moglo odvrniti preprostega dejstva, da kolektiva ni več in da se bodo naslednji sestanki dogajali v klubih upokojenčev ali v Tivoliju ob nedeljskih popoldnevih,

foto: Joco Žnidaršič

ko bodo bivši delavci vodili vnučke na sprehod ali pse na večerno scanje. Pri temu dejstvu ne pomagajo svete resnice o opozarjanju z njihove strani na nepravilnosti pri poslovanju, niti resnice o slabih vodilnih kadrih. Dejstvo je samo eno in to je, da službe in plače, pa naj je ta še tako slaba, ni več. Lahko, da je za položaj kriv sam direktor, ki se je vozil s službenim avtomobilom v neslužbenem času. To sploh ni pomembno, saj se bo v bodoče vozil s službenim avtom v kaki drugi firmi, pa ta ne bo propadla. Ne, srž je drugje. Bistvo je v dolgih

preteklih letih, ko je likvidirano glasilo živelo svoje zajedalsko življenje na račun vseh Slovencev. Naj tudi mi potočimo solze nad izbrisom nečesa, kar nikoli nismo ljubili, a so nam vsilili? Mogoče kako solzo nad usodo navadnih delavcev, ki kot ponavadi, niso niti vedeli, kaj se okrog njih dogaja. Nikakor pa ne za vsemi uredniki in novinarji, ki to niso niti bili, saj je dolžnost vsakega novinarja iskanje resnice, ki pa jo v bivšem glasilu komunistov skoraj ni bilo zaslediti. Nekdo, ki živi od potrpežljivosti ljudstva, si boljše usode niti ne zasluži. Vsako blago naj se prodaja po ceni, ki si jo ustvari s svojo kvaliteto - to je moto dobrega gospodarjenja. Če je cena neke novinarske hiše likvidacija, pa naj bo!

Ničesar ne ostane za vse večne čase skrito očem javnosti. Nelikvidnost, ki so jo pri »Komunistu« dolga leta skrivali za zaveso članarine in njegova »zastonjskost«, se jim je maščevala na najslabši možni način. Predmet maščevanja je dvesto brezposelnih delavcev, ki jim je moral uradni likvidator z odločnimi zahtevami zagotoviti zadnji mesečni dohodek. Njihov »padre padrone«, bivša Zveza komunistov Slovenije, se je odpovedala svojemu glasilu in za skoraj sramotnega sina, ki je v preteklosti sijal v vsej svoji slavi, nima pripravljene nobene pomoči. Tako resno so vzeli obljube o tržnem gospodarstvu, da se niti ne zmenijo za časopis, še manj pa jih zanima usoda dvesto delavcev. Ne zanima jih usoda istih ljudi, ki so jih oni sami spravili v brezupen položaj s svojo brezupno politiko. Vest očitno ni najmočnejši adut, ki ga bodo uporabili v predvolilnem boju.

Peter Žnidaršič

**NA VOLITVAH STRANKE ZMAGUJEJO ALI
IZGUBLJAJO, LJUDJE NIKOLI, LJUDJE IZGUBLJAJO
PO VOLITVAH...?**

100,2 MHz FM STEREO

radio GLAS Ljubljane

A pojavili so se problemi z mrtvimi - stenski freskami, ki revolucijo upodabljajo na način, ki je bil ljub Stalinu, starejši obiskovalci predvojnega Berlina in Muzeja nemške umetnosti pa ob njih dobivajo neprijetne asociacije. Mišičasti in do pasu goli korenjaki, z orožjem, kladivi, srpi, krampi, lopatami! Da so ustvarjalci naše gore listi, je razvidno le iz titovke na glavi, izpod katere za spremembo ne gledajo pšenični temveč kostanjevi kodri. Seveda krivci slavilne umetnosti niso umetniki, ampak čas in ljudje, ki so si ga prilastili. Iz današnje perspektive imajo tedanje stvaritve le umetniško vrednost, medtem ko je estetska skupaj s komunizmom doživela labodji spev. In v tem grmu tiči zajec.

Na Slovenskem smo imeli v tem obdobju poleg dvornih pesnikov tudi dvorne kiparje in slikarje, njihova izključna naloga pa je bila poveličevanje NOB-a oz. revolucije, kakorkoli že imenujemo ta temni madež v knjigi slovenske zgodovine ter obenem ne uporabimo imena državljanska vojna. V letih 1946-1958 se je proslavil s svojimi umetniško vrhunskimi, toda estetsko danes vprašljivimi dosežki, akademski slikar Slavko Pengov. Znale so njegove freske v palači CK ZKJ v Beogradu (Poziv na upor, Borba, Pohod graditeljev socializma), v Novi Gorici, v Domu kulture v Trbovljah, v poslopju Rudarske fakultete v Ljubljani... V nekdanji rezidenčni vili na Bledu, kjer sedaj petičnim gostom oddajajo sobe visoke kategorije, so se Pengovovim freskam in mozaiku s tematiko NOB-a prvi odpovedali. Upodobitev nekoliko krvoločnih junakov sicer niso prebelili (morda se ob asistenci vojske, Ivana Mačka in Dragiše Marojevića slavilno obdobje spet povrne), so pa jih zakrili z zaveso. Kdo ve, morda bi jim odganjalé može z debelimi denamicami, njihove žene pa še obenem na smrt prestrašile. Je že tako: žive freske odgrinjamo,

CORPUS DELICTI ZA SLOVENSKI STALINIZEM

REALSOCIALIZEM IZ SKUPŠČINE

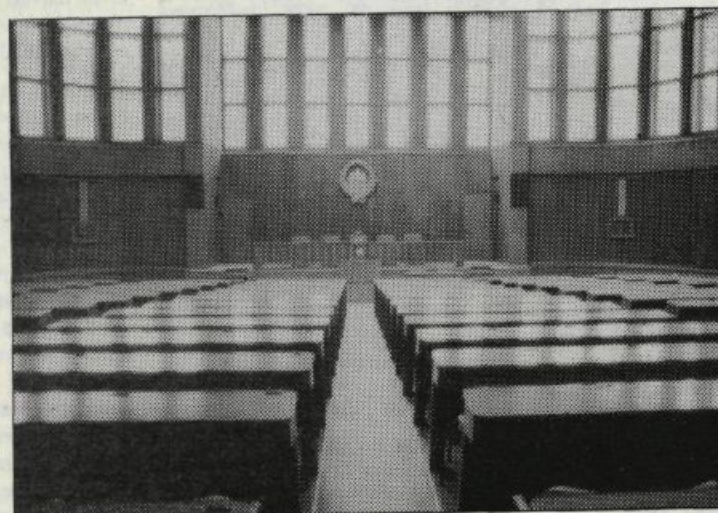
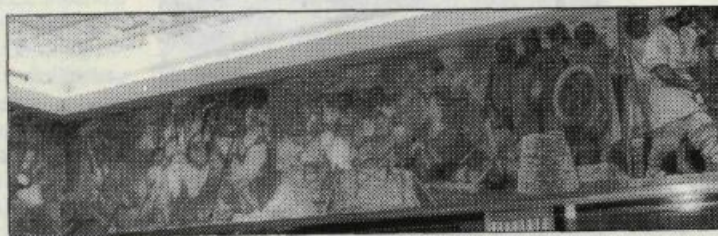

foto: Tomi Drož

Žive freske povojne zgodovine postajajo vse bolj jasne. Zavese, s katerimi so jih njihovi krvoločni ustvarjalci zakrivali pred nepoklicanimi očmi in prah, ki se je načrtno vsedal nanje, odpada. Ogorčenje javnosti je spodbilo nekdanje kripijoče, da sedaj kot jagnjeta oblikujejo skupine za razkrivanje zgodovine.

mrtve - stenske, ki prvim niso v ničemer podobne, pa želimo čimprej skriti očem. In da ne bo kdo temu rekel vandalizem - preprosto: naveličali smo se slaviti nasilje in delovne zmage. Spomnite se samo posnetkov grmad, na katerih so goreli nacistični simboli, in padajočega orla z Reichstaga. Najlažje bi bilo seveda poklicati pleskarja, ga oskrbeti s pivom in barvo in v enem dnevu bi izginile vse te veličastne mišice. Mislim, da je bolje, če ustanovimo Hišo strahov oz. Muzej zablod, kakor komu ljubše. Vanj bi poleg ostalega, na pobudo novih poslancev, prenesli Pengovovo zadnje in veliko delo, freske z upodobitvami iz zgodovine slovenskega ljudstva, ki se nahajajo v palači Slovenske skupščine.

Zgrozili se boste! Najprej vas bo na koncu stopnic pričakal velikanski Tito, ki bi ob potresu pod sabo pokopal tudi King Konga. V avli pred veliko skupščinsko dvorano pa boste doživeli veliko uro zgodovino, ki bi ji lahko nasedel le kakšen admiral Brovet. Ker je prostor pravokoten, je tako lahko Pengov uporabil štiri stene. Razdelitev pa je nekoliko čudna, saj je za čas Cankarja, ko se prvič pojavi rdeča zastava, revolucijo in prvih deset povojnih let porabil kar polovico vsega prostora. Blagor tistim, ki v šolah pri urah zgodovine ne bodo imeli več podobne razporeditve učnega časa.

Bodo tudi tu začasno namestili zavese ter z njimi pokrili ogromne, verjetno pozlačene grbe, kjer dominirata bujno klasje in peterokraka zvezda. Kam se bo preselil Tito (če se sploh bo), ki je bil glavni kreator obdobja zablod. Vse bo odvisno le od poguma novih poslancev, stari ga že niso imeli dovolj, da dokončno prekinejo z obdobjem, ki je prineslo več slabega kot dobrega, med drugim pa tudi umetnost v stilu tiste: Postal je tak fant, da bi gore premikal...

Gregor Preac

ŠE P O M N I T E T O V A R I Š K U Č A N ? ? ?

DELO 13. 10. 1988

Trdimo, da ni takega vprašanja, tudi v teh težkih časih ne, o katerih se jugoslovanski komunisti ne bi mogli zediniti; 13 kongres ZKJ in konferenca ZKJ sta to dokazala in naša vloga pri tej nastali enotnosti ni bila taka, da bi se je sramovali.

DELO 9. 12. 1970

Iz uvodnega referata člana sekretariata Milana Kučana o spremembah političnega sistema v federaciji

Podpora, ki jo je med ljudmi dobila iniciativa tovariša Tita in dejanska zavzetost za bodočo usodo narodov in narodnosti Jugoslavije ter njihove skupne države zahteva, da dobijo v našem delu prioriteto naloge pri opredeljevanju nove vloge federacije in odnosov v njej, ne da bi pri tem mogli odlagati dela pri izpopolnjevanju temelja našega samoupravnega političnega sistema, kar edino lahko zagotovi tudi učinkovito vzpostavljanje in delovanje sistema na ravni federacije.

DELO 26. 4. 1977

Pred dnevom OF

Tisto, kar je pred 40-letji slutilo in kot vizijo političnega boja zarisalo sporočilo z ustanovnega sestanka SKP, je danes postalo življenjska praksa milijonov in privlačen izziv v navzkrižju sodobnega sveta ujetnih množic.

DELO 28. 11. 1979

V skupščini vse več soglasja, vse manj preglasovanja

Mislim, da smo se v petih letih delovanja delegatskih skupščin in uresničevanja ustave približali praktičnim uveljavitvam načela, da so samoupravno in politično organizirani delovni ljudje nosilci vseh družbenih odločitev in na tej podlagi tudi odgovornosti zanje.

DELO 5. 10. 1971

Demokracija v zvezi komunistov je še vedno demokracija v okviru demokratičnega centralizma. Sklicevanje na demokratičen centralizem, ki poudarja potrebo po demokratizaciji odnosov v ZK in zavestnem pristajan-

ju na skupaj sprejete sklepe, je napredna. Ona je po moje lahko resnična podlaga naši enotnosti v oblikovanju in izvajanju sklepov.

MLADINA 1968

Osnovna odlika naše, jugoslovanske poti v socializem, ki je zdaj ponovno tarča napadov najbolj dogmatskih in konservativnih sil v mednarodnem delavskem gibanju, samoupravljanje, demokracijo in svobodo delovnega človeka, je potrebno vsakodnevno preverjati in potrjevati v naši notranjepolitični praksi. Pripravljenost mladine in delovnih ljudi, da se vselej in povsod uprejo agresorju je nemogoče razvijati samo na osnovi obrambe nacionalne neodvisnosti in svobode, ampak tudi in predvsem na osnovi obrambe in zagotavljanja naše socialistične in politične samostojnosti.

Naša generacija prihaja na mesto generacij, ki so svoje življenje posvetili revoluciji. Na naše mesto bodo potrkale generacije, ki bodo s seboj nosile nove poglede in nove ideje.

Ne zastarajo samo načela, omagajo tudi ljudje.

KOMUNIST 19. 1. 1976

Kučan je opozoril, da je potrebno nenehno skrbeti za kadrovske zamenjave tam, kjer delegati niso aktivni.

Da s takšno akcijo v družbi onemogočamo paralelizem, pluralizem, neaktivnost množic.

KOMUNIST 11. 8. 1972

Še naprej bomo ostajali na pol poti, če ne bomo s krepitvijo samoupravne socialistične demokracije, ter njenih gospodarskih temeljev v družbi zavestno ustvarjali takšnih razmer, ki bodo nam, komunistom, objektivno omogočale, da bo uresničevanje naše vodilne vloge v družbi odvisno predvsem od naše sposobnosti, kako to vlogo utemeljevati, ter v vsakem primeru potrjevati ter dokazovati. S tem bomo komuniste tudi resnično motivirali za idejno politično usposabljanje, za osebni študij, za idejnopolitični boj in spopad, skratka, za tvorno partijsko in ideološko delo. Dotlej pa bomo hočeš nočeš tudi z administrativnimi ukrepi usmerjali socialistični razvoj družbe.

Ideološko naj bi bilo potrebno samo za idejni boj s konservativnimi silami zunaj Zveze Komunistov.

KOMUNIST 21. 3. 1969

Nobene bitke ni mogoče dobiti s kongresom. Dobiti jo je moč na tisoč majhnih frontah, ki jih pred komuniste v konkretnih življenjskih in delovnih situacijah vsak dan postavlja življenje.

Slovenci bomo k uresničitvi sklepov 9. kongresa ZKJ in s tem k uresničitvi politike ZKJ prispevali največ, če bomo dosledno in načelno delali doma, ter izpolnjevali dogovore, ki jih bomo sklepali in v Zvezi sprejemali.

KOMUNIST 26. 12. 1977

Obdobje pred nami je tudi preizkus naše enotnosti in odločenosti v trajati pri samoupravni usmeritvi socialističnega razvoja.

Priprave na volitve so sicer prešle že v sklepni del, vendar so nekatera vprašanja v zvezi z njim še vedno nerazjasnjena, oziroma še iščemo načine, kako bi kaj izboljšali tako po vsebinski plati, kot tudi tehnični, izvedbeni.

S kadrovsko politiko je potrebno zagotoviti ustrezno zastopanost in prisotnost vseh nosilcev samoupravnih interesov. Praktično to pomeni zahtevo po večjem številu žensk - delavk in mlajših ljudi iz neposredne proizvodnje in delegacijah in organih skupščine, družbenopolitičnih in samoupravnih interesnih skupnostih na vseh ravneh naše družbene organiziranosti.

D.H.

NEZNOSNA LAHKOST KANDIDIRANJA

Če bi ga ne bilo, bi si ga morali izmisliti. Ivana Krambergerja, namreč. Izmisliti zaradi množice vseh tistih upokojencev, revežev, povprečnežev in bolnikov, ki neomajno verujejo v Krambergerjevo karizmo. Menim, da ne spadam v nobeno od naštetih socialnih skupin, vendar bom kljub temu glasoval za dolgolasega »dobrega človeka iz Negove«. Zakaj? Cirkus me že od nekaj privlači, najbolj pa so mi všeč prav klovni. In dobri Ivan je zabavljaj, nekakšna balkanizirana varianta »coulouchevstva«. Eden redkih je, ki je uspel združiti podobo nevednega dimnikarja, ki je uspel v surovem kapitalizmu, in socialističnega dobrotnika. Po mojem mnenju niti nima resnih tekmecev?!?! Za Kučana bodo glasovali le tisti, ki se hočejo na ta način zahvaliti stranki, ki nam je petinštirideset let kopala grob, zdravnikom ljudje tako ali tako ne zaupajo preveč, Pučnikova oteževalna okoliščina pa je, da spominja na intelektualca, ki vse ve, a ničesar ne zna. Sicer pa sem dovolj resen človek in se zavedam, da slovenske volitve niso tako resna stvar, da bi moral glasovati za najresnejšega kandidata. Občudujem ljudi, ki blebečejo neumnosti s tako prostodušnostjo, zmedeno naivnostjo in hitrostjo, da se mnogim zdi, kot da govorijo resnico. Kramberger je eden takih. Ena njegovih največjih sposobnosti pa je, da uspe mnoge prepričati, da se razume na vse in na nič drugega. (Ne)srečni romantični zaljubljenici vase so bili v deželi svetobolne jokavosti in poskočnega avsenikovstva vedno cenjeni. Še posebej tisti, ki so igrali vlogo dvornega norca in kralja hkrati. Prepričan pa sem, da se bo mnogo Slovencev pred volitvami spomnilo tudi stare vrase, da dimnikarji prinašajo srečo. Razen Krambergerja se nihče od kandidatov ne more

pohvaliti s tovrstno poklicno preteklostjo. To pa utegne biti že velika prednost. Kramberger ima poleg vsega še talent za politiko, saj zna povedati ljudem natanko tisto, kar od njega pričakujejo in želijo. Še pred nekaj leti je na zagrebški Kvizkoteki vzneseno vzklikal bratstvu in enotnosti, danes pa hoče uvesti vizume za Srbe, ki hočejo v Slovenijo. Zanj je bila armada, ki ga je naučila brati in pisati, še nedolgo tega svetinja, danes pa jo hoče ukiniti. Zares, pravi politični kameleon, dosleden v svoji nedoslednosti. Najbolj pa mi je pri njem všeč, da ne ve, kaj hoče, niti kako to doseči. Je pa tudi dovolj bister, da bi bil lahko dober trgovec. Domovino namreč ljubi tako močno, da jo je pripravljen prodati vsakomur, ki bi bil pripravljen zanj plačati več, kot je vredna. Je pa tudi zelo zvit, saj je komunistom (»prenoviteljem«) ukradel geslo »Evropa zdaj« s tem, da je izpustil prvo črko druge besede. Seveda pa kot vsak pošten Slovenec sovraži komuniste (prenovitelje, da ne bo pomote!) še malo bolj, kot oni sovražijo njega. Konec koncev je Kramberger tudi zelo odkrit - pod klobukom ne skriva ničesar.

Dragi Slovenci! Če Kramberger na zmaga, bo to za Slovence katastrofa, če zmaga, prav tako. Če glasujete za Krambergerja, ne boste torej nič na slabšem (seveda tudi ne na boljšem), kot če date svoj glas Pučniku, Kučanu ali Demšarju. V tem je tudi vsa (tragi)komičnost prvih povojnih slovenskih demokratičnih volitev.

In še nekaj o opici. Motijo se tisti, ki mislijo, da je Krambergerjev alter ego. Opica je namreč posrečena prisposoba naših volitev. Smešna je in praska se tudi tam, kjer je ne srbi. In to je tudi vse. Za pametnega dovolj.

Simon Bizjak

SPOŠTOVANI ŠTAJERC IN OSTALI SLOVENC!

Prišel sem v Maribor, da vam povem resnico.

- Štirideset tisoč slovenskih partizanov se je borilo na ozemlju Slovenije. Leta 1941 je padlo 17 pilotov Slovencev, ko so branili Beograd. Zakaj tega danes Srbi ne povedo? Ker jih je sram. O tem obstajajo dokumenti.
- Srbski oficirji so leta 1941 brez odpora zapustili celo borbena linija od Sušaka do Hotedršice, tako imenovano Rupnikovo linijo. Najvišji čin je ostal narednik - vodnik Slovenec Popis Janez, ki še živi.
- Obstaja dokument, da Slovenci, ki so bili izseljeni v Srbijo, niso imeli slovenske šole, niso smeli govoriti slovensko, ne peti slovensko. Zakaj danes o tem molčijo?
- Koliko vojnih sirot je Slovenija vzela in posvojila leta 1945, sedaj naši bratje ne povedo. Molčijo.
- Julija 1944 sta prišla v Slovenijo dva korpusa četnikov: črnogorski dinarski korpus in Srbski korpus četnikov, ki so pobijali ljudi po naši Primorski. Bilo jih je 32 tisoč. Zakaj molčijo o resnici.
- Na Sremski fronti se je bojevalo 7.500 Slovencev, ki so prišli iz Rusije kot prostovoljci v svojo domovino.
- Pet prekomorskih brigad se je borilo decembra 1943 v Bosni in preko Dalmacije proti Trstu. Ena od teh brigad je šla na otok Vis varovat maršala Tita. Srbi tega nič ne omenjajo.
- Naša vodilna struktura naj takoj odpokliče slovenske miličnike s Kosova in tudi slovenske vojake, ki služijo rok na Kosovu. Kdor je juho skuhal, naj jo še poje. Ne maram, da bi tekla slovenska kri na Kosovem.
- Pred 44 leti je 3. armija pomagala v borbah na Veliki Poljani in gonila pred seboj ustaše in četnike.
- Slovenske enote 14. divizije in 4. operativne cone so se borile na življenje in smrt na Veliki Poljani vse tja do Gospe Svete in Celovca vse do osvoboditve. Borili so se slovenski partizani, ne Srbi. V Mladini sem brai, da je dal nek Srb 400 kg zlata za generala von Lera Angležem. To ne drži. V resnici sta nemškega generala von Lera prišla v sklopu 14. divizije Matevž Hacc kot komisar in general Ivan Dolničar, ki še živi. Matevž Hacc in Ivan Dolničar sta podpisala kapitulacijo v Topolšici, kjer je tudi obeležje. Dokumenti o tem obstajajo.
- Ne vem, zakaj ima Veljko Vlahović v Sloveniji 7 ali 8 obeležij. Kaj je naredil za Slovenijo, kdo je predlagal vsa ta poimenovanja? Prvi slovenski narodni heroj in španski borec Stane Semič-Daki nima nikjer nobenega obeležja. Čeprav teče že četrto leto od njegove smrti, se ne spomni ne Partija ne Zveza borcev NOV, ne Socialistična zveza Ljubljana-Šiška, kjer je živel do svoje smrti. Pa tudi po drugih naših slovenskih herojih nimamo poimenovanih ulic ali trgov. Ali ima svojo ulico general Štante v Mariboru?
- Srbska vojska je gonila preko Slovenije 40 tisoč svojih izdajalcev četnikov, Nedčevcev, Ljotičevcev, kateri so spotoma morili slovenski narod, približno 15 tisoč so jih pobili v zadnji ofenzivi na Primorskem.
- Trst so prve zasedle slovenske enote, vse tja do Furlanije. Kar danes govorijo, je čista provokacija. To je povedal tudi narodni heroj Polak-Stenka v Delu dne 1. aprila 89 in to je čista resnica.
- Naj se ukine Sklad solidarnosti. To je sama potuha lenuhom, ali pa naj ima vsaka republika svoj sklad za nerazvite.
- Dimitrij Tasić, generalni direktor SDK v Beogradu, naj pogleda Miloševićevo Srbijo, koliko milijard je imela izgub do sedaj. O tem piše ponedeljkov Dnevnik. Na žalost se tu slovenski SDK nima pravice vmešavati, saj bi nas radi Srbi oropali in imeli nad nami nadvlado.
- Zakaj so dajali Šoleviću potuho vsi po vrsti? To je drugi Hitler. Če bi jaz kot Slovenec delal to, kar je Šolević počel, ne bi več tlačil slovenske zemlje. Sem za konfederacijo v sklopu Jugoslavije.
- Lepo je bratstvo in edinstvo, če ni izkoriščanja. Za tako bratstvo, kot je sedaj, pa hvala lepa. Vsaka krava se enkrat upre izkoriščevalcu.
- Tudi generala Maistra je izigrala Srbska čaršija. Podijo nas iz naše slovenske zemlje, naj gremo v Gradec ali Philadelphijo. Mi lahko gremo kamorkoli, ker smo navajeni delati, toda lenuhov nikjer ne marajo. Če bi morali iti, se bomo borili do zadnje kaplje krvi za vsak meter slovenske zemlje.
- Zato vas prosim, Mariborčani, da vaš Maribor preimenujete v Maistrov Maribor. Rudolf Maister, rojen 29. 3. 1874, je umrl dne 26. 7. 1934. leta v mojem rojstnem kraju Uncu pri Rakeku. Na pogrebu smo se od njega poslovili Sokoli - naraščajniki in učenci ter ostali vaščani, od koder so ga prepeljali k vam v Maribor, kjer počiva. Spominjam se njegovih besed - takrat sem bil 10-letni fantiček - ko je rekel: Oj, Doberdob je slovenskih fantov grob. Boris Kidrič je nekoč dejal: Slovenski človek s svojim delom spremeni svojo domovino v cvetoči vrt. Lenin je rekel: Proletarcu se nima kaj zgoditi, samo verige lahko dobi na roke. Mi smo sedaj v situaciji, ko nimamo kaj izgubiti. Slovenija ne bo nikoli severna Srbija, čeprav Josipa Vidmarja danes zmerjajo z nacionalistom in šovinistom!
- Ko sem pred 44 leti prikorakal v osvobodeno Ljubljano s slovensko vojsko, nisem nikoli mislil, da se bom moral čez 44 let ponovno boriti za obstoj Slovenije in slovenskega jezika.

V imenu soborcev - sprave z domačimi izdajalci ne bo, ker so morili svoj narod po slovenski zemlji.
Cankarjev dom je naš mejnik med preteklostjo in našo prihodnostjo.

SMRT FAŠIZMU - SVOBODA SLOVENSKEMU NARODU!

Franc Kržišnik-Ris

SRP IN KLADIVO

NAMESTO SLOVENSKE TROBOJNICE

V prejšnji številki smo faktografsko prikazali nastanek, razvoj in zaton slovenske partizanske vojske, danes pa si bomo nekoliko поблиže ogledali simbole na pokrivalih ter položajne oznake in čine. Marsikomu se verjetno zdi, da gre za obrobno, nepomembno zadevo, vendar pa so bili tudi ti simboli (do vsejugoslovanskega poenotenja) izraz in dokaz specifičnosti slovenskega narodnoosvobodilnega gibanja in so poudarjali za večino slovenskih partizanov najpomembnejši cilj boja proti okupatorju - nacionalno osvoboditev.

Prvo leto vojne slovenski partizani niso nosili na pokrivalih nobenega razpoznavnega znaka, čeprav je bila prva odredba o tem sprejeta že na vojaško-političnem posvetovanju v Stolicah 29. septembra leta 1941. Vrhovni štab je odločil, da morajo partizani na vsem ozemlju Jugoslavije nositi na kapah antifašistično rdečo zvezdo, slovenski partizani pa morajo imeti pod zvezdo še slovensko trobojnico. Kmalu zatem je Glavno poveljstvo slovenskih partizanskih čet izdalo svojo odredbo, ki je predpisala za znak slovenskih partizanov slovensko trobojnico z rdečo partizansko zvezdo v sredini. Konec leta 1942 je prišel na obisk v Slovenijo, kot smo v prejšnji številki že omenili, Arsa Jovanović, načelnik Vrhovnega štaba NOV in POJ za Slovenijo. Njegov namen je bila reorganizacija slovenske vojske, ki jo je kljub nasprotovanju vseh zaveznikov v Osvobodilni fronti tudi izpeljal. Med drugim je po ustanovitvi Prve proletarske brigade (pravzaprav je šlo za preimenovanje Udarne brigade Matije Gubca, kar je bila prav tako Jovanovičeva »zasluga«) uvedel v slovensko vojsko nov razpoznavni znak - srp in kladivo. To je seveda sprožilo upravičeno hudo nezadovoljstvo in negodovanje pri tistih, ki so partizansko vojsko imeli predvsem za narodnoosvobodilno zoper okupatorja in so torej verjeli, da se bodo vprašanja družbene ureditve urejala po vojni, kakor je bilo proklamirano tudi v 7. točki Osvobodilne fronte: »Po narodni osvoboditvi uvede Osvobodilna fronta dosledno ljudsko demokracijo. Vsa vprašanja, ki presegajo okvir narodne osvoboditve, se bodo reševala na dosleden ljudsko demokratičen način.« Tako se je narodnoosvobodilna vojska transformirala v partizansko vojsko, kar je Kardelj označil kot formalno napako, ne zavedajoč se, da se za srpom in kladivom namesto slovenske trobojnice, skriva v bistvu težnja po ukinjanju slovenske vojske in njenih specifičnosti, ki so na platformi Os-

vobodilne fronte uspeli združiti večino Slovencev.

Slovenski partizanski komandni sestav vse do poznega poletja leta 1942 ni imel nobenih položajnih oznak in činov. Tedaj so na Notranjskem in Dolenjskem partizanski poveljniki začeli nositi nad laktjo leve roke položajne oznake, ki jih je Vrhovni štab uvedel že marca leta 1942. Položajne oznake so bile partizanska posebnost, saj so za razliko od činov, ki so stopnja v vojaški hierarhiji, določali samo položaje in dolžnosti (pa tudi iz tega izhajajoče pravice) starešin v enotah. Zanimivo je, da so imeli politični komisarji različnih enot enake oznake kot komandanti, s to razliko, da so imele zvezde v sredini srp in kladivo. Zaradi teh oznak je prišlo v Izvršnem odboru Osvobodilne fronte do spora predvsem s krščanskimi socialisti, ki so komunistom očitali, da nameravajo partizane spremeniti v partijsko vojsko, kar se je, kot že rečeno, tudi v dobršni meri zgodilo. Po posredovanju Edvarda Kardelja pa je Vrhovni štab kljub vsemu avgusta leta 1942 odobril, da imajo politični komisarji v Sloveniji namesto srpa in kladiva v zvezdi znak OF. Toda še preden so te oznake uvedli v vse slovenske partizanske enote, je Vrhovni štab poleti 1942 izdal novo spremenjeno in dopolnjeno odredbo o oznakah za starešinski sestav. Te oznake je Glavno poveljstvo slovenske partizanske vojske uvedlo decembra leta 1942, partizani pa so jih začeli nositi v začetku leta 1943, prav tako nad laktjo leve roke. Politični komisarji in njihovi namestniki so v Sloveniji pri teh oznakah obdržali v zvezdah znak OF.

S prvim majem 1943 je začela veljati odredba Vrhovnega štaba o podoficirskih in oficirskih činih v narodnoosvobodilni vojski. Podoficirski čini so bili desetar, podnarednik, narednik, oficirski čini pa zastavnik, podporočnik, poročnik, kapetan, major, podpolkovnik, polkovnik, generalmajor, generallajtnant in generalpolkovnik. Glavni štab NOV in POS je to odredbo z nekaterimi svojimi dopolnili posredoval par-

tizanskim enotam šele oktobra leta 1943. Do uvedbe teh oznak za čine pa ni prišlo, ker je Vrhovni štab že maja 1943 delno spremenil prvomajsko odredbo, kar so v Sloveniji z zamudo upoštevali šele kasneje. Uvedene so bile nove oznake in večina nazivov za podoficirske čine (npr. vodnik...), nekoliko pa so bili spremenjeni tudi nazivi oficirskih činov. Vojaški starešine so te čine začeli postopoma dobivati v letu 1944 na predlog njihovih komand in to poimensko od vrhovnega komandanta. Zaradi spremembe ustroja partizanske vojske, ki je vedno bolj dobivala značilnosti redne armade, so v odredbi Vrhovnega štaba iz maja 1943 predpisane tudi razpoznavne oznake za pripadnike drugih rodov in služb (artilnerija, intendanti, starešine motoriziranih enot, zdravniki, bolničarji in drugo sanitarno osebje). Politični komisarji in njihovi pomočniki pa so z odredbama Vrhovnega štaba aprila leta 1944 dobili stopnjo oficirja, določeno glede na položaj, ki so ga imeli v enoti.

Tudi uvedba činov v partizanski vojski ni imela zgolj pozitivnih učinkov, kot hočejo tisti, ki poudarjajo pomen močne, disciplinirane in predvsem hierarhizirane armade, dokazati. Mnogi nekdanji borci so namreč prepričani, da je prav po tej odredbi prišlo do izrazitejše delitve na tiste, ki odločajo (predvsem pa imajo zaradi tega privilegije) in »navadne« partizane. Ni pa bil razkorak med borci in komandnim kadrom edina negativna posledica uvedbe činov. S tem se je začel tudi neizprosni boj za čim višje mesto v vojaški hierarhiji in nekateri menijo, da je bil tudi to eden od razlogov (poleg partijske neoporečnosti seveda) za mnoge sumljive smrti legendarnih partizanskih poveljnikov, kot so Franc Rozman-Stane, Janko Premrl-Vojko, ... O tem pa morda kdaj drugič.

Simon Bizjak

Komandir čete

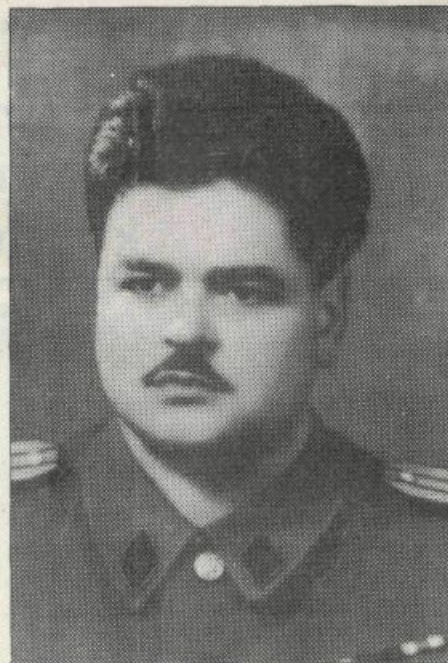
Na KAVI pri gospe MARUŠI

V prejšnji številki Tribune je Vilko Mavsar ml. v pismu z naslovom *Komunistična zverinstva navedel dva podatka: da so partizani ob napadu na Dob pometali Mavsarjeve žive v ogenj in da je narodni heroj Leopold Krese-Čoban izvršil likvidacijo 150 ranjencev, ki so ostali po koncu vojne v ljubljanski bolnišnici. Pismo ni ostalo brez odmeva. Oglasila se je namreč Ljudmila Krese-Maruša, vdova Čobana in partizanka, ki je sodelovala pri napadu na Dob.*

Prijetno, belolaso gospo, ki na videz ne izdaja svojih 68 let, smo obiskali na njenem domu na Grbi. Z našim obiskom se je ritem, ki ga gospa Maruša živi vsak dan, malce spremenil, čeprav je vajena obiskov, kot je sama dejala. Začeli smo in media res. Gospa Maruša (verjetno ji oklicanje za gospo ne bo najbolj všeč, toda kaj moremo, ko deluje tako gosposko) je na začetku pogovora dejala, da se je avtor pisma malce zmotil. Njenemu možu ni ime Leopold, temveč Franc. Bolj očitno pa se je avtor pisma zmotil pri navedbi imena njenega moža ob poboji 150 ranjencev. Gospa Maruša je dejala, da je bil Čoban - partizansko ime njenega moža - poleti 1944 ranjen v nogo, ki so jo morali odrezati. Najprej je bil v bolnišnici na Rogu, nato pa so ga premestili v Italijo. Tja je prispel septembra 1944, vendar je zelo sitnaril; želel se je namreč vrniti v Jugoslavijo. Tako je februarja 1945 prispel v Beograd, od koder je prek Madžarske prišel v Prekmurje. V Murski Soboti je bil do druge polovice junija 1945. Ves ta čas je imel težave z nogo, ki mu je močno otekala. Zato je septembra 1945, potem ko so ga ona in Matija

Maček prepričali, odšel na drugo operacijo. Sledilo je polletno okrevanje. Takšna je pripoved gospe Maruše o njenem pokojnem možu, ki fizično in zdravstveno ni mogel sodelovati pri pobojih, za katere ga je v pismu obtožil Vilko Mavsar.

Gospa Maruša je Dolenjka. V Mirni Peči so Italijani naredili iz njihove hiše postojanko, očeta zaprli, mati se je skrila, vseh sedem otrok pa je odšlo v partizane. Maruša je oblekla partizansko uniformo maja 1942. Še prej, leta 1939, je postala članica SKOJ-a, partijka pa januarja 1942. Ob napadu na grad na Dobu je bila Maruša politkomisarka čete, zato je trditev Mavsarja v pismu, da so partizani spomladi 1943 zažigali ljudi - sama pravi tako - izmišljena. Grad je bil namreč na strateški točki, zato so se odločili za napad. V postojanki je bilo 19 fašistov z grofovo in Mavsarjevo družino, ki je bila velika, bogata kmečka

družina. Zakaj so se skrili v grad, ne ve. Napadali so 23 ur, zažgalo se je leseno stopnišče in kmalu je bil grad v plamenih. Pozivali so jih, naj se predajo, toda tega niso hoteli storiti. Pobegnil je le eden, verjetno po italijansko okrepitev, vendar te ni bilo. Ker se niso hoteli predati, so torej umrli v plamenih, ni pa bilo nikakršnega metanja v ogenj. Tako opisuje politkomisarka čete »komunistični zločin«. Sicer pa je vojaška kariera gospe Maruške zelo zanimiva: kot politkomisarka Gubčeve brigade, stara 21 let, je nosila kapetanski čin. Pred koncem vojne pa je dobila še majorskega. Gledano z današnjimi očmi, je predstava o 21 letnem dekliču, politkomisarju brigade, težko pojmljiva.

Ker je pogovor z gospo Marušo zelo zanimiv, ostanemo na kavici še nekaj časa. Nikakor se ni bilo moč izogniti predvolilni temi: gospa Marušo je namreč strah revanšizma ljudi (demosevcev). O spravi pa pravi, da jo izvaja že od leta 1945. Pravi pa, da se je treba o napakah in morebitnih zločinih po vojni resno in odkrito pogovoriti. Ko omenimo Matijo Mačka, ki o tem ne želi govoriti, gospa Maruša odgovori: bila sem pri njem; pravi, da tega ni nikoli bilo, zato se o tem ne bo pogovarjal. Zdi se ji, da je Maček naredil tudi veliko dobrega, o njem pa se v zadnjem času pišejo samo slabe reči. Pripoveduje o gradnji doma za invalide v Strunjanu, pri kateri je Maček veliko pomagal. Po značaju je kolerik, hitro se razburi in še hitreje pomiri, dodaja Maruša,

Partizanski moto mlade politkomisarke je bil, da je ljudi zelo enostavno pobiti, oživeti pa jih ni moč nikoli. S temi besedami smo se tudi poslovlili od prijetne gospe in njenih spominov. Sama pravi, da se jih ne sramuje.

Branko Čakarmiš

BEG IZ TITOVEGA HLEVA

Moj adut je Franjo Tuđman. Ni lep, ni razumen, a je koristen, ker bo šel do konca!

Kaj se dogaja v deželi, ki jo je Tito imel za svoj hlev, se sprašujejo svetovni analitiki političnih razmer? Odgovor je preprost: hlev je Tito že dolgo pred svojo smrtjo prodal Avgiju!

In kdo je Avgij? V deželi Avgijev je to skorajda nerešljivo vprašanje, dejstvo pa je, da je politična klika Srbije po dinastičnih bojih prevzela vladarsko žezlo in s tem v veliki meri upravljanje hleva. Ne smemo pozabiti, da je njegova direkcija ravno v Beogradu. Administracija je skorajda v popolnosti srbska, pa tudi varovanje oz. straženje prebivalcev hleva je zaupano armadi, ki ji poveljuje skorajda izključno srbski kader, oz. kader, ki je v navalu srbskih jurišnikov izgubil ali vsaj zatajil svojo nacionalno pripadnost. Kako si naj drugače razlagamo nastope nekoč slovenskih generalov ter odkrito paktiranje predsednika zvezne vlade z vojsko, ki je po nedavnih pogovorih s Slobom prestopila na reakcionarno stran. Sovražniki mojega prijatelja niso moji prijatelji in obratno! Tako je naveza postala očitna, njeni nameni pa slejkoprej jasni: ohraniti hlev z vsemi pripadajočimi objekti v celoti pod enotno upravo. Za armadni in srbski vrh je drugačna organizacijska rešitev povsem nesprejemljiva, saj bi tako oba zgubila del moči, pa tudi skupna mošnja bi postala ohlapnejša. Naši generali merijo moč armade po njeni velikosti, ideja o veliki Srbiji pa tudi ni neprivlačna, seveda ne samo za Božur oz. za Vuka Draškovića, Vojislava Šešlja in ostale zastavonoše četniškega duha. Da se Srbi nikoli ne bodo odpovedali, vsaj prostovoljno ne, Kosovu, nam je znano, toda kremplje širijo tudi po velikih delih Hrvatske, Bosne in Hercegovine, medtem ko sta Črna gora in Makedonija že vrisani v nove karte postrevolucionarnega hleva.

Toda v hlevu je začelo vreti. Osli vse bolj dvigajo glave in odpovedujejo poslušnost debelim pujsom, ki so se v dolgih letih na račun ostalih svinjsko redili. Zaenkrat samo rigajo, več ali manj v zboru, medtem ko je

uporaba kopit prihranjena za poznejši čas, morda po volitvah. Pujsje počasi zapuščajo tudi najbolj omahljivi in strahopetni osli, saj so jih začeli kratkoma spreminjati v pujsje in jim vcepljati prašičje navade.

Po volitvah bo počilo in prav je tako, saj je blato; ki so ga pujsi, meni nič tebi nič, zmetali k oslom, pričelo dušiti najmanjše njihove pripadnike, ki so bili tudi po pravilu najmlajši - nekaj jih je že prej vzela noč in megla v armadi, nekaj pa se jih je še pravočasno spremenilo v duhove. Kdo bi čuval hlev, kjer njihovi bratje in sestre ter izmučeni starši izginjajo pod kupi gnoja, ki po večini niti lasten ni. Zakaj bi skozenj napeljevali reko, ko pa je enostavneje hlev zapustiti. Generale brez armade oz. pujsje brez oslov bomo pa menda že prelisčili in pot iz hleva, ki je bil odvekomaj ječa, naredili prosto. In morda bomo tudi oslovsko podobo izgubili.

A stvar na žalost ni tako preprosta, saj so si pujsi pričeli zaveznike iskati izven hleva. Ošabnost jih je namreč že skorajda pripeljala v brezizhodni položaj. Oslom iz Makedonije so hoteli vsiliti svojega patriarha ter si jih v verskih zadevah popolnoma podrediti. Pa tudi iz njihovega dela pašnika so jih skupaj z osli iz Kosova želeli pregnati. Osle iz Bosne in Hercegovine, kjer imajo glavno besedo pravi Bošnjaki, so obtožili kar islamskega fundamentalizma. Nam, slovenskim oslom, so s pravo svinjsko blokado preprečili, da bi jim prodajali oslovski kašelj, medtem ko miroljubne hrvaške osle, kdo ve zakaj, obkladajo s pošastno zvonečo besedo klavci, kot da bi bili vsi zaposleni pri Gavriloviću. In s kom so se povezali pujsi? Verjeli ali ne, z Židi. Njihov zunanji minister se je namreč udeležil Svetovnega židovskega kongresa, odpotoval na romanje na Jatrovo, gostil pa je tudi nekatere izraelske delegacije, ne da bi se o vsem tem posvetoval z osli. S svojimi sopasočimi slovenskimi osli pa se niso posvetovali niti marojevički niti ljubljanska židovska občina, katere predstavniki so se za

prepoved izhajanja Protokolov sionskih modrecev obrnili kar na sodišče. Z marojevički pa je tako: Kdor pljuva po večini, ni vreden manjšine! Še nekaj navez!?

Pujsi bodo ostali sami! Osli bomo zmagali! Toda kakšna bo ta zmaga: Pirova?! »Živi bili, pa videli!« bi rekli nekdanji bratje Srbi. Vsekakor pa se na sonarodnjake ne morem zanesti. Moj adut, ki ga več ni potrebno povleči iz rokava, je veliki Franjo Tuđman, ki so mu hrvaški osli na prepolnem stadionu med nogometno tekmo Dinamo - Partizan v deliriju vzklikali kot Krleževemu Marsu. On je ta, ki nas bo odcepil od umazane prašičje dežele in nam slekel oslovsko kožo. Odcepi se Hrvatska, Popit je politično mrtev!

Gregor Preac

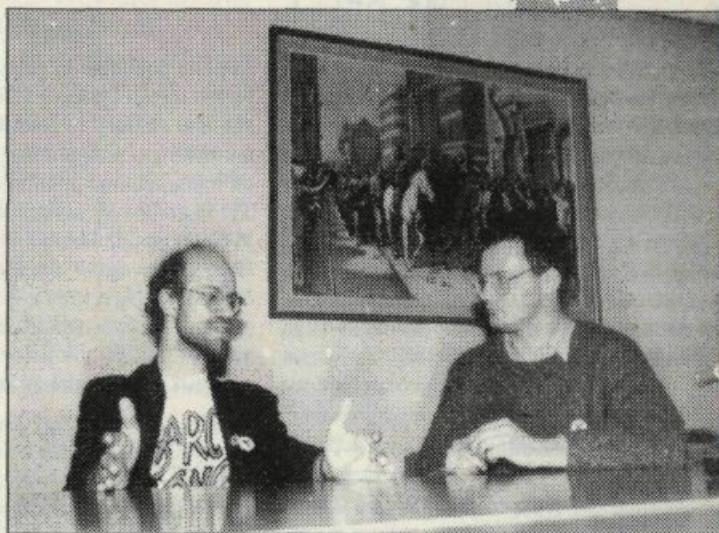

PREDVOLILNA KAMPANJA ZELENIH SLOVENIJE

Pretekli teden je na povabilo Zelenih Slovenije zunanji minister Zelenih ZRN, Jürgen Meier, obiskal več slovenskih krajev, v Ljubljani pa je skupaj s predstavnikom Zelenih Slovenije, Andrejem Klemenčem, pojasnil poglede Zelenih na strategije združevanja Evrope...

TRIBUNA: Kateri so argumenti Zelenih ZRN proti integraciji Evrope in proti velikemu evropskemu trgu?

MEIER: Zelenci nismo nikoli nastopili proti integraciji Evrope, nasprotujemo pa formi, kako naj bi ta integracija potekala. Smo proti nedemokratskemu sistemu v evropskem parlamentu, centralistični strukturi in ekonomski centralizaciji. V Španiji, Grčiji in na Portugalskem, v novih članicah Evropske skupnosti lahko opazimo veliko razliko med bogatimi in revnimi. Za te države ni bilo ravno vsestransko pozitivno, da so se včlanile v Evropsko skupnost. Menimo, da Evropska skupnost ne bi smela ostati zaprta in omejena le na zahodne države, hkrati pa bi morala spremeniti svojo politiko. Ne bi smela spodbujati centralizacije, agrarne produkcije, ki sistematično prisiljuje male kmete, da zapirajo svoje kmetije in sistematično promovira masovno industrializirano kmetijstvo. Evropa tudi ne bi smela postati nekakšna ekonomska in politična supersila s skupno vojsko, itd...

TRIBUNA: Kakšne pa so ekološke prepreke za vključevanje v Evropo? V Sloveniji prevladuje mnenje, da bi z vključitvijo v Evropsko skupnost pridobili boljše in višje standarde. Predvsem imam v mislih ekološke standarde, ki so bolj restriktivni od naših.

MEIER: Višje standarde lahko uvedete

kar takoj, če se odločite za to. Ni potrebno, da zaradi tega vstopite v Evropsko skupnost. Problem tiči v tem, da zahodnoevropske države velikokrat hočejo višje standarde, kot jih predpisuje Evropska skupnost, pa tega ne morejo storiti. Tako je na primer Danska hotela preprečiti uporabo steklenic za enkratno uporabo, a ji evropska komisija tega ni pustila, ker to menda nasprotuje načelom svobodnega trga. Nemčija je hotela uvesti višje emisijske standarde za avtomobile, a tega ni mogla doseči. V pogledu določanja standardov Evropska skupnost večkrat deluje celo zaviralno in če hoče Slovenija doseči višje standarde, obstaja precej enostavnejša pot od vključevanja vanjo.

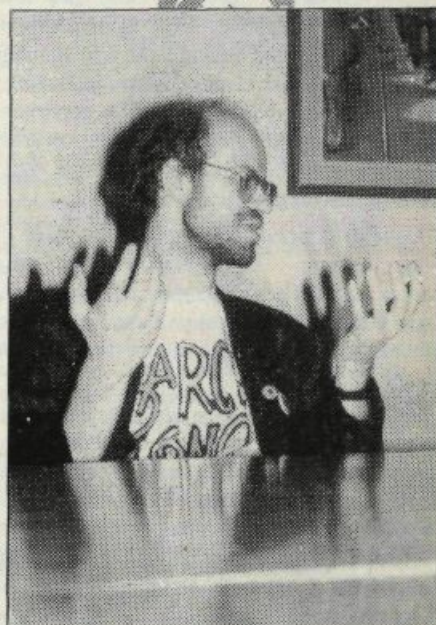
TRIBUNA: Pravzaprav tiči problem drugje. Pričakujemo dvoje: tuje investicije in industrijo, ki bi delovala po evropskih standardih. Mislimo, da nismo edini, ki si želimo tega.

Obiskali ste tudi Zelene na Madžarskem, Češkem in Poljskem. Kaj oni menijo o združenju Evropi?

MEIER: Vsi se strinjamo, da bi morala obstajati združena Evropa kot politična struktura, struktura enakovrednih političnih subjektov, ne pa kot dominantni zahodnoevropski »superstate« na eni in vzhodna Evropa z ekonomijo, ki bi bila odvisna od zahoda, na drugi strani.

TRIBUNA: Hvala za pogovor.

Bojan

STANE KOS

STALINISTIČNA REVOLUCIJA NA SLOVENSKEM 1941–1945

11. DEL

Ta dan se je ustavil glavni dotok vaških stražarjev na Turjak. Popoldne je prišel Ljubljanski četniški odred. Proti večeru in že v temi so dospele združene posadke iz Dobropolj, ki so bile do konca največja skupina na Turjaku in del posadke iz Šentjurija⁶⁵. Skupaj z vaškimi stražarji so se zatekli v grad tudi nekateri nevojaki (župnik in bivši poslanec Karel Škulj, prof. Stanko Petelin z ljubljanskega učiteljskega, zdravnik dr. Kožuh in sodnik dr. Zalokar iz Vel. Lašč) ter 26 duhovnikov in bogoslovcev. Tiste tri dni je šlo skozi turjaški grad vsega skupaj približno 1600 ljudi.

Po prihodu podpolk. Dežmana na Turjak (okrog 2. ure popoldne) so se tam zbrali k posvetu častniki vaških straž (Bajec, Bitenc, Kadunc, Miklič, Pernè, Žuraj), aktivni oficirji (Dežman, Debeljak, Drčar, morda tudi Fajdiga in Tomic), duhovniki (Škulj, Blatnik, Malovrh, Lavrih, Mavec) in civilisti (župan Paternost, dr. Kožuh, dr. Arko in vodilni član kluba Straže Cesar). Pri pogovoru ni bilo stot. Cerkvenika, ker je bil tedaj na Zapotoku.

Kap. Debeljak je načel vprašanje poveljstva. Povedal je, da je vrhovni komandant Jugoslovanske vojske v Sloveniji maj. Novak, on, Debeljak, pa njegov namestnik. A ker je tu navzoč podpolk. Dežman, ki je po vojaški stopnji višji od njega, prepušča Debeljak vrhovno poveljstvo njemu. Tega Debeljakovega predloga poveljniki vaških straž niso sprejeli: pri večini Debeljak ni užival zaupanja, Dežman pa je bil razen ribniškimi praktično nepoznan. Slej ko prej so priznavali Cerkvenika, ker je bil Peterlinov namestnik. Zato ni bilo tedaj nikakršne krize poveljstva⁶⁶.

Dalje so razpravljali o zvezah z Ljubljano in inozemstvom. Ugotovili so, da ima radiotelegrafist precej brzozjavk od Mihajlovića in od jugoslovanske vlade v Kairu, ne more pa jih razbrati, ker ima ključ za šifre maj. Novak v Ljubljani.

Podpolk. Dežmanu se je zdelo, da je na gradu preveč vaških stražarjev, zato je precej temperamentno povedal - verjetno celo večkrat -, da je treba grad izprazniti, ker da ga pred topovskim ognjem ni mogoče braniti. Stot. Cerkvenik je grad izpraznjeval že dva dni, saj je pošiljal moštvo in vojaški material na Zapotok.

Pozno popoldne in proti večeru so zapustili turjaški grad podpolk. Dežman z ribniškimi vaškimi stražarji in četniška skupina. Deloma so ostali pri Čretežu, ki ga od Turjaka loči dolinica, delno pa prišli na višje ležeči Zapotok. Tja so prišle tudi vaše straže z Velike Slevice in Karlovice, iz Roba, z Velikih Poljan, od Sv. Gregorja in morda nekaj vaških stražarjev iz Sodražice. Na Čretežu in Zapotoku se je do poznega večera nabralo blizu 800 mož: 700 vojakov in 100 civilistov. Na Turjaku pa je ostalo okoli 700 vojakov in več deset civilistov.

Na Zapotoku je Cerkvenik ustanovil 2. in 3. bataljon, a poveljnika le-teh nista bila dobra vojaka⁶⁷. Načrtovan je bil tudi 4. bataljon, ki pa ni bil formiran.

Po skupnem posvetu na Turjaku so imeli tam pogovor še poveljniki vaških straž, predvsem tisti, ki so ostali v gradu do konca⁶⁸.

Po odhodu polovice moštva od tam se je začelo med vaškimi stražarji na gradu navdušenje za branitev Turjaka, češ da je s svojimi trimeterskimi zidovi nezavzet, pa da imajo municije, hrane in vode za mesec dni.

Začela se je rojevati misel na slovenski Alcázar⁶⁹, ki je postal zadnje dni na Turjaku skoraj geslo.

Pri enem od pogovorov - eden od preživelih trdi, da so se vršili pogovori celo popoldne in večer - so poveljniki vaških straž sklenili, da je treba o položaju obvestiti podpolk. Peterlina in čakati na njegova navodila. S to nalogo naj gresta v Ljubljano kurirja. Dokler navodil ne bo, naj skuša Blatnik pregovoriti partizane v Velikih Laščah, da operacije v smeri proti Turjaku odložijo. Takšno upanje je bilo kajpada naivno. Poveljniki so sklenili, da je treba boj nadaljevati in preprečiti partizanski pohod na Ljubljano. Borci naj takoj zasedejo položaje proti Sv. Ahacu in proti Rašici in Velikim Laščam.

Blatnik je odšel v Velike Lašče in partizanskemu vodstvu sporočil, da na Turjaku čakajo navodil iz Ljubljane. Blatnik je smel nazaj na grad s partizanskim pozivom vaškim stražarjem, naj se pridružijo partizanom, ker gredo ti proti Trstu. To je bila seveda prevara.

Dva motorista sta s Turjaka odpeljala Franca Cesarja in dr. Ludvika Arka⁷⁰ proti Ljubljani,

da se pogovorita s Peterlinom. Na Škofljici so jih ustavili terenci. Ker je Cesar skušal pobegniti, »so ga trije pijani partizani postavili na dvorišču Robežnikove gostilne ob zid in ga ustrelili«⁷¹. Dr. Arka in oba vozača so partizani odpeljali v Grosuplje in potem naprej v zapore v Trebnje. Dr. Arka so ustrelili pri Novem mestu. Na Turjaku so na Peternelova navodila zaman čakali.

Od tega dne je bila kurirska zveza z Ljubljano pretrgana, vsaj še naslednji dan pa je ostala radijska.

PONEDELJEK (13. sept.)

Že ob 6. uri zjutraj je začela Turjak napadati Tomšičeva brigada. Ker je začela ta kmalu obkoljevati Zapotok in Veliki Osolnik, je popoldne prišla iz Velikih Lašč in udarila na Turjak Prešernova brigada iz 14. divizije. Brigadi je poveljeval Dušan Švara-Dule, ki mu je bil dodeljen načelnik štaba 14. divizije Pero Popivoda. Pred Turjak so poslali še bataljon Gradnikove brigade, tako da je vsega skupaj napadalo 1200 do 1500 partizanov. Med njimi je bilo nekaj Italijanov in večje število mobiliziranih prejšnjih vaških stražarjev. Borci s Turjaka so napadli prve italijanske tovornjake pri Rašici južno od Turjaka. Boji so v presledkih trajali ves dan.

V spremstvu močne patrole so prišli s Turjaka na Zapotok dr. Blatnik, por. Bitenc in zdravnik dr. Lavrič. Cerkveniku so sporočili, da so borci na Turjaku odločeni ostati v gradu, ker da bo grad zdržal vsak napad. Po tem sporočilu je štab na Zapotoku usmeril vso skrb v to, da bi pripravil turjaške borce, da grad izpraznijo.

Cerkvenik, Malovrh, bivši kurat Mavec, Blatnik in telegrafist Božnar so se dopoldne odpravili na Kurešček k predlaganemu pogovoru s partizani. Ko so se jim partizanski parlamentarci približali, so vaški stražarji na svojo roko odprli nanje ogenj - zato do pogovora ni prišlo. Nad tem dejanjem vaških stražarjev je bil Božnar zelo nejevoljen.

Zgodaj popoldne so odšli z močno patrolo na Turjak France Malovrh, zdravnik Kožuh - da ne bi bil grad brez zdravnika - in Mavec, z namenom, da bi borce na gradu prepričali, naj se z gradu umaknejo. Malovrh jih kljub dvadnevnomu pregovarjanju ni mogel pripraviti do tega. Poveljniški kader je jel razpravljati, ali je umik res že nujen. To oklevanje poveljnikov in partizansko obkoljevanje je našelo moralo turjaških borcev.

istočasno je poslal Cerkvenik 3. bataljon, ki mu je poveljeval Pirih, na položaje jugozahodno od Zapotoka v vas Osredek. Tam naj bi bataljon preprečil partizanske premike od Velikih Lašč proti Ižanskemu, še posebej pa naj bi zasedel Veliki Osolnik, da bi z njega obvladoval cesto Rašica-Turjak, onstran ozke podturjaške doline.

V Ljubljano je Cerkvénik sporočil, da vaški stražarji na Turjaku sestavljajo brigado Krim in da jim je postavil za poveljnika Franceta Malovrha, za njegovega pomočnika papoveljnika škocjanske vaške straže Franceta Žuraja-Žlendra, dokler ne bo Peterlin drugače odredil. Vprašanje je, če je to pismo v Ljubljano sploh prišlo.

Ko je prispel podpolk. Dežman na Zapotok, je postalo celo tistim, ki so se še dopoldne ogrevali za to, da bi postal on vrhovni poveljnik, ker so ga od prej poznali, jasno, da to ne prihaja več v poštev: mož je postal precej živčen in vznemirljiv. Tudi civilisti so bili za to, da ostane poveljnik Cerkvénik, doklerne odloči Peterlin drugače.

Turjaški borci so na grajskem marofu, pristavi ob glavni cesti napadli partizanske tovornjake in brigado, ki je napadala grad. Dva tovornjaka so zaplenili, brigado odbili, nekaj partizanov ujeli in zaprli v grad.

Partizani so popoldne udarili na vaške stražarje, ki so se nahajali okoli gradu, od jugovzhodne strani, od Rašice. Ko je padel komandir prejšnje turjaške vaške straže, so se ostali borci razbežali - pod noč so se potem le s težavo prebili v grad. Partizani so zatem začeli vkopavati okoli gradu minomete, bolj daleč pa topove. Vedno več je bilo italijanskih oklopnikov, iz njih so partizani skoraj docela obvladovali dohod v grad. Edina prosta pot vanj

je bila le še iz male doline na jugozahodu. Partizani so začeli grad obstreljevati z minometi. Nekaj min je padlo na grajsko dvorišče. Branilci so odgovarjali prav tako z minometom.

Proti večeru je poslal Cerkvénik posebno patroljo v Ljubljano. Ta je prišla le do Iga, naprej v Ljubljano je pa poslala zanesljivo žensko. Patrolja se je morala zaradi partizanske nevarnosti vrniti na Zapotok, še preden se je kurirka vrnila iz Ljubljane. patrolja je prinesla na Zapotok samo vest, da so partizani zajeli na Škofljici nekega kurirja in ga ustrelili.

Po večernem posvetu s štabom je poslal Cerkvénik z Zapotoka na Turjak sla s sporočilom Malovrhu, da je Debeljak opazil v smeri Škofljica-Turjak motorizirano kolono, o kateri misli, da so Nemci (dejansko so bili partizani), da je o celotnem položaju obvestil Mihajloviča, da skupina vaških stražarjev prodira proti Osolniku, da naj se tja skuša za vsako ceno prebiti v majhnih skupinah tudi del borcev s Turjaka in da ga naj Malovrh takoj obvesti, kako je v gradu⁷².

Na Zapotok so prihajale še majhne skupine vaških stražarjev in posamezniki. V turjaški grad je bil z močnimi patroljami dostop še možen od zaptoške strani: podturjaška dolina z Želimljico leži skoraj 200 metrov pod gradom, pobočje nad njo proti gradu je pa strmo in poraščeno.

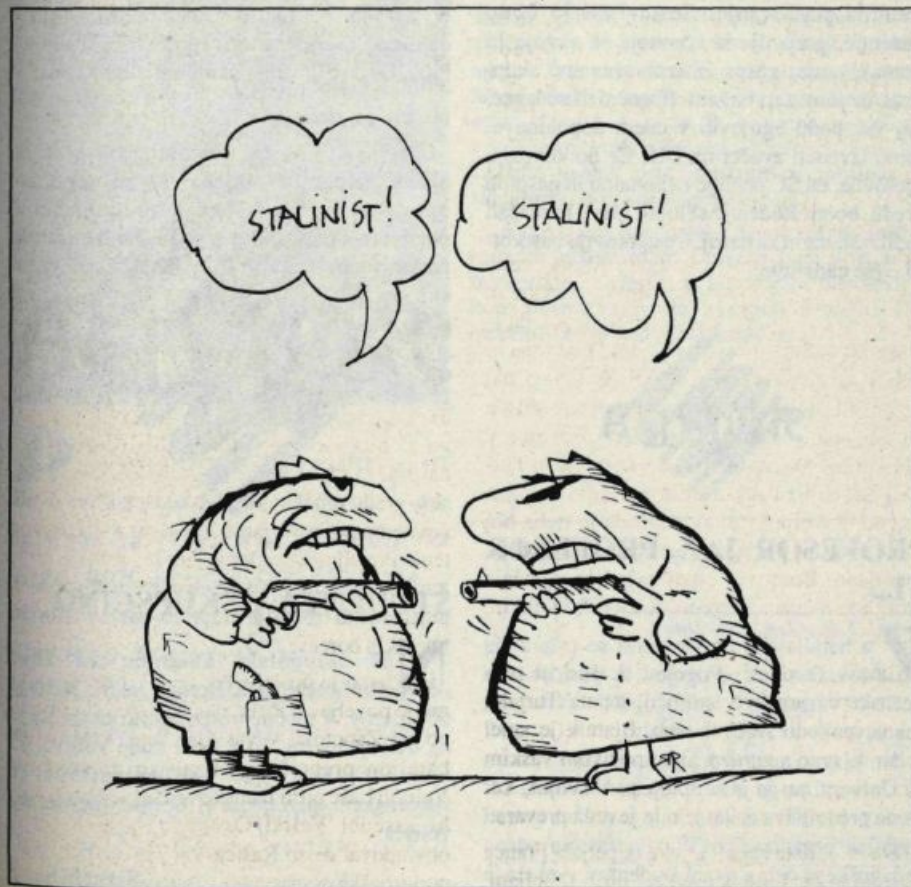
TOREK (14. sept.)

Partizani so grad vse dopoldne obstreljevali s težkimi strojnimi, 75-milimetrskimi topovi in z dvema težkima minometoma. Borci na gradu so na napade pogumno odgovarjali. Napadalci so uvideli, da bodo grad zmogli le s težkim topom. Zato so poslali ponj, vmesni čas pa skušali pridobiti s pogajanji.

Partizani so poslali v grad neko dekle iz Velikih Lašč s pismenim predlogom za triurno premirje in za pogajanja v hiši pod gradom. Z gradu so dogovorili, da predlagajo premirje do naslednjega dne, ko bodo dobili odgovor iz Kaira. Odgovor z gradu je nesla partizanom delegacija z belo zastavo. Ker so jo sestavljali sami civilisti, so partizani delegacijo zavrnili, češ da se hočejo pogovarjati samo z oficirji. Ko se je pojavila na grajskih vratih oficirska delegacija, so partizani odprli ogenj nanjo⁷³.

Zatem so partizani sporočili, da se je to zgodilo po pomoti. Pri pogajanju so nato oficirji s Turjaka terjali zase prosto cono za operacijo proti Nemcem - na to zahtevo je vplival Malovrh - , pristali pa tudi na posebne proste cone za partizane. Obenem so zahtevali pismeno pogodbo o medsebojnem nenapadanju. Partizani so vse te predloge odbili in terjali brezpogojno predajo.

Oficirji so se vrnili v grad in boj se je znova vnel. Partizani so s treh koncev nabijali na grad tri ure.

65 Drugi del šentjurske posadke je odšel pod vodstvom Danila Capudra na grad Boštanj. Po dveh dneh partizanskega obleganja se je iz gradu prebil. Hotel je iti na Turjak, a je prišel zaradi partizanskega obroča okrog turjaškega gradu samo do Starega apna (Škocjana). Capuder je na Pancah skupino razpustil.

66 Debeljak se je imel za aktivnega oficirja, čeprav je bil menda nekoč le oficir trgovske momarice. Po »pravilih službe«⁶⁶ bivše kraljeve jugoslovanske vojske bi res moral vsem protikomunističnim edinicam tedaj poveljevati najvišji oficir, torej v tem primeru podpolk. Dežman. A treba je upoštevati, da so bili vaški stražarji prostovoljci in da je imel poveljnik uspeh le, če so ga oni poznali in mu zaupali. Sicer pa niso po tem posvetu Dežmana izbrali za poveljnika niti aktivni oficirji v četniškem odredu: verjetno so opazili, da nima več mimih živcev.

67 Za poveljnika 2. bataljona je Cerkvénik imenoval dr. Branka Jana, ki tej nalogi ni bil kos. Tudi poveljnik 3. bataljona Milko Pirh je bil veliko bolj uspešen pri organiziranju Slovenske legije v Ljubljani kot pa pri vojaškem poveljevanju na terenu. In vendar je imel Cerkvénik tedaj na voljo sposobne oficirje, kot so bili Ivan Boh, Bogdan Berlot, Janez Benko in Stane Bitenc.

68 Gl. Vestnik 1963, 251-273.

69 Stara trdnjava v Španiji, kjer so sredi 1936 kadetje oficirske šole več mesecev zdržali napade madnarodnih proletarskih enot, dokler ni prišla pomoč od gen. Franca.

70 Oba sta bila iz akademskega kluba Straža. Cesar je bil Peterlinova desna roka. (Gl. Ameriška domovina, Cleveland, 7. jan. 1983).

71 ZSS 1964, 314.

72 Gl. Saje, Bigr, 601.

73 Ferenc (Kapitulacija Italije, 194) trdi, da so turjaški borci streljali na partizanske odposlance (komandanta in politkomisarja 14. divizije in komandanta Prešemove brigade). To ne drži: nobeden od preživelih turjaških borcev ne ve o tem ničesar.

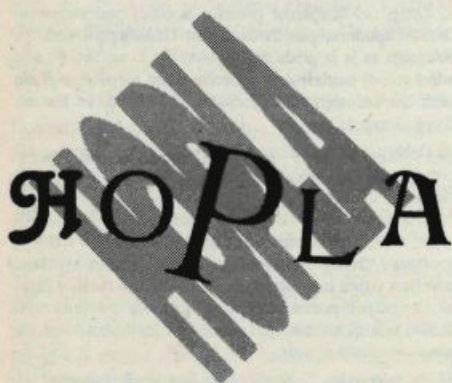

SCIENCE FICTION

Najraje pišem o nastajanju nove študentske organizacije. Ker se nič ne dogaja in si lahko izmišljam vse, kar bi se moralo zgoditi. Fantazijski spis na to temo bo zapisan v zgodovino.

Študentje so na nogah! Pripravljajo svojo novo Študentsko organizacijo! Po fakultetah so zbori študentov, kjer se burno oblikujejo želje in hotenja. (Zbor študentov na EF je bil brez študentov, na PF jih je bilo pet, na SF ni bilo organizatorjev, na Veterini jih je bilo celo sto, ki so vse skupaj molče prenašali.) Do 3. aprila je bila odprta evidentacija za poslance v študentski parlament in volilna komisija (ki sicer še čaka, da jo P UK in KS potrdita), je imela polne roke dela. Prišlo je na desetine evidentacij (od pričakovanih sto se jih je nabralo okrog 15), kar je dokaz resničnega študentskega gibanja, ki kipi v svojem demokratičnem jutru. Sedanje študentsko vodstvo je upehano od ritma, ki ga narekujejo študentje, ne sledi novim in novim pobudam in čas je, da prizna svoj poraz in uniči svojo preživelo obliko delovanja. Prišel je čas pravice za vsakoga! Študentje bodo istočasno z volitvami v ZZZ volili poslance v Študentski parlament, ki bo nato izbral svoje vodstvo. Zasijalo bo sonce sreče, ki bo nasitilo lačne pravice.

Če kdo bruha od patetike, naj se seznanj z dejanskim stanjem in ostal bo na stranišču.

BULDOŽERJI

Študentje jih nismo dočakali v Rožni dolini, da bi pripravili teren za novi blok, pa smo jih najeli sami in jih poslali na že omenjeno Šubičevo 4. Tam so nas zaustavili z dvignjenim kazalcem, da denar že bo, ampak kje vendar je izvedbeni načrt, ki ga še in še meljejo mlini birokracije. Pa so nam zamleli, da čez kakšen mesec bo iz te moke moč peči kruh. V tem času bo morda krulilo po želodcu tudi radijcem iz Radia študent, za katere je v novem stolpiču predviden novi domek. Ampak, brez nič je nič in skrajni čas je, radijci, da pohitite k projektantu Slovenija Projektu in tam dokažete, da ste še pri močeh.

JASTREBI O GOLOBČKIH

Na Univerzi deluje Socialnoekonomska komisija (SEK), ki se ukvarja s težavami študentskega standarda. Ta komisija na Univerzi je edina, ki jo vodi študent, ki je hkrati član P UK ZSMS. V zadnjih dveh letih je to nalogo uspešno opravljala Neva Česnik, sedaj bodoča mamica, ki je ob svojem odhodu poskrbela tudi za svojo namestnico. Nova prva deklica SEK je po novem Sandra Fuš. Ne ve se še, ali bo komisijo vodila ali bo samo njen član. Slednje predvideva predlog novega Statuta o Univerzi. Komisijo naj bi v bodoče vodil prorektor za študentska vprašanja, od predvidenih trinajst članov naj bi jih bilo pet iz študentske vrste. Videti je, kot da o problemih študentov vemo najmanj študentje sami.

SLEPA MIŠ

V študentskem Centru gre vse po starem. V sredo, 4.4., bo spet delegatska konferenca in govorilo se bo o stanarinah. Istega dne dopoldne bo ŠC obiskala komisija, ki bo preučila poslovanje. Sestavljali jo bodo študentje, gospodje iz komiteja za vzgojo in izobraževanje, gospe iz Izobraževalne skupnosti in sam zapriseženi finančni izvedenec. Kaj vse bodo ugotovili v enem dopoldnevu, bomo izvedeli zvečer na DK. Če bo komisija ugotovila, da ŠC posluje racionalno in nasploh v redu, bomo študentje sklonili glave in plačali razliko stanarin za nazaj. Če ugotovijo nasprotno... (se nadaljuje).

PROFESOR JAZ, PROFESOR TL..

Za habilitacije na Univerzi se pripravlja nov Osnutek »Pogojev in postopka za volitve v nazive visokošolskih učiteljev, znanstvenih delavcev in sodelavcev.« Osnutek je dan v javno razpravo, habilitacijska komisija na Univerzi pa ga je že sprejela. V svojem 14. členu predvideva anketo, ki jo je dolžna izvesti Vzgojna organizacija (VO) in zajema oceno pedagoškega dela s strani študentov. Anketa je

osnova za dokazovanje pedagoške uspešnosti pri izvolitvah, vendar v 24. členu piše, da Znanstveno-pedagoški svet (ZPS) Univerze odloča o izvolitvi tudi v primeru, ko ZPS VO ni upošteval mnenja študentov. Zadnji stavek preberi nekajkrat. Lahko na glas.

ŠTUDENTE V KASARNO

Delež narodnega dohodka, namenjen za vojsko, je znatno višji kot npr. delež, namenjen za izobraževanje. Vojska pa se čuti še vedno prikrajšano in skuša tu in tam ukrasti še kak dinarček več. Primer: vojašnica Mladika je nehala biti vojašnica in njeno prebivalstvo se je odločilo zgradbo prodati. Priglasilo se je več kupcev, med njimi tudi ljubljanska Univerza, ki se je v nekem svetlem preblisku spomnila, da je ta zgradba pravzaprav njena last. V njej je bil svoj čas dekliški licej, ko pa so prišli vojaki, so se deklice razbežale. Ta naša Univerza pa je tudi danes sramežljivo dekle in če ji ne bo pomagal kakšen oblastniški korenjak, bo odnesla pete. Nooo, čas volitev še ni mimo in treba bo kakšno reči tudi o namembnosti vojaških objektov, ki bodo seveda izgubili svoj namen v hipu, ko bo Slovenija demilitarizirana cona.

ŠTUDENTA V SKUPŠČINO

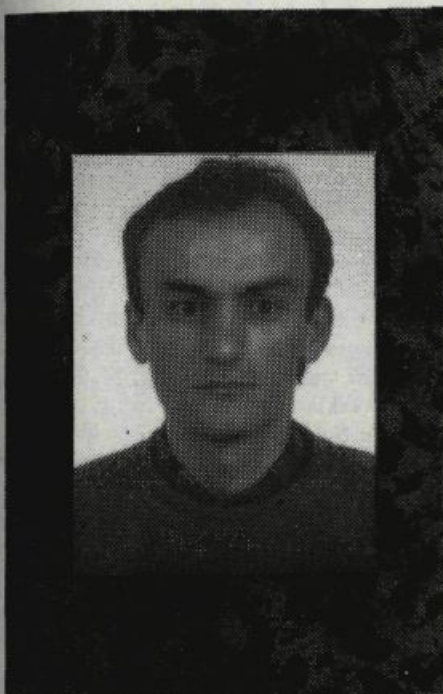
Naš študentski kandidat za zbor združenega dela, Roman Jaklič, je zbral 608 glasov. V močni profesorski konkurenci je na tretjem mestu. 14.4.1990 bodo volitve, ki bodo odločale, kdo vas bo zastopal v slovenskem parlamentu. Sprehodate se do volišča.

Sergeja Šorli

POLITIČNA (ZLO)RABA ŠTUDEN- TOV

Fotografija: Šimo Čičkovič,
glavni in odgovorni urednik
STUDENTA

Letošnje študentsko zbiranje ima z lanskim skupen začetek - Studentski grad, povod - nereševanje kosovske drame in zborovanje pred zvezno skupščino. Vse ostalo je bilo drugačno, neorganizirano, politično nezrelo in predstavlja tragikomično epizodo v političnem življenju Univerze, Beograda in Srbije.

Vse se je začelo 30. januarja okrog osme zvečer, ko je prek ozvočenja v Studentskem gradu nekaj samozvanih študentskih voditeljev neobstoječe »Demokratske zveze študentov« pozvalo študente, naj pridejo pred kulturni dom in izrazijo svoje nezadovoljstvo »zaradi položaja na Kosovu in oportunitizma zveznih organov v reševanju kosovske drame ter odkrite podpore, ki jo šiptarski šovinisti dobivajo iz Slovenije in Hrvaške«. Ko se je zbralo okrog dva tisoč študentov, se je zvrstilo nekaj emotivno in nacionalno obarvanih govorov s pozivom na pohod proti skupščini SFRJ. Okrog 21. ure je kolona s pesmijo in vzklikanjem »Hočemo oružje«, pred katero je bilo nekaj miličniških avtomobilov, krenila proti Skupščini. V enournem maršu so prevladovala parole: »Pobiše nam braču! Glavu damo, Kosovo ne damo! Dole Vatikan! Pobičemo ustaše!« in priseganje zvestobe Srbiji, Slobodanu Miloševiću in drugim.

Prava zmeda je nastala s prihodom pred Skupščino, ko je postalo jasno, da samozvani voditelji nimajo, niti zmerejo formulirati zahtev in obvestiti javnost, zakaj so zapustili študentske domove. Eni so govorili, da se je začela splošna stavka na Univerzi, drugi, da se čez 24 ur gre na Kosovo, tretji, da se gre že zjutraj na pomoč bratom na jug... Pravo motnjo pa je med prisotnimi študenti, profesorji in politiki izzval prihod Vuka Draškovića, Vojislava Šešlja in njunih »bojovnikov.« Ti so hitro postali najbolj glasni in zagreti. S profesorsko pomočjo so bile na hitro oblikovane nekatere zahteve, ki so jih študentje sprejeli z vzklikanjem »Izdaja, izdaja!« Ko so spoznali, da so bili grobo zmanipulirani in politično zlorabljeni, so se študentje hitro razšli.

Naslednjega dne je bil v Studentskem gradu sestanek predstavnikov Univerzitetnih struktur s študentskimi »liderji«, ki je potekal v medsebojnem obtoževanju za neuspeh protesta in nepremišljen prihod pred Skupščino.

Šele 1. februarja je bil ustanovljen nekakšen organizacijski odbor, ki je za naslednji dan napovedal miting, tokrat v samem Studentskem gradu. Odbor je bil razširjen s predstavniki študentov iz Niša, Kragujevca in Novega Sada. Na mitingu so z navdušenjem sprejeli naslednje zahteve: da se uvede najvišja stopnja pripravljenosti oboroženih sil, da se v roku 30 dni izvrši popis in odvzem orožja na Kosovu, da asistenti albanskih separatistov s Hrvaške in iz Slovenije kazensko odgovarjajo, da se po hitrem postopku sprejme zakon o družinskem načrtovanju, da se ukine predsedstvo SFRJ, da se izženejo albanski emigranti, da se po hitrem postopku sprejme nova Ustava SFRJ. Na koncu so študentje podprli srbsko vodstvo in Slobodana Miloševića. Te zahteve so poslali skupščini SFRJ: predstavniki študentov so se kot opazovalci udeležili skupščinske seje.

Po tem kakšnih večjih in pomembnejših študentskih zbiranj ni bilo. Pri večini študentov je ostal neprijeten občutek in odpor, da sta bili njihova upravičena zaskrbljenost s položajem na Kosovu in domoljubna čustva izrabljena za politično promocijo nekaterih nesposobnih in politično nepismenih »študentskih liderjev«.

Iz februarskega protesta beograjskih študentov lahko ugotovimo:

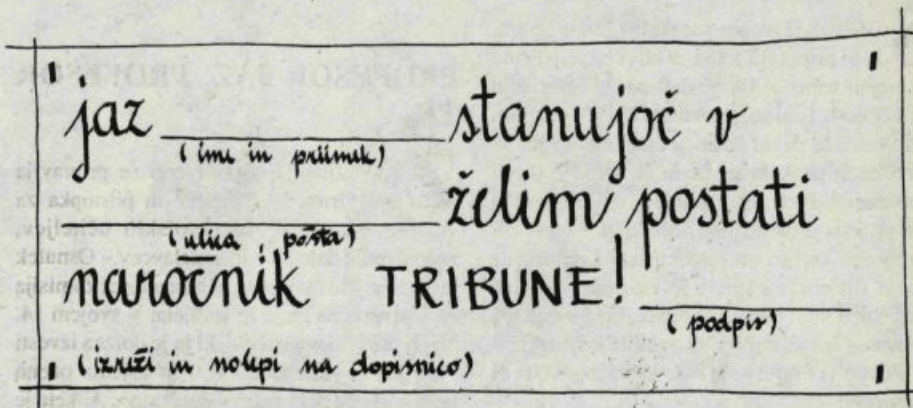
Prvič, akcije, ki jih vodijo samozvani, nesposobni in ambiciozno bolno obremenjeni voditelji, so vnaprej obsojene na neuspeh in predstavljajo kompromitacijo strokovnosti, politične kulture in dobronamernosti pravih študentov.

Drugič, treba je čim prej odgovoriti na vprašanje, kakšna in kolikšna naj bo politična dejavnost na Univerzi?

Tretjič, novoustanovljena Študentska zveza mora postati politično nevtralna, s čimer bi se preprečila (ZLO)RABA študentov za doseganje dnevno-političnih ciljev.

Na koncu, »študentski liderji« imajo veliko priložnost, da svoj patriotizem in vdanost srbski politiki dokažejo z odhodom na Kosovo, ne kot vojaki, temveč kot strokovni in dobronamerni ljudje, pripravljeni sodelovati v družbeni in politični reformi Kosova. Kot je danes videti, nihče od njih ne kaže pravega namena, da bi se tja dol zares preselil.

Politična vrenja in državljanska vojna na Kosovu so februarja dvignila na noge tudi beograjske študente z »domoljubnimi namerami za obrambo Kosova, Srbije in Jugoslavije«. Če so študentje lani na dostojanstven in dobronameren način opozorili jugoslovansko javnost, so se februarja 90, predvsem po zaslugi nekaj bolno ambicioznih »vodij« dodobra osramotili.

Božičku se naenkrat zelo mudi v Kočevsko Reko. In to ravno zdaj - pred volitvami!

Kramberger študentom ni obljubil podstrešnih stanovanj. Briga njega, kje bodo stanovali. Bolj ga skrbi, kje bo stanovala Pepca!

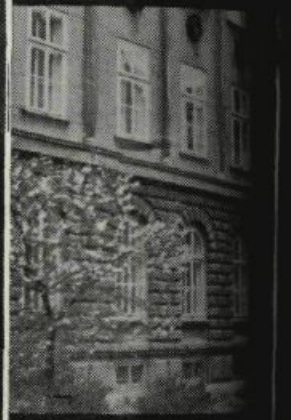
Ali ni čudno, da so Kučan, Ribičič, Smole in podobni tiči šele lani opazili, da je parlamentarna demokracija bolj demokratična družbena ureditev kot komunizem?!

Ali ni mali Ribičič še pred par leti goreče zagovarjal delegatski sistem? Kot da bi ti gospodje živeli na nekem drugem planetu in zato niso imeli možnosti opaziti tega, kar smo mi tu čutili. To namreč, da stvar ne funkcionira, da država propada in da nas je Evropa povozila.

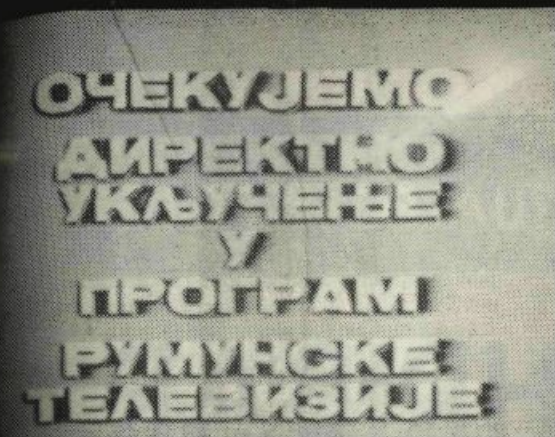
ZSMS se tudi sedaj, ko je stranka, ne odreka denarju, namenjenemu za »mladinsko prostovoljno delo«. V praksi gre torej pri njih še vse po starem...

Še vedno ni jasno, kaj z lastnino režima ZSM, ki so ji dali tistim, ki so v »prenovitelji« in Božičku kameleoni so si v teh nekaj letih nabrali kar nekaj denarja.

O tem, da je Bog pamet in pošter pravično razdelil med ljudi, lahko vidimo na pučnikove propagandne dejavnosti Pučnjkove SDZS.

Pučnikove plakate njegovi propagandisti lepili kar na panoje preko plakatov režimskih strank. Pri tem so namreč »pozabili«, da je za plakatiiranje potrebno plačati takso na komunali. Fotografije za plakate so si naročili kar na račun Tribune in so na ta način skušali »prihraniti« še 4000 dinarjev... Umazan posel v fotodokumentaciji. Dela je za socialdemokrate opravil nek PRIMOŽ STREBENC.

Vojska, to je generali, so odločili. Podpirajo Moševiča. Kučan je igra torej izgubil. Kaj to pomeni za Slovenijo, bomo kmalu videli.

Moženoženja, ki bi ga nazvali nacionalizirati, bi morali dati tistim, ki so v času njihove vladavine manj dobili.

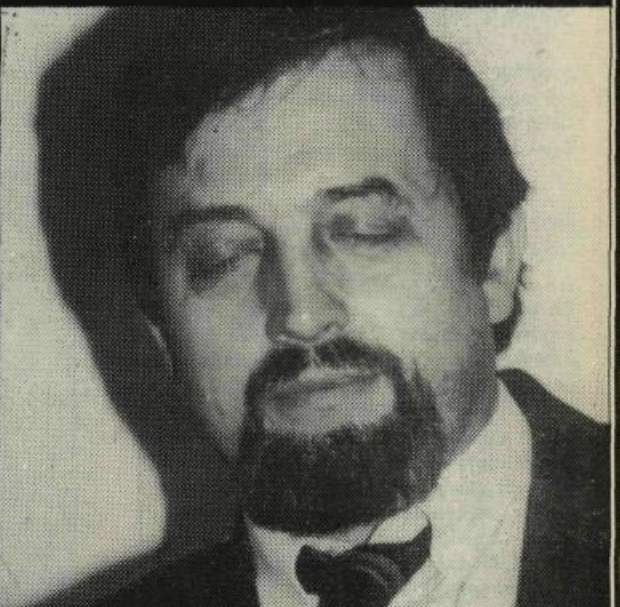
DIMITRIJ RUPEL predlaga postavitev obeliska sprave na Trgu sloge. Trg sloge bi bil sedanji Trg revolucije.

MLADINA bo v kratkem tudi formalno postala last tistih, ki že nekaj časa krojijo njeno uredniško politiko. Govori se, da so si vplivni možje za mali denar kupili lastništvo. Gre za ljudi, o katerih ni bilo v Mladini nikoli nič slabega zapisano in katerih trobilu je Mladina v zadnjem času postala. Še ena zgodba o razprodaji družbene lastnine torej...

Končno se je nekdo spomnil in ustanovil NEODVISNI SINDIKAT. S tem je Tomšič v bistvu postavil Ravnika in njegove birokrate v vrsto za brezposelne.

Dijaki so ustanovili DIJAŠKO ZVEZO. Ustanovitev podobne študentske organizacije pa se že sumljivo dolgo odlaga. Mogoče je to komu tudi všeč...

Kulturna dediščina pomembne kulturne nekega naroda je zaklad in največja svetinja, ki jo narod čuva. Prav zato so komunisti požgali ali drugače uničili številne spomenike Slovencev. Kar pa jim ni uspelo takoj fizično uničiti, so prepustili zobu časa.

Volitve bodo boj med komunisti in bivšimi komunisti. Tistih, ki niso bili nikoli okuženi, je na listah zelo malo. Pa še za njih ni priporočljivo dati »roke v ogenj«...

Voditelji LIBERALCEV uživajo številne privilegije. Poleg ostalega so jim na razpolago avtomobili in družbena stanovanja, ki se jih gotovo ne mislijo kar tako odreči. Njihova organizacija je ena izmed tistih, ki so vsa ta leta molzle gospodarstvo in posiljevale mlade s komunistično ideologijo.

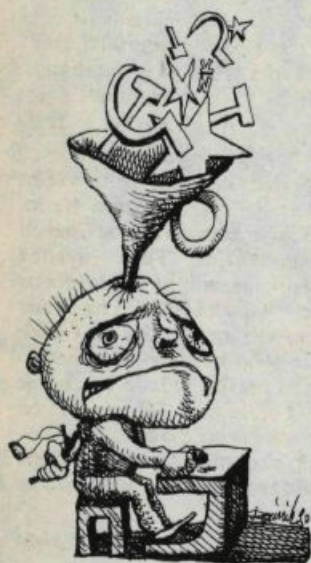
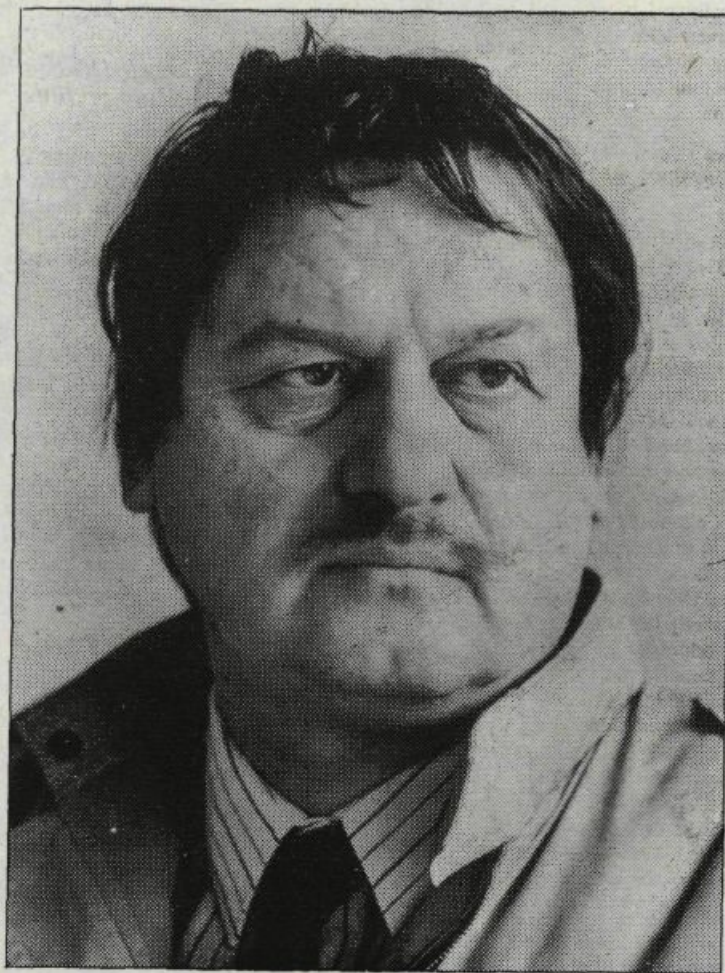

SLOVENSKI INTELEKTUALEC IN POLIS

dr. TINE HRIBAR

»Politika, ki ne temelji na marksizmu, je za nas politikantstvo in znanost na družboslovnem področju, ki ne temelji na marksizmu, ni znanost.« To je le eno izmed mnogih »svinčenih« stališč Centralnega komiteja ZKS, ki je na svoji 29. seji leta 1972 začelo obračun z neposlušnimi. Seja je bila tudi uvod v dvoletno čiščenje Fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo, ki se je končalo z odstranitvijo štirih profesorjev. Predavalnice so tako zapustili dr. Vladimir Arzenšek, dr. Janez Jerovšek, dr. Veljko Rus in dr. Tine Hribar. Figura filozofa Tineta Hribarja je najbolj eklatantna v mraku sedemdesetih.

TRIBUNA: *Minilo je že 15 let od vaše odstranitve iz pedagoškega procesa. Kako danes ocenjujete svinčna leta »rdečega lemenata«, kot so nekateri poimenovali FSPN?*

HRIBAR: To je bilo obdobje ideološke, če pa to ni zadostovalo, tudi policijske represije. Šlo je za enega zadnjih poskusov boljše vizije, da se vsili kot gospodar na vseh področjih življenja. Ne le pri nas, ampak tudi v svetu t.i. »realnega socializma«. Tedaj so si izmislili smešen razloček med socializmom kot »svetovnim sistemom« in socializmom kot »svetovnim procesom«, ki naj bi kljub nevzdržnosti sistema nezadržno napredoval. Sam sem bil tedaj izključen iz pedagoškega procesa na FSPN v imenu dialektičnega materializma, se pravi filozofskega temelja marksizma-leninizma, pa tudi stalinizma. In to na pobudo univerzitetnih učiteljev, torej »kolegov«, ki se imajo še danes za filozofe, bili pa so vseskozi predvsem ideologi obstoječega komunističnega režima.

TRIBUNA: *Kakšne so torej posledice ideoloških in kot pravite tudi policijskih posegov v akademsko sfero?*

HRIBAR: Posledice so strahotne in za dolgo časa neodpravljljive. Gre za rezultate negativne kadrovske selekcije, po kateri so prišle na Univerzo mediokritete; ljudje, ki so še za stopnjo pod običajnimi konformisti. Kajti ti mediokritete morajo, če se želijo obdržati, reproducirati še manj sposobne od sebe. Morajo torej, za razliko od konformistov, aktivno ohranjati neustvarjalno vzdušje na Univerzi, se boriti za ključne pozicije upravljanja na Univerzi, v raziskovalni sferi in seveda v Partiji. Ta je kljub drugačnim proklamacijam še vedno oblastniška partija. Ker ima svoje akterje v vseh institucijah, na vseh ravneh, je seveda lahko razglasila sestop z oblasti, saj oblast drži od znotraj. Obenem razglašajo, da so zdaj vse stvari popravljene. Da so posledice kadrovske represije odpravljene. To seveda še daleč ni res. Prav zaradi negativne kadrovske selekcije ne. Toda tudi povsem konkretno smo še daleč od normalnih razmer akademskega življenja. Od četverice, ki smo bili izključeni iz pedagoškega procesa, normalno predava le dr. Janez Jerovšek. Partija, ki je vse zakrivila, si pilatovsko umiva roke; češ, mi sestopamo z oblasti, torej se ne bomo vmešavali. To je le primer iz brezmejne hipokrizije na Slovenskem.

TRIBUNA: *Verjetno je eden izmed temeljnih pogojev za doseg evropske akademske ravni - poleg kvalitete študija - tudi izoblikovanje akademske etike na ljubljanski Univerzi...*

HRIBAR: Od akademske etike smo še zelo daleč. Etično pokončnih ljudi imamo na Univerzi zelo malo. Večinoma imamo opraviti s tako ali drugače zlomljenimi ljudmi. V glavnem se tega sploh več ne zavedajo, saj so jih lomili postopoma, od prvega razreda dalje. Lomljenje je bilo pogosto tudi zelo mehko, s podkupovanjem, vabljenjem v Partijo ob tihi, a povsem različni obljubi kariere... Ravno zaradi tega je danes o avtonomiji na Univerzi zelo težko govoriti. Zavzemanje za avtonomno Univerzo je v pogojih, ko jo obvladuje mediokritetstvo, zavzemanje za oblast mediokritet. Za avtonomno Univerzo, ki bi temeljila na akademski etiki, so potrebne avtonomne osebnosti. Da bi takšne osebnosti pos-

tale po fakultetah odločilne, se mora marsikaj spremeniti ne le na Univerzi, ampak v celotni družbi. A četudi bi prišlo do svobodne družbe, bo še vedno potrebno neizmerno energije, preden bodo ljudje, ki so bili nosilci »svinčenih časov«, izgubili svoj vpliv. Zlasti zaradi tega, ker tisti, ki želimo biti tisto, kar terjata akademska etika (če sem filozof, sem najpoprej in predvsem filozof, učitelj filozofije in pisec filozofskih tekstov), nimamo časa za politikantske in vse druge vrste intrig. Že za to, da smo si priborili minimalen prostor svobodnega ustvarjanja in komuniciranja, smo izgubili vse preveč časa.

Najhujša posledica preteklega obdobja pa je ta, da gre toliko časa v nič zaradi konfliktov z antiintelektualci, polintelektualci in tretjinskimi intelektualci, ki preveč pogosto nosijo tudi akademske nazive.

TRIBUNA: *Ali je »organski intelektualec« tisti tip intelektualca, ki naj bi ga profilirala ljubljanska Univerza?*

HRIBAR: Organski intelektualec je antiintelektualec, služabnik partijske ideologije, zato na Univerzi, ki je res vredna tega imena, nima kaj početi. Organski intelektualci sodi v marksistične centre, toda ti centri ne spadajo na Univerzo.

TRIBUNA: *Kako bi potem definirali slovenskega intelektualca?*

HRIBAR: Vseskozi govorim o intelektualcu v ožjem, izbranem pomenu besede in v tem smislu tudi razumem vaše vprašanje. Intelektualec ni kulturni ali raziskovalni delavec, tudi ni partijski ali cerkveni agitator, marveč je - če govorim o slovenskem - nosilec duhovne prostosti Slovencev. Neposredno ne skrbi niti za telo niti za dušo Slovenca, marveč razpira prostor duha, se pravi prostor prostosti. Prostor prostosti pa je prostor samo-bitnosti, bitnozgodovinske usojenosti vsakogar izmed nas. Le tako je razumljivo, da je osnutek prve resnične slovenske Ustave prišel iz prostorov Društva slovenskih pisateljev, pri nastanku pa so sodelovali tudi sociologi. Ustavna preambula pomeni samoopredelitev slovenskega intelektualca, njegovo avtodefinicijo. Iz nje vidimo, da je intelektualec - kot pogosto pravimo - vest družbe. A to ni njegova končna definicija, kajti da bi vest družbe lahko bil, mora biti najprej njena zavest. Zavest, ki ni nikoli le živalska ali družbena zavest, temveč človeška zavest, ki pa izvira iz duha. Človek namreč ni le naravno in družbeno, ampak tudi duhovno bitje.

TRIBUNA: *Definicijo slovenskega intelektualca ste torej postavili. V čem pa se razlikuje od srbskega?*

HRIBAR: Razlika je velika. Srbski intelektualci je »organski intelektualci« v dobesednem pomenu, se pravi, da se tega sploh ne zaveda. Vendar ni »organski intelektualci« Partije, temveč srbskega naroda. Ker pa se tega ne zaveda, svoje srbstvo prikriva in se skriva za jugoslovanstvom. Šele ogroženost, ki so jo začutili s strani kosovskih Albancev, Srbe in srbsko inteligenco, prebuja kot narod. V zavesti jim prihaja potreba po lastni državnosti, se pravi potreba po naciji kot enotnosti naroda in države. Vendar se vse to dogaja še na predrefleksijski ravni. Od tod tudi nesporazumi med slovenskimi in srbskimi intelektualci.

Gre seveda za globlje, civilizacijsko pogojene razlike. Slovenci smo »katoliki«, ki smo pred stoletji dobili močno protestantsko injekcijo (individualizem, avtonomnost vesti...), Srbi pa so pravoslavci, za katere je značilna izrecna povezanost med državo in cerkvijo. Tako pravoslavna cerkev funkcionira kot ključna komponenta srbske državnosti oziroma Srbije kot nacije. od tu do težnje po pretvorbi Jugoslavije v Srboslavijo je le še korak. In na tej ravni delujejo srbski intelektualci kot »organski intelektualci«. Niti izpričani demokrati, med njimi denimo Kosta Čavoški, ni sposoben Slovencev povsem jasno in različno priznati pravico do samoodločbe, kaj šele, da bi se zanjo zavzemal.

Zaradi takšne konstelacije je srbski intelektualci, ki to zares hoče biti, v bistvu prisiljen na notranje ali celo pravo emigriranje. Le tako se lahko reši »organskega« oklepa; kot Kiš, Danojlić in drugi.

TRIBUNA: *Kaj je torej dominantno za intelektualca? Je to razredno, nacionalno,...*

HRIBAR: Kot sem že povedal, je to duhovna dimenzija. Tudi po svojem izvoru beseda intelektualnost ne pomeni racionalnosti (preračunljivega in obračunljivega razuma), marveč duhovnost.

TRIBUNA: *Osebnost niste neposredno politično angažirani. V kolikšni meri se intelektualci mora oziroma sme politično angažirati?*

HRIBAR: Gre za pomen, ki ga dajemo besedi politično. V ožjem pomenu je politično izenačeno s strankarskim. V tem smislu nisem politično angažiran, čeprav v trenutni politični situaciji na Slovenskem podpiram DEMOS. Toda z vidika Demosa, ne pa z vidika te ali one politične zveze. Torej z vidika slovenske polis, slovenske državnosti kot političnega pogoja slovenske prostosti. V tem temeljnem, izvornem pomenu pa sem zelo in neposredno angažiran tudi politično. Kajti polis na izvorni ravni pomeni isto kot ethos. Zanj pa je že Heraklit dejal: *ethos anthropo daimon*. Etnično kot etično je človekov demon, nekaj, čemur se, četudi mu ubeži, ne more izmakniti.

TRIBUNA: *Slovenska polis je doživela v zadnjem času določene spremembe: uveljavil se je strankarski politični pluralizem, z ustavnimi dopolnili je utrjena slovenska suverenost, smo pred spomladanskimi parlamentarnimi volitvami... Se je slovenska politična scena demokratizirala ali pa gre le za val liberalizma?*

HRIBAR: Časovni okvirji so raztegljivi, strukturalno-institucionalni okvir pa se sploh še ni spremenil in je zaznamovan še z vsemi temeljnimi značilnostmi realsocializma. Na institucionalni ravni je še zmerom vse odvisno od oblastniške samovolje. Tudi uvedba večstrankarskega sistema sama na sebi še ničesar ne pomeni, saj je v Vzhodni Nemčiji na primer vseskozi obstajalo več strank. Gre za vzvode oblasti. In za neogibno medsebojno povezavo legitimne oblasti, pravne države in civilne družbe. Enega brez drugega ni. Žal celo nekateri teoretiki civilne družbe to družbo enačijo z naravnim (predcivilnim) stanjem boja vseh proti vsem, se pravi s preddržavnim in zato predpravnim samo-upravljanjem.

In zakaj je bil spočet? Točnih vzrokov kot navadno ne ve nihče. Če poskusimo z ugibanjem - zato, ker so študentje prava, današnji absolventje, nekateri pa že diplomirani pravniki imeli dovolj praznega govorjenja o vključevanju v Evropo, evropske tokove. Zato so se organizirali in se napotili po evropskih cestah nabirat znanja. Prava strokovna pot jih je vodila v Ženevo, od tam tudi ime. Vsaka uspešna poteza pa za seboj skriva svoje tvorce. Morda je prav, da se predstavijo tudi ti. Klub je do nedavnega vodil sedaj že diplomiran pravnik Matjaž Gruden, pri tem pa mu je na področju »public relationsa« pomagala Bojana Jovin. Za finančne zadeve je sprva skrbel Tomaž Kuntarič, kasneje pa se mu je pridružil še Samo Roš. Pa še mnogo drugih imen, ki so prispevala, da se ljubljanskim juristom razbistri njihovo obzorje na nekoliko drugačen način. »Pravniška šola v naravi«, je temu nekdo rekel.

Za tiste, ki Ženevskega kluba še vedno ne jemljejo resno, preprosta primerjava. Zahvaljujoč klubu so mladi pravniki obiskali vrhunske ustanove z njihovega področja. »To je ravno tako kot obisk študentov teologije v Rimu in pogovor s papežem!« je dejal predsednik kluba ob zahvali za organizacijo predavanja na meddržavnem sodišču v Haagu. In ni se zmotil.

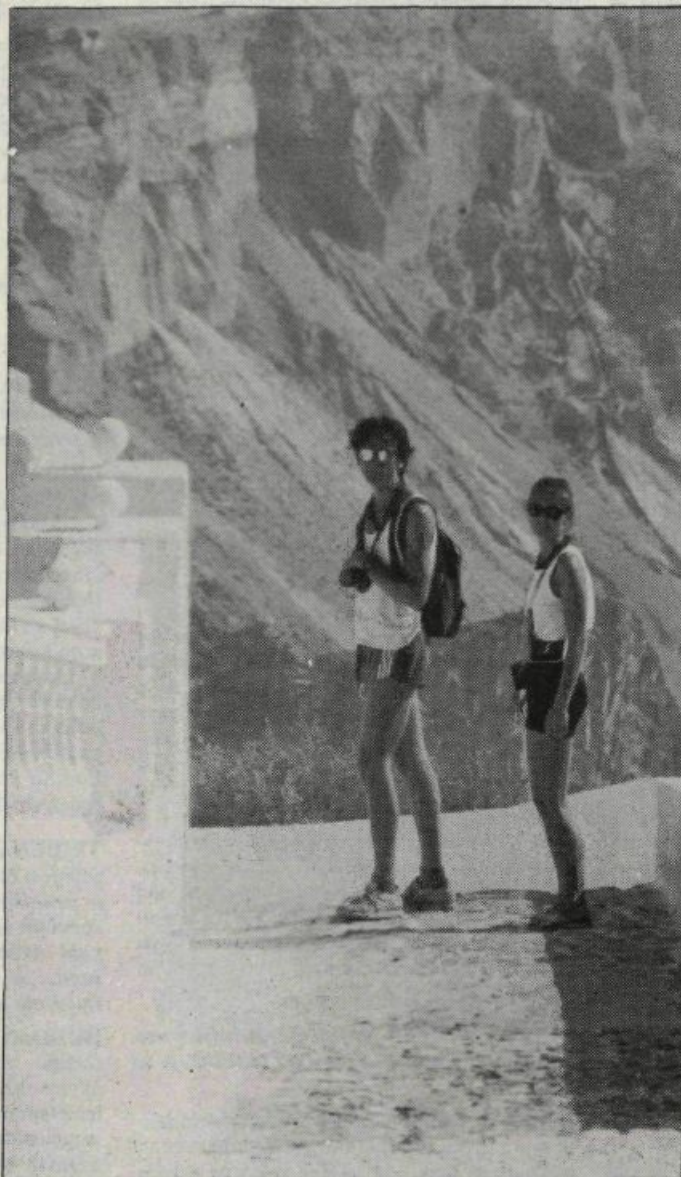
Potovati z Ženevskim klubom ne pomeni, biti na izletu. Pogoji za udeležbo so strogi: zaprositi vsaj enega potencialnega sponzorja za finančno pomoč, sodelovati na večini dopolnilnih predavanj o mednarodnih institucijah, ki jih ekskurzija zajema, pripraviti seminarsko nalogo v zvezi z obravnavanimi temami in se posebej pripraviti na določeno predavanje med ekskurzijo samo, kar pomeni aktivno sodelovati v debati...

Tudi program predavanj je navadno natrpan, tako da ne omogoča hudo veliko prostega časa za »shoppinge in barhoppinge«.

Poglejmo kar program za

Ženevski klub s Pravne fakultete v Ljubljani na strokovni ekskurziji na Nizozemskem, v Belgiji in Franciji

MLADI PRAVNIKI NA POTI PO ZDRUŽENI EVROPI

Prične se navadno z rojstvom ali pa že malce prej. Naš novorojenček, ŽENEVSKI KLUB, je danes star malce več kot eno leto. Za vse tiste, ki ga še ne poznate - živi med študenti četrtega letnika ljubljanske Pravne fakultete, ki so vpisali mednarodno pravno ali zunanjetrgovinsko smer študija.

zadnjo pot, ki so jo študentje skupaj s svojimi profesorji in asistentom opravili pred kratkim.

Točneje od 17. do 25. marca.

Pri tem ne smemo pozabiti, da je skupina trinpetdesetih bodočih pravnikov dobršen del kilometrov prepotovala v avtobusu, kar pa ni niti najmanj udobno. Zlasti pa so trpeli višji študentje in tisti, ki so imeli smolo sedeti ob njih. Predstavljajte si malo manj kot dvometrskega Žigo, dvajset ur stlačenega med avtobusne sedeže. In dekleta, ki si ne morejo ustrezno popraviti makeupa med vožnjo. Prva etapa z nekaj podetapami se je končala v Kölnu s kratkim ogledom znamenite katedrale. Nato pa malce vedrejša pot do Delfta na Nizozemskem. Obiskali smo ga zaradi spomenika Hugu Grotiusu, pionirju mednarodnega prava. Kakšno naravno znamenitost bi bilo vredno omeniti že prej. Reče pa se ji carina. Zgroženo smo spoznavali in ugotavljali, da se vsi avtobusi in avtomobili veselo in hitro odpravljajo naprej. Nas pa niso in niso spustili v Nemčijo. Nikakor jim nismo mogli dopovedati, da smo Slovenci in ne Jugoslovani z Balkana. Ta njihova naravna znamenitost, cariniki sploh ne verjamejo, da bomo po volitvah v trenutku postali del Evrope.

Ko smo se le znašli na tleh skoraj-že-združene Nemčije, je bilo nakupovanje spet bolj domače, zaradi skupne valute.

Po Delftu je sledil Haag, srečanje z Youth hostlom z vabljivo zunanostjo in vojaško notranostjo, prvi stik z nizozemsko pivsko kulturo in naslednje jutro predavanja na meddržavnem sodišču. Da ne pozabim, še prej na obisk rezidence jugoslovanske ambasade v taistem nizozemskem mestu. Pravzaprav smo obiskali ambasadorja in njegovo ženo v njuni rezidenci. Od kod ta obisk. Ambasador Jugoslavije na Nizozemskem je namreč prof. ljubljanske Pravne fakultete, dr.

Bohte. Sprejem je minil v živahnem ozračju in intenzivnih debatah. Zlasti se je oblikoval neznan kolega, ki je še nekaj dni čutil bolečine v rokah zaradi silnih prevajalskih naporov.

Iz Haaga smo se zadovoljni odpravili v Bruxelles, na sedež EGS. V sam levji brlog - svet Evrope in komisijo. To je tja, kjer se kroji usoda Evrope 1992. Kako je bilo tam, kdaj drugič, saj je tema vredna posebnega obravnavanja.

Po predavanjih v Bruxellesu je sledil mednarodni college v Brugesu. Za njim pa pot v Pariz.

Prišli smo v dežju, naslednji dan pa nas je pričakalo sonce in predavanja. OECD, mednarodna trgovinska zbornica, odvetniška pisarna, Palais de justice (sodna palača) in Gorenje-Francija z imeņom Sidex.

Popoldanska in predvsem večerna predavanja so bila najbolj obiskana na Pigallu in na Rue St. Denis.

Hrana je bila izborna, čeprav se bruseljski hamburger bistveno ne razlikuje od pariškega. Pri pivu so razlike očitnejše. Zlati, ko v Bruslju

srečaš lokale z dvesto (200) različnimi vrstami piva. Kolega Grega je uspešno položil izpit za demonstratorsko vrsto, ki jo vodi starosta Maks. Priznam, da vseh vrst ni poskusil nihče, najbolj ognjeveti so končali pri zaporedni številki trideset in nekaj.

Da imajo študentje dovolj časa za ogled drugačnih znamenitosti poleg natrpanega števila predavanj, je menda vsem jasno.

Pač črtajo spanec z urnika. Tako je bilo še vedno dovolj časa za sprehod od pivnic v Haagu, kjer ti poleg piva ponudijo še joint, preko Falstaffa v Bruslju do Montmartra v Parizu.

Pa šalo na stran.

Smisel in namen poti sta bila jasna in v največji meri tudi dosežena. Vsak bo priznal, da se o neki instituciji največ naučiš, če jo spoznaš, obiščeš. To, da so predavanja na takšnih ekskurzijah v angleščini, najbrž ni treba posebj poudarjati. Seveda jo vsi znamo, bo pritrčila večina. Kljub temu pa je poslušanje takšnih predavanj milo rečeno koristno tudi za znanje jezika.

Na sploh je Ženevski klub fantastična zadeva. Ima le en problem. Povsem unikaten - nima namreč dovolj finančnih sredstev.

Sponzorji so vse redkejši in njihove dotacije vse nižje. S tem pa tudi ambicije kluba.

Fehtanje denarja, pravijo ob naših prošnjah. Toda Ženevski klub je nekaj posebnega. Zrasel je na pobudo študentov ob pomoči dr. Danila Türka, dr. Franja Štiblarja, dr. Mirjam Škrk in še nekaterih. Ne ukvarja se z zabavnimi izleti, pač pa z resnimi in strokovnimi ekskurzijami. Tega, če se znamo poleg tega zabavati, nam verjetno nihče ne bo vzel za slabo.

Mojster je tisti, ki združi prijetno s koristnim, pravi star rek. Še večji mojster pa bo tisti, ki bo začutil, da se mogoče izplača podpreti klube, kot je Ženevski.

Ne zaradi naše, pač pa zaradi njegove lastne koristi!

Pravo, ki ga bo potrebno znati po letu 1992, nekateri poznajo že danes. ŽENEVSKI KLUB prav gotovo!

Leonardo Peklari

RADIO
STUDENT

UKV stereo 89,3 in 104,3 MHz

IN BESEDA JE POŽRLA SLIKO.
Satelitski programi - 24 ur na noč.

Red za hrabrost
Order of Bravery

DIJAŠKI SINDIKAT USTANOVljen

V petek in soboto, 30. in 31. marca, se je v Slovenj Gradcu odvijalo 10. srečanje srednješolcev Slovenije, katerega primarni namen je bil ustanovitev DIJAŠKE ZVEZE SLOVENIJE (DSZ). Le-ta naj bi nadomestila dosedanje srednješolsko organizacijo ZSMS, ki ji zakon o političnem združevanju prepoveduje dejavnosti na šolah, prav tako kot vsem ostalim političnim organizacijam in strankam.

DZS je stanovska organizacija s svojim statutom in programom, ki namerava dosedanje obstoječe oblike srednješolske »povezanosti« utrditi in jo poleg tega še radikalno razširiti. Glavne novosti so predvsem v poudarku na materialnem standardu dijakov, odnosih med učenci in učitelji ter na reformah učnega programa v srednjih šolah.

Najpomembnejše pa je, da se SDZ namerava oblikovati v neke vrste dijaški sindikat, ki bo ščitil pred »nasiljem« in kršenjem temeljnih pravic s strani učiteljev. S tem v zvezi so v Slovenj Gradcu dijaki ugotovili, da

mora biti njihova nova zveza predvsem bolj odprta kot prejšnja in da njeno delovanje ne sme temeljiti na »karizmatičnih« posameznikih, temveč mora vspodbuditi vse člane k sodelovanju v njej s konkretnimi predlogi, kajti le na ta način bo moč doseči konkretne rezultate in premagati »dijaški strah«, ki profesorjem omogoča izvajanje nekontroliranega terorja nad učenci.

Stvar pa se je zapletla ob vprašanju, ali naj bo članstvo v Zvezi za dijake prostovoljno ali avtomatično (oziroma obvezno). Ugotovili so sicer, da je masovno članstvo lepa stvar, da pa nasilno vključevanje nazainteresiranih lahko ogrozi celoten projekt, na drugi strani pa nezadostno število članov lahko povzroči finančne probleme. Ker so bili predlogi deljeni, so se odločili za eksperiment in sicer, da se na nekaterih šolah začasno uvede prostovoljno na drugih pa avtomatično članstvo.

Ker se tudi ob vprašanju mentorstva oziroma »pokroviteljstva« nad zvezo niso uspeli mnenjsko uskladiti, so se odločili, da zvezo sicer ustanovijo, sprejmejo začasni statut, določijo začasni izvršni odbor in se čez dva meseca ohlajenih in treznejših glav ponovno sestanejo.

Urban Sedej

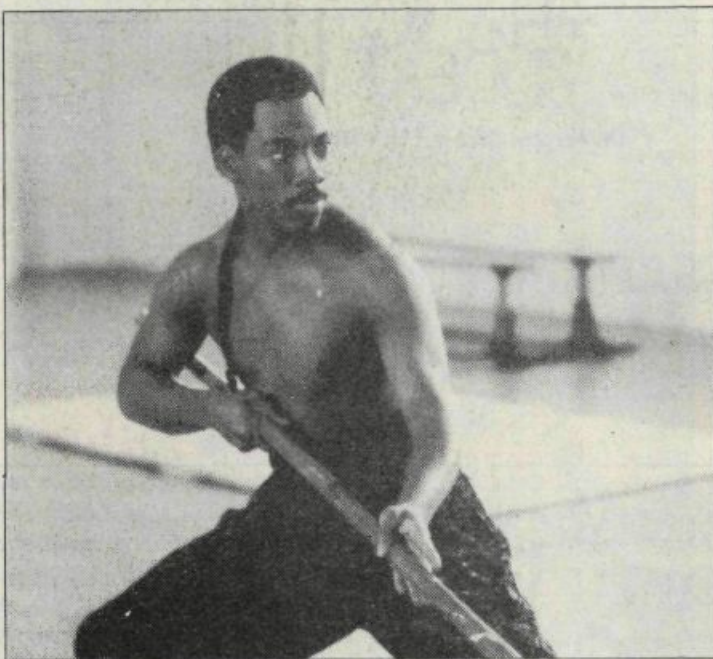
INTERVJU

EDDIE MURPHY,

zabavljač

Eddie Murphy se je rodil 3. aprila 1961 v Brooklynu. Od malih nog je sanjal o show businessu in s petnajstimi leti je začel uresničevati sanje s pripovedovanjem šal v nekem mladinskem centru na Long Islandu. Njegov komedijski talent je bil kmalu opažen v raznih njujorških barih in na srednješolskem odru. Z devetnajstimi leti je bil izbran v že omenjeno TV oddajo Saturday....kjer je v štirih letih, kolikor je tam nastopal, postal glavna zvezda. Pri nas ga poznamo predvsem kot filmskega igralca. Videli smo večino njegovih filmov, kar ni bilo preveč težko, ker jih ni posnel prav veliko. Začel je pri Walterju Hillu ob boku Nicka Nolte v filmu **Pregon v San Franciscu** (48 HRS) in v filmu **Kolo sreče** (Trading places). Kot se večkrat zgodi, je postal svetovno znan in iskan s tretjim - povprečnim filmom - **Policaiz iz Beverly Hillsa** v režiji Martina Bresta. Od takrat je tudi velika mednarodna zvezda. Sledijo še manj ali bolj uspešni filmi **Golden Child** (režija Michael Ritcie), **Best Defence** (z Dudleyem Mooreom, režija Willard Huyck), pa **Policaiz iz Beverly Hillsa II** in **Princ odkriva Ameriko** (Coming to America, režiral je spet Landis). Pravkar prihaja na naša filmska platna njegov režijski prvenec **Harlem Nights**, kjer z Richardom Pryorjem igra glavni vlogi. Posnel je tudi dve

Pogovor z najbolj dobičkonosno filmsko zvezdo na svetu. Zvezda je vsekakor, ni pa samo filmska (sam celo ne mara preveč tega izraza), saj je zaslovel kot komik - najprej z nastopi v živo in kmalu za tem tudi na televiziji v sloviti oddaji **Saturday Night Live**. S pripovedovanjem šal, izvajanjem skečev, petjem in igranjem je postal multimilijonar daleč pred svojim tridesetim rojstnim dnevom. To je on - entertainer.

Murphy v filmu **Princ odkriva Ameriko**

LP gramofonski plošči: »How Could It Be« in »So Happy« (hit Party All the Time smo poslušali tudi pri nas) in ob drugih komedijskih albumih tudi »največji koncertni film vseh časov« z naslovom »Raw« (gre za celovečerni film - show komika E.M.) Z njim je, kot sam pravi, dosegel cilj, ki naj bi ga drugi šele poskušali doseči. Ko se mu bo kdo po kvaliteti približal, se bo prav po boksarsko, kot Ray Sugar Leonard, vrnil in obranil naslov. To pomeni: naredil še kaj boljšega. Do takrat pa bo snemal filme. Sebi in nam v zabavo.

Intervju z njim je bil objavljen v letošnji februarški številki ameriške revije Playboy. Iz obširnega, precej osebnega pogovora, smo izbrali predvsem tiste dele, kjer govori o filmih.

Miran Koritnik

- Kaj mislite, zakaj je občinstvo očarano nad vami?

Murphy: Sam ne mislim, da je občinstvo očarano nad mano. Sem le smešen fant in ljudje uživajo, ko gledajo moje filme. Nasmem jih. In to je vse. Zgodba pa je takšna: Fant želi v kino z dekletom in ji reče: »Oglejva si to grozljivko.« Dekle mu odvrne: »Ne, pojdiva gledat film Toma Cruisea.« A fant ga ne želi gledati, ker je Cruise preveč privlačen in tako gresta gledat moj film. Dekleta gredo gledat Cruisea sama, fantje grozljivke sami, moje filme pa gredo gledat na zmenkih. Jaz jih ne ogrožam, saj vas le pripravim do smeha.

- Vaš zadnji film **Harlem Nights** je res vaš. Niste le igralec, temveč ste zanj napisali tudi scenarij, ste njegov producent in režiser. Naj se osredotočimo le na eno dejavnost - zakaj ste ga režirali?

Murphy: Ujet sem v to nenavadno situacijo. Režiserji imajo velik ego in res veliki režiserji imajo ogromen ego. Večina režiserjev, ko postanejo zvezde, ne želi delati z velikimi igralci. Delajo z neznanimi ali pa s karakternimi igralci, tako, da imajo vse pod kontrolo. Hkrati pa, ko napoči čas za izvedbo projekta in si želim velikega režiserja in hitro opravljeno delo, ti režiserji niso na voljo tudi po tri leta. Na voljo so le »šleparji«. In tako sem si mislil, da bom sam opravil bolje od kakšnega polovičnega dela.

- Kaj mislite o svojem igranju?

Murphy: Mislim, da jaz nisem igralec. Jaz sem matinejski idol. Celo izraz filmska zvezda (movie star) zveni, kot da bi mislil, da sem sveže govno. Robert De Niro je igralec. Al Pacino je igralec.

- Ne želite, da bi vas imeli za

igralca?

Murphy: Želim si delati uspešne filme, to je vse. Želim zabavati. Včasih so obstajali ljudje, ki so bili kombinacija igralca in filmske zvezde, zdaj pa si eno ali drugo. Edina oseba, za katero trenutno mislim, da je oboje - igralec in filmska zvezda - je Jack Nicholson.

- V filmu *Harlem Nights* vaš lik, *Quick*, ni v celoti simpatičen. Celo žensko ubije. Igrate ga bolj umirjeno kot svoje komične vloge. Je bilo to igranje?

Murphy: Znam igrati. Večina filmskih zvezd zna igrati, toda v tem, da si igralec, je več umetnosti kot v tem, da si matinejski idol. Idol se ponša s svojim izgledom in nadarjenostjo, toda igralec vas zmore prepričati, ganiti tudi če izgleda kot kup dreka. Recite meni ali pa Tomu Cruiseu: »V celem filmu se ne smeš smejeti!«, pa bomo videli, kaj se bo zgodilo. To je preizkus. Ukažite meni, da ne smem dvigniti obrvi. Imam namreč nekaj trikov, ki jih izvajam, da bi dajali vtis igranja.

- Kljub temu pa so vaši liki - Axel Foley ali Reggie Hammond ali princ Akeem - zapomnljivi, znameniti.

Murphy: Toda teh reči ni bilo težko narediti. Pogledj Pacina v Vabi (*Cruising*), Botru (*The Godfather*), Brazgotincu (*Scarface*), Pasjem popoldnevu (*Dog Day Afternoon*) in mi povej, če je to isti človek. V svojem zadnjem filmu sem pod centimetri maske, pa še vedno lahko vidiš, da je tam nekaj Eddieja Murphya.

- Vaš naslednji projekt je nadaljevanje vašega debitantskega filma *Pregon v San Franciscu* (48 HRS). Zakaj se vračate k izviru?

Murphy: *Pregon v San Franciscu* je najbolj imitiran film osemdesetih. Lahko potegnete črto od njega do *Commanda*, *Smrtonosnega orožja* (*Lethal Weapon*), *Rdeče vročice* (*Red Heat*), filma *Running Scared*. In niti eden od njih ni bil tako dober kot original. Zdaj imamo izvimo igralsko zasedbo, režiserja in producenta. Naredili smo film, ki ga vsi poskušajo kopirati in bomo zato poskušali narediti še boljšega. *Pregon v San Franciscu* je tudi najboljši film, kar sem jih posnel kot igralec, toda najslabše, kar bi lahko storil, je to, da bi ga poskušal ponarediti. Tokrat bo več karakterizacije likov in ne večje eksplozije.

- Je *Pregon v San Franciscu* vaše zavarovanje v primeru, da *Harlem Nights* propade? (Večina kritikov ga je ostro kritizirala)?

Murphy: Vesel sem glede tega filma in ponosen na to, kako je izpadel. To ni akcijski film, pa tudi Princ odkriva Ameriko to ni bil. Želel sem pobegniti od tega, ker vas (kritiki) »predalčkajo«, če ves čas delate isto sranje. Hollywood in Paramount si zelo želita, da bi iz *Policaja na Beverly Hillsu* naredil podobno serijo, kot je *Poličijska akademija* (*Police Academy*). Vsakih nekaj

mesecev nov film, dokler ne bi posneli *Policaja iz Beverly Hillsa X*. Američani smo bitja navad: radi delamo isto sranje ves čas. Zato so tudi TV showi tukaj tako popularni. Ljudem je všeč ideja, da srečujejo nekoga vsak teden na točno določen dan ob točno določenem času - medtem ko sedijo v dnevni sobi.

- Toda vi lahko počnete, kar si zaželite.

Murphy: In to tudi delam. Verjamem svojim impulzom. Raje kot da grem za zaslužkom in »mlatim« dolarjev, je bil moj impulz potem, ko sem posnel *Policaja iz Beverly Hillsa II*, da naredim nekaj popolnoma drugačnega. *Golden Child*, *Policaj iz Beverly Hillsa*, *Policaj iz Beverly Hillsa II* - to je bil isti fik - Axel Foley - v treh filmih zaporedoma. Po določenem času se ljudje naveličajo gledati vaše sranje.

- V nekem trenutku ste želeli igrati v *Botru III* (*The Godfather III*). Za kaj je sploh šlo?

Murphy: Izblebetal sem zgodbo Mariu Puzu, Francisu Gordu Coppoli in Alu Pacinu (to so seveda avtor knjige in scenarija, režiser in glavni igralec »Botrov« - op. prev.). Vsem je bila všeč in potem je Pacino rekel: »Veste kaj? Vsem je všeč, kar pomeni, da se ne bo nikoli zgodilo.« Moja ideja je bila, da bi Stallone, Pacino in jaz skupaj igrali v tem filmu. Paramount je menil, da bi bilo to predrago za snemanje - stalo bi 80 milijonov dolarjev, da bi samo zbrali vse sodelujoče skupaj, kar pomeni, da bi bili 40 ali 50 milijonov dolarjev pod mejo, preden bi posneli meter filma.

- Kaj radi gledate, če greste v kino?

Murphy: Rad imam dober romantični film in pa dober akcijski film. Všeč mi je bil *Rain Man*. Všeč sta mi bila oba dela *Smrtonosnega orožja*.

Zelo mi je bil všeč Nicholson v *Batmanu*. Konec koncev vam občinstvo pove, kaj je dobro in kaj slabo. Vi, ali pa kritiki, lahko še tako govorite, kako je film prekleto briljanten, toda če ga nihče ne gre gledat, je film sranje.

- Omenili ste možnost *Policaja iz Beverly Hillsa III*. V določenem trenutku ste bili proti temu, da se posname. Kaj se mora zgoditi, da bo do filma zagotovo prišlo?

Murphy: Pred dvema leti bi ga posnel za dobro podmazan ček. Zdaj potrebujem res dober scenarij in dober ček. Veste kaj mislim, da bi bil dober *Policaj iz Beverly Hillsa III*? Umri pokončno (*Die Hard* - režija John Mc Tieman - op. prev.). Bruce Willis je opravil res dobro delo. To je eden takih filmov, v katerih bi želel biti.

- Vam je vaš prijatelj Stallone dal kakšen nasvet glede snemanja nadaljevanj filmov (*sequels*)?

Murphy: Samo glede tega, koliko denarja lahko iztržiš od studia. Rekel mi je: »Ne pusti se prodati pod ceno!« In to je res. On dobi 20 milijonov dolarjev, če samo stopi pred kamero. Ne glede nato, kaj bo z njegovim filmom, zasluži 20 milijonov. Rekel je: »Oblečje te, namaskirajo, ti se pojaviš in oni služijo milijone in milijone s teboj, ti pa dobiš le majhen del. Ko ostariš, si nabavijo nekoga drugega, da opravlja tvoje delo in končano je. Mi smo kurbe.«

- Kaj ko bi ocenili nekaj gojencev »*Saturday Night Live*« showa in njihov prehod k filmu? Začnimo s Chevyjem Chaseom.

Murphy: Chevyju je uspelo. Od tistega štosca: »I'm Chevy Chase and you're not« (Jaz sem Chevy Chase in vi niste) do danes je postal velika filmska zvezda. (Pri nas ga poznamo iz filmov *Umazana igra*, *Maskirani detektiv*, *Vohuni kot midva*, *Trije amigosi...* - op. prev.). Na film zasluži 6 - 7 milijonov dolarjev.

- Kaj pa Dan Aykroyd?

Murphy: Danny je bil vedno predvsem pisec v začetku. To je v njegovi naravi. Toda zdaj je tudi on zvezda.

- Kakšnega mnenja ste glede nekaterih njegovih filmskih izborov?

Murphy: Ne moreš napadati nekoga zaradi njegove izbire filmov. Veliko ljudi je posnelo zjebane filme. Tudi jaz. Iz branja scenarija ne moreš oceniti, kakšen bo. Meni ni bil všeč scenarij za *Policaja iz Beverly Hillsa II*, všeč pa mi je bil scenarij za film *Golden Child*. Toda kdo ve? *Doctor Detroit* je bil morda čudovit scenarij. Samo zajebljavam te, Danny. (Smeh)

- Eddie Murphy?

Murphy: Jaz? Jaz sem OK. Enako je tudi s filmskim sranjem - jaz sem OK. Ljudje me imajo radi in me hodijo gledat.

HARAKIRI

Z

IKEBANO

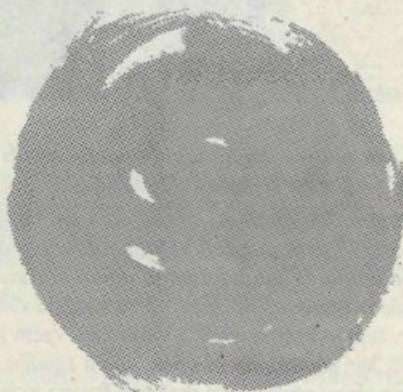
Naslovi filmov in predvsem imena njihovih avtorjev - gre seveda za njihovo veličastno minulo delo - so obetali ne le zanimiv dogodek ampak celo enkrat. A ni bilo tako. Prav nasprotno. Organizatorji so odpovedali na celi črti in si prislužili blamažo. Vseh krivcev za to seveda ne poznamo, a če je glavni krivec CD, mu moramo prilepiti črno piko. Ljubitelj filma je dandanašnji že tako redek pojav, da lahko s takšnimi potezami, kot je bila Ikebana, CD izgubi še tiste redke redne goste, ki obiskujejo njihove filmske projekcije. Na žalost se je CD zgodilo tudi to in to po več kot letu dni dolgem uspešnem filmskem programu, ki smo ga upravičeno hvalili po vsebini in organizaciji. A pojdemo po vrsti.

V sam izbor se ne bomo spuščali, saj je to stvar okusa in najbrž tudi danih možnosti. Res pa je, da so se mnogi upravičeno spraševali, kaj počneta japonski in poljski film (res je sicer, da sta francoski koprodukciji, a to, glede na avtorja, zadeve sploh ne spremeni) med »francoskimi filmi osemdesetih«. Bolj gre za to, da je bil **Kaos** pred dvema leti v Ljubljani že prikazan, in to prav v CD, zdaj pa ga prodajajo kot jugoslovansko premiero. Ali naj to pomeni, da naš zgodovinski spomin ne seže niti dve leti nazaj? Ker torej film ni novost za nas in ker smo pred meseci vsaj v kratkih potezah o njem že pisali v rubriki Videoteka, ni bil naš namen znova pisati o njem. Naneslo pa je tako, da je bila projekcija **Kaosa** edina, v kateri se je dalo z vidom in sluhom uživati tako, kot smo kinogledalci navajeni in kot se spodobi. Zato lahko mirne volje še enkrat potrdimo že znano. **Kaos** je mojstrovina, ki ji čas ne gre do živenga. Drugo (in tretje...) gledanje filma občutkov in užitka ne zmanjšata, kar je dokaj čvrst dokaz, da se v oceni nismo zmotili.

Ni veliko manjkalo, da bi bilo to skoraj vse. Filma **Danton** in **Piščanec v kisu** smo namreč gledali kot videoprojekciji na veliko platno. Vsi, ki so to že kdaj doživeli, vedo, kakšen zmazek je to. Ni vredno truda, časa in vida, da bi se gledalec mučil z ogledom takega »filma«. Zato ju seveda niti približno ne moremo oceniti. Skozi meglo sive in rjave barve se je dala razbrati le zgodba obeh del. **Danton** je predvsem drama ljudi revolucije, prikaz razkroja dosežkov le-te in skozi usodo naslovnega junaka tudi odlično potegnjena vzporednica z revolucijami in njenimi otroci »današnjega časa«. **Danton** namreč v filmu izreče slovito reklo, da revolucija je lastne otroke. **Gerard**

Kurosawa na snemanju filma Ran

Vsi ljubljanski prikazovalci filmov so družno organizirali prireditev **Francoski film osemdesetih** in ji dali naslov **»Ikebana iz Boulognskega gozda«**. Prireditev naj bi trajala od 27. marca do 9. aprila 1990 (v času, ko to pišemo, je namreč mimo šele polovica od enajstih predvidenih filmov). Prvi del Ikebane se je zgodil v Cankarjevem domu, kjer so prireditelji prikazali štiri filme: **Kaos (Ran)** Akire Kurosawe, **Dantona** Andrzeja Wajde, **Ljubezen do smrti (Amour à mort)** Alaina Resnaisa in **Piščanca v kisu (Poulet au vinaigre)** Claudea Chabrola.

Depardieu je odličan v vlogi Dantona, še boljši pa je **Wojciech Pszoniak (Obljubljena dežela)** kot Robespierre. **Piščanec v kisu** je zanimiva psihološka zapletanka in čisto svojstvena kriminalka. Odlikujeta ga lahkotnost in črni humor. Narejen je v okviru tistega, kar pri Chabrolu že poznamo in očitno mu ta tip filma zelo »leži«. Za mlajše ljubitelje filma morda napotek, da je **Piščanec v kisu** dokaj podoben francoskima **Nevarnost v zraku** Michela Devilla in **Smrtonosna pot** Claudea Millerja, ki smo ju videli v rednem kinosporedu. In to je pravzaprav vse, kar si sploh drznemo reči o teh dveh filmih, glede na kvaliteto projekcij, ki smo jih bili deležni.

bFilm **Ljubezen do smrti** je bil gledalcem ponujen iz 16 mm traku. Tudi to seveda dokaj poslabša percepcijo, a je končni rezultat vendarle kot dan in noč v primerjavi z videom na platnu. Režiser **Alain Resnais** je zaslovel s svojim prvencom **Hirošima, ljubezen moja (1959)** in nato še bolj s filmom **Lani v Marienbadu (Zlati lev 1961)**. Ljubitelji poznajo vsaj še njegova filma **Vojne** je konec z **Yvesom Montandom** in **Spoznanje (Providence)** z **Johnom Gielgudom**. **Ljubezen do smrti** je miniaturna, zelo komorni film. Začne se zelo duhovito in nas spomni na **Buñelove** prebliske, a se kmalu nadaljuje le še z monologi in dialogi štirih glavnih protagonistov. Močna filozofska naravnost filma je njegova glavna značilnost in tu najdemo veliko podobnost z deli drugega Francoza - **Erica Rohmerja**, predvsem z njegovimi **Moralnimi** zgodbami. Zaplet je res kratek. Na začetku filma umre eden od osrednjih likov filma. Zdravnik potrdi njegovo smrt in ko odide po rešilni avto, junak »vstane« od mrtvih. Nenavaden pojav - fenomen skušajo vsi razložiti, še najbolj pa muči samega junaka. Od svojega vstajenja od smrti sploh ne živi več. Je le še živ mrtvec, ki blodi po svetu. Ko znova umre (tokrat dokončno), njegova ljubica ne želi več živeti. Življenje brez ljubljene osebe zanjo nima smisla. V finalu filma smo soočeni s ključnimi vprašanji, ki so izpostavljena. Odgovore in rešitve mora najti vsak gledalec sam. Resnais je ob filmu izjavil: »Želel sem narediti linearen film za kvartet likov. Pri njem mi ne gre za izdelavo kakšne teze, ampak skušam le povedati, da je ljubezen vedno najpomembnejši element v človeškem življenju.«

»Harakiri« zaradi ljubezni. In svojevrsten gledalski harakiri v CD zaradi ljubezni do filma?!

Miran Koritnik

Cruise ni dobil oskarja za vlogo Rona Kovica v filmu **Rojen 4. julija**, a zanj še ni prepoznano, saj je mlad mož. Nasploh pa je film z le dvema oskarjema za režijo in montažo, slabo odnesel glede na to, da je bil eden favoritov in glavni zmagovalec pri Zlatih globusih. Zaradi odlične reklame in glavnega igralca pa lahko skoraj stavimo, da ga bo tudi pri nas videlo vse, kar leze in gre.

Film je zgodba o spreobrnitvi »dobrega Američana«, ki sta mu domovina in njeni simboli največ na svetu, v »slabega« - to je nezaželenega invalida, demonstranta in aktivista. Vmes je seveda Vietnam, velika ameriška travma, ki je tu materializirana v gibalno filma. Junak je bil tam ranjen in od takrat je paraleliziran od prsi navzdol. Kot pojava na invalidskem vozičku je živ opomin vsem Američanom na neko »pravično« vojno. V prvi vrsti je to seveda biografski film - filmana biografija in bi ga kot takega najprej morali ocenjevati. Mnogi pa so ga takoj označili kot še en film o Vietnamu. Stone se tega brani in pravi, da je to film o Ameriki. In to seveda je film o Ameriki za Ameriko. Tako jasna in vsiljena sporočila so očitno potrebna le Američanom, da jih vsaj malo pretresejo in jim, bog obvaruj, dajo celo malo misliti. Prebrati je treba le nekaj reakcij ameriških časopisov na ta film in vse je takoj jasno: vsi so vznikli in to predvsem zaradi sporočil in njihove moči. Mi lahko zaenkrat le pritrdimo, da je za Američana to najbrž res pomemben film, Evropa pa je videla že marsikaj drugega in zato ne vidim vzroka, da bi tudi mi film malikovali. Dejstvo je, da je odlično tehnično narejen. Odlikuje ga zelo dinamična režija, neverjetno snemalsko delo (večji del filma je kamera v gibanju) in lepa glasba, ki pa najbrž ni preveč ustrezna za politično dramo takega tipa. **Cruise** je soliden, se izboljšuje, a to še ni igra. Igralsko sta ga dobesedno povozila **Caroline Kava** kot njegova mati in **Willem Dafoe** (Platoon, Zadnja Kristusova skušnjava, Seigon) kot drugi vietnamski veteran - partner v Mehiki. In še nekaj - za razliko od velikih mojstrov svetovnega filma - Stone zelo slabo končuje svoje filme. Neprepričljivo, melodramatsko - skratka, tako ameriško, da pokvari pol vtisa, ki ga je uspel prej z drugačnostjo in kritičnostjo ustvariti. Tako trdno odločeno lahko vpije: »I love America!« najbrž res le sveži dosejalec in Ron Kovic je

NIKOLI NI PREPOZNO

H. Ford in E. Seigner v *Besnilu*

Rojen 4. julija (Born on the Fourth of July)

ZDA, 1989

Režija: Oliver Stone. **Scenarij:** O. Stone, Ron Kovic (po knjigi slednjega). **Fotografija:** Robert Richardson. **Glasba:** John Williams. **Glav. vl.:** Tom Cruise, Kyra Sedgwick, Raymond J. Barry, Jerry Levine, Frank Whaley, Caroline Kava, Willem Dafoe, Jessica Prunell...

Besnilo (Frantic)

ZDA, 1987

Režija: Roman Polanski. **Scenarij:** R. Polanski, Gerard Brach. **Fotografija:** Witold Sobocinski. **Glasba:** Ennio Morricone. **Glav.vl.:** Harrison Ford, Emmanuelle Seigner, Betty Buckley, John Mahoney, Jimmy Ray Weeks, David Huddleston, Alexandra Stewart, Gerard Klein, Jorgo Voyagis.

baje tretja generacija jugoslovanske družine Kovačević v ZDA.

Tudi za **Polanskega** še ni prepoznano. Ker je bil in ostal očiten mojster, še vedno lahko posname zelo dober film. **Besnilo** je približno tak. Film skoraj vsi označujejo za thriller (=shrljivka), a je to res le pogojno. Trenutkov za shrl je v *Besnilu* bolj malo, kljub temu, da je zgodba napeta in ujame gledalca v svoj tok. Okvirno je to pravzaprav kriminalka. Govori o ameriškem zdravniku, ki pride s svojo ženo v Pariz. Ko se po prihodu v hotel zdravnik tušira, mu neznanci ugrabijo ženo. Začne jo iskati in ker gre pri policiji to bolj počasi, je prepuščen samemu sebi. Tako je pravzaprav ves film tavanje zmedenega zdravnika po podzemlju velikega tujega mesta. Bolj ko odkrivamo vzroke ugrabitve, bolj je zgodba zapletena, a vendar ne toliko, da ne bi bila razrešena. Konec ni ravno srečen, a zdravnik dobi ženo nazaj.

Privlačnost filma najbrž ni v scenariju, ki je na več mestih res predvidljiv, temveč v atmosferi filma - v absurdnosti situacije, v nemoči navadnega smrtnika, ki se mu kaj podobnega res lahko zgodi. Drug bistven element filma je režija. Polanski deluje mimo, neobremenjeno, poigrava se z junaki filma in gledalci in to z lahkoto. Vsaj vtis je tak. Še vedno ima občutek za svoj nenavaden (čm) humor in tako še vedno preseneča, ko najmanj pričakujemo. Z izborom igralcev pa je tako - vsi so zanimivi in delujejo privlačno, morda še najmanj prav zvezda filma **Harrison Ford**. Kritika ga je za vlogo sicer hvalila, češ da z njo ustvarja vrhunec filma, a sem sam mnenja, da deluje vedno bolj vkalupljeno in če kmalu ne bo naredil kaj drastično drugačnega, bo samo tip (malo variiran sicer) istega brezizraznega junaka. *Besnilo* mu je sicer dalo nekaj možnosti izražanja drugačnih stanj in takrat je boljši - gre za trenutke junakove popolne nemoči in izgubljenosti. Prijetno odkritje filma je pojava **Emmanuelle Seigner** kot vsega »krive« mladenke, zelo pa spet navduši **Morricone** z glasbo. Ta je za vzdušje filma in občutke ob odhodu iz kina tokrat odločilnega pomena in ker je končni vtis dober, ste lahko uganili, kako je mojster Ennio opravil svoje delo.

Kljub temu, da je *Besnilo* še daleč od najboljših del **Polanskega**, menim, da gre za prijeten, zelo dobro narejen film in to je upanje za avtorja in njegove navijače. **Nikoli** ni prepoznano.

Miran Koritnik

**SPORED
LJUBLJANSKE
KINOTEKE**

Torek, 10. 4. 90

DIVJA DEŽELA (THE WILD COUNTRY), ZDA, 1970. Režija: Robert Totten. Glav. vl.: Steve Forrest, Vera Miles, Jack Elam, Ronny Howard (v barvah).

Sreda, 11. 4. 90

ZLATI DEČEK (GOLDEN BOY), ZDA, 1939. Režija: Rouben Mamoulian. Glav. vl.: Barbara Stanwyck, William Holden, Adolphe Menjou, Lee J. Cobb.

DNEVI SLAVE (GIORNI DI GLORIA), Italija, 1945. Režija: Marcello Pagliero. Luchino Visconti. Komentar: Umberto Calosso, Umberto Barbaro (dokumentarni montažni film).

Četrtek, 12. 4. 90

LUKSUZNA RESTAVRACIJA (LE GRAND RESTAURANT), Francija, 1966. Režija: Jacques Besnard. Glav. vl.: Louis de Funès, Bernard Blier, Maria Rosa Rodriguez, Roger Caccia (v barvah).

Petek, 13. 4. 90

PRIJATELJ IZ AMERIKE (DER AMERIKANISCHE FREUND), ZRN- Francija, 1977. Scenarij (po romanu Patricie Highsmith) in režija: Wim Wenders. Glav. vl.: Bruno Ganz, Dennis Hopper, Lisa Kreuzer, Gerard Blain, Nicholas Ray, Samuel Fuller (v barvah).

Sobota, 14. 4. 90

DEMONI (THE DEVILS), Vel. Britanija, 1970. Scenarij in režija: Ken Russell. Glav. vl.: Vanessa Redgrave, Oliver Reed, Dudley Sutton, Max Adrian, Gemma Jones (v barvah).

Nedelja, 15. 4. 90

CASSANDRIN MOST (THE CASSANDRA CROSSING), VB-Italija-ZRN, 1976. Režija: George Pan Cosmatos. Glav. vl.: Ava Gardner, Richard Harris, Sophia Loren, Burt Lancaster, Martin Sheen, Ingrid Thulin, Lee Strasberg... (v barvah).

Ponedeljek, 16. 4. 90

GRAND HOTEL, ZDA, 1932. Režija: Edmund Goulding. Glav. vl.: Greta Garbo, Joan Crawford, Wallace Berry, Jean Hersholt.

V spomin Cesaru Zavattiniju - **TATOVI KOLES (LADRI DI BICICLETTA)**, Italija, 1948. Režija: Vittorio De Sica. Glav. vl.: Lamberto Maggiorani, Enzo Staiola, Lianella Carell, Elena Altieri, Giulio Chiari.

Torek, 17. 4. 90

SLEPA ULICA (CUL-DE-SAC), Vel. Britanija, 1966. Scenarij (z Gerardom Brachom) in režija: Roman Polanski. Glav. vl.: Lionel Stander, Donald Pleasance, Françoise Dorelac, Jack Mac Gowran, William Franklyn.

BISERI ZA OGRILICO

POLANSKI TU IN TAM

Torek, 17. 4. 1990

SLEPA ULICA (Cul-de-sac, 1966)

(glej spored)

Za v Parizu rojenega (letnik 1933) Poljaka židovskega rodu **Romana Polanskega** bi lahko kar zapisali: »Here, there and everywhere...« Živel in delal je širom po svetu. Po naključju ga tokrat lahko gledamo tu in tam. Na redni kinospored je končno prišel njegov zadnji film **Besnilo (Frantic)**, kot vse kaže pa bo v Kinoteki postopoma prikazan cikel njegovih filmov.

Vedeti velja, da je Polanski eno od imen, ki so do sedaj najbolj vlekle gledalce v Kinoteko. Ljudje so vedno znova hoteli videti njegove filme **Ples vampirjev**, **Rosemaryjin otrok**, **Kitajska četrt**. Zanimivo, a že kar tipično - manj je bilo zanimanja za njegove prve (podpisnik teh vrstic skromno meni: še vedno najboljše) filme. To velja predvsem za njegov prvenec **Nož v vodi** (nominacija za oskarja) in tokrat predstavljamo **Slepo ulico**, ki je leta 1966 v Berlinu osvojila Zlatega medveda. Ljubitelje filma in radovedneže dobrohotno opominjamo, naj ne ponavljajo napak predhodnikov.

Slepa ulica je svojevrstna psihološka drama, študija značajev, je pa tudi črna komedija o ljudeh v izjemnih situacijah. Za ozadje ima kar kriminalko. Precej čudaški poslovnež (Pleasance) živi s svojo mlado partnerko (Dorleac) v gradu na otočku, ki je s celino povezan le z ozkim nasipom za cesto. Grad »obiščeta« gangsterja na begu. Igra odkrivanja se začne. Na začetku sta talca gostitelja, ki pa pričakujeta obisk prijateljev. Gangsterja čakata svojega »šefa«, ki pa se nikakor noče pojaviti. Vzdušje je vse bolj naelektreno. Kaj se zgodi, ko plima spremeni polotok v otok? Kdo je čigav ujetnik?

Film odlikuje odlična režija (Polanski se spet poigrava s »svojo« temo - grozljivostjo), prav taki igralci in kraj dogajanja. Film je bil posnet na Northumberland's Holy Islandu.

Miran Koritnik

L. Stander in J. Mac Gowran (prizor iz filma).

V spomin Cesaru Zavattiniju - **ČUDEŽ V MILANU (MIRACOLO A MILANO)**, Italija, 1951. Režija: Vittorio De Sica. Glav. vl.: Francesco Golisano, Emma Gramatica, Paolo Stoppa, Brunella Bovo.

Sreda, 18. 4. 90

VZHODNO-ZAHODNA STRAN (EAST SIDE WEST SIDE), ZDA, 1949. Režija: Mervyn Le Roy. Glav. vl.: James Mason, Ava Gardner, Barbara Stanwyck, Cyd Charisse, Nancy Davis, Van Heflin.

V spomin Cesaru Zavattiniju - **FABIOLA**, Italija, 1949. Režija: Alessandro Blasetti. Glav. vl.: Michele Morgan, Henry Vidal, Elisa Cegani, Michel Simon, Gino Cervi...

Četrtek, 19. 4. 90

SLUŽABNIK (THE SERVANT), Vel. Britanija, 1963. Režija: Joseph Losey. Glav. vl.: Dirk Bogarde, James Fox, Sarah Miles, Wendy Craig, Richard Vernon (v barvah).

V spomin Cesaru Zavattiniju - **ČISTILCI ČEVLJEV (SCIUSCIA)**, Italija, 1946. Režija: Vittorio De Sica. Glav. vl.: Rinaldo Smordoni, Franco Interlenghi, Emilio Cigoli, Maria Campi...

Petek, 20. 4. 90

PRIGODE SHERLOCKA HOLMESA (THE ADVENTURES OF SHERLOCK HOLMES), ZDA, 1939. Režija: Alfred Werker. Glav. vl.: Basil Rathbone, Nigel Bruce, Ida Lupino, George Zucco.

V spomin Cesaru Zavattiniju - **PLAŠČ (IL CAPPOTTO)**, Italija, 1952. Režija: Alberto Lattuada. Glav. vl.: Renato Rascel, Giulio Stival, Yvonne Sanson...

Sobota, 21. 4. 90

STARI DIVJI ZAHOD (WEST-WORLD), ZDA, 1973. Scenarij in režija: Michael Crichton. Glav. vl.: Yul Brynner, Richard Benjamin, James Brolin (v barvah).

V spomin Cesaru Zavattiniju - **UMBERTO D.**, Italija, 1952. Režija: Vittorio De Sica. Glav. vl.: Carlo Battisti, Maria Pia Casilio, Lina Gennari.

Nedelja, 22. 4. 90

VITEZI OKROGLE MIZE (KNIGHTS OF THE ROUND TABLE), Vel. Britanija, 1953. Režija: Richard Thorpe. Glav. vl.: Robert Taylor, Ava Gardner, Mel Ferrer, Anne Crawford, Stanley Baker... (v barvah).

Ponedeljek, 23. 4. 90

NAZARIN, Mehika, 1958. Scenarij (z Juliom Alejandrom) in režija: Luis Buñuel. Glav. vl.: Francisco Rabal, Marga Lopez, Rita Macedo, Ignacio Lopez Tarso.

Prosimo občinstvo, da ne zamuja predstav. Kinoteka si pridružuje pravico do spremembe programa.

Ki No Vice

• Kot smo že poročali v prejšnji številki, bo od ponedeljka, 16. aprila do sobote, 21. aprila na večernih predstavah v Kinoteki prikazanih šest filmov v spomin Cesaru Zavattiniju (glej spored Kinoteke na levi). Pri vseh šestih filmih je bil Zavattini sam ali pa s sodelavci scenarist. S prireditvijo prvič v Ljubljanski kinoteki gostuje Italijanski kulturni center iz Zagreba. Posebej naj omenimo, da bo projekcija filma Alessandra Blasettija FABIOLA za Ljubljano premierna. Ker pa gre nasploh za izredna dela, ljubiteljem filma ogled topo priporočamo.

• UMETNI RAJ - tak je naslov novega filma Karpa Godine (Splav Meduze, Rdeči boogie ali Kaj ti je deklica?), za katerega smo pred dnevi izvedeli, da je sprejet na Canneski filmski festival v uradno selekcijo, kar je nedvomno velika čast in uspeh. Film govori o srečanju slovenskega filmskega zanesenjaka (in začetnika: filmi Odhod od maše, Semenj, Na domačem vrtu) dr. Karola Grossmana in Fritza Langa, takrat častnika avstroogrške vojske, kasneje veliko ime svetovnega filma. V filmu je vse razen tega srečanja izmišljeno. Zato lahko rečemo, da gre za fantazijsko prepletenko, poskus naslikanja vpliva Grossmanovih gibljivih slik na Langa, pa tudi za oris časa. Igralska zasedba v umetnem raju je mednarodna, vidne vloge pa igrajo tudi naši Vlado Novak, Dragana Mrkić in »jugoslovanski Američan« Željko Ivanek. Scenarij za film je napisal Branko Vučićević (morda najbolj znan kot koscenarist Zgodnjih del Želimirja Žilnika), direktor fotografije je bil Tomislav Pinter, glasbo sta napisala brata Vranešević

(Laboratorija zvuka), režija in montaža pa sta bila v rokah Karpa Godine. Upajmo, da se bo film v Cannesu dobro odrezal.

• GREMO V EVROPO - je vse bolj glasno vpito geslo naše družbe. Tudi kinematografi ne smejo zaostajati! V nedeljo 1. aprila 1990 (gre za povsem naključno izbran dan in predvsem to ni prvoaprilska šala) je bilo v devetih kinih v Ljubljani na sporedu 11 filmov in vsi so bili ameriški. Kinoteka sicer ne bi smela biti v tej konkurenci in je tudi nismo upoštevali, če pa bi jo, bi lahko številko zaokrožili na 12. Kako reči temu pojavu, ki je zadnjih pet let vse hujski (gledamo namreč samo še ameriške filme), z novim načinom distribucije filmov v YU pa se zna zgoditi, da bo celo dokončen? Golo naključje je, da je bil na omenjeni dan v Kinoteki na sporedu film Opičje norčije (Monkey Business), a je morda ta naslov kar dober odgovor na zgornje vprašanje. Možnosti je še veliko, npr. Dan, ko so se vsi smejali ali pa kar po naše Kako so me idioti sistematično uničili. Svoje predloge smete pošiljati na naš naslov.

• Prav v teh dneh pa se izteka prireditvev, ki poskuša nekako rešiti zgornji problem. Ljubljanski kinematografi (s Kinoteko), Cankarjev dom, Francoski kulturni center v Ljubljani in predvsem filmska redakcija ŠKUC-a so organizirali ciklus projekcij z naslovom »Francoski film osemdesetih let«.

Njihov izbor je zajel enajst filmov, napaberkovanih iz redne distribucije (tako uspešnice kot spregledani filmi), kinotečnega fonda in »podzemlja«, t.j. nikoli pri nas videnih filmov. Akcija ima precej lepote napak (o prvem delu, filmih, ki so bili prikazani v CD pišemo na drugem mestu), predvsem v organizaciji in izboru, a ne bomo preveč kritični, ker je že sama ideja vredna pohvale. Ljubitelji filma si gotovo želijo kaj podobnega še večkrat.

• NAPREJ V PRETEKLOST - (Tujejezični oskarji - drugič): 1955 Samuraj (Miyamoto Musashi), Japonska, Hiroshi Inagaki; 1956 Cesta (La strada), Italija, Federico Fellini; 1957 Cabirijine noči (Le notti di Cabiria), Italija-Francija, Federico Fellini; 1958 Moj stric (Mon oncle), Francija-Italija, Jacques Tati; 1959 Črni Orfej (Orfeu negro), Francija-Italija-Brazzilija, Marcel Camus; 1960 Deviški vrelec (Jungfrukällan), Švedska, Ingmar Bergman; 1961 Skozi temno ogledalo (Såsom i en spegel), Švedska, Ingmar Bergman; 1962 Nedelje v mestecu Avray (Les dimanches de Ville-Avray), Francija, Serge Bourguignon; 1963 Osem in pol (Otto e mezzo), Italija, Federico Fellini; 1964 Včeraj, danes, jutri (Ieri, oggi, domani), Italija, Vittorio De Sica. (Opomba - do leta 1956 so oskarje za tujejezične filme podeljevali pod oznako »častna nagrada« za najboljši tuji film, predvajan v ZDA. Od 1956 je oskar za najboljši tujejezični film samostojna kategorija. Nadaljevanje prihodnjic.)

Miran Koritnik

VIDEOTEKA

★ ★ ★ ★ ★
 GALERIJA ŠČUC   Štani trg 21   Ljubljana
 pon - pet 10 - 21   tel: 216 540

MOON OVER PARADOR

Režija: Paul Mazursky.

Gl. vl.: Richard Dreyfuss, Raul Julia, Sonia Braga, Fernando Rey, Jonathan Winters.

V izmišljeni južnoameriški državi Parador umre diktator in proti svoji volji ga zamenja filmski igralec - junak »milnih mehurčkov«, nadaljevank kot sta Dallas in Dinastija. Film je njegova neverjetna zgodba o tamkajšnjih dogodivščinah.

Enak zaplet kot pri odličnem španskem filmu Čakaj me na nebu. Mazursky nas je že odlično zabaval s svojimi filmi: Naslednja postaja Greenwich Village, Zaljubljeni Blume, Vsi smo bili hipiji, Klošar iz Beverly Hills... in spot je uspešen. Film je zelo zabaven, z neprikritimi satiričnimi podtoni (PARAGvaj, SALVADOR, pa tudi Argentina, Čile...) in predvsem zelo gledljiv. Igralci so odlični, Dreyfuss pa kot v najboljših časih.

THE TELEPHONE

Režija: Rip Torn.

Gl. vl.: Whoopi Goldberg in Elliott Gould, Severn Darden, Amy Wright, John Heard.

Film neverjetne oblike in vsebine. »Čista« gledališka zadeva in da je vse skupaj še bolj odirgano, je to monodrama ali gledališče enega. Junakinja te drame je gledališka igralka, ki je zelo osamljena in ji je njen telefon edini stik s svetom. In ne samo to. Razplet filma je vsekakor nepričakovan in konec šokanten.

Whoopi briljira in hkrati še pušča vtis, da vse dela z levo roko. Prav zanimivo bi bilo videti, kako bi se v tej vlogi znašli drugi igralci in igralko, predvsem nekatere zvezde. Ogled priporočam le resnim gledalcem - vsem, ki se želijo kaj naučiti in jim film ni le zabava.

SALVADOR

Režija: Oliver Stone.

Gl. vl.: James Woods, James Belushi, John Savage, Michael Murphy, Elpidia Carrillo, Tony Plana...

Še enkrat o Latinski Ameriki, tokrat bolj neposredno in krvavo. Stoneov pogled na revolucijo in diktaturo »tam doli« je prikazan skozi oči »kvazi« novinarja (kot že tolikokrat, npr. Polja smrti, Leto nevarnega življenja), ki pa je resnična osebnost. Richard Boyle je to preživel in je bil tudi koscenarist pri filmu. Zelo dober izdelek, boljši kot sta Platoon in Wall Street, za Američane očitno zelo ne- in antiameriški, za Evropejca pa bo to še vedno daleč... Costa-Gavras (Z, Priznanje...) dela boljše politične filme.

M.K.

PET POGLEDOV NA ALTERNATIVNO GLEDALIŠČE

Prav neverjetno je, kako lahko nekdo organizira prireditve, kot je Festival jugoslovanskega alternativnega teatra (FJAT), razpolaga pa z manjšimi finančnimi sredstvi, kot stane ena sama predstava. Titograjskemu festivalu je to uspelo, saj je pojmovanje alternative na drugem koncu Jugoslavije precej drugačno od tistega, kar za nas predstavlja pridevnik alternativen.

Selektorska zasnova letošnjega FJAT-a je že sama po sebi vprašljiva. Ali pet predstav, ki smo jih imeli priložnost videti, res predstavlja jugoslovansko alternativno gledališče ali gre zgolj za izveninstitucionalen teater? Vprašanje je vse prej kot preprosto, saj združuje vse tisto, kar se še ima zgoditi. Režiserji Živadinov, Pandur in Taufer so ljudje, na katere se opira moderno, ne pa tudi že alternativno gledališče. Osemdeseta prinesejo dokončno afirmacijo informatike in z njo povezanih aspektov te dobe: ekologija, človekove pravice, demokratizacija... Informativna doba prezentira v teatru pop dramaturgijo z elementi močne strukture »stripovske« fabule, montaže kot nekega povsem (do tedaj) novega elementa v gledališču. Prizor, ali v modernem teatru že kar slika, ki je relevantna v predstavah, je neke vrste vračanje na artificioznost gledališkega diskurza. Tisto zunaj, kar je za samo predstavo nekaj drugotnega, ali če že hočete, kar ne spada na oder, je v predstavi prisotno na poseben način. Na način realnosti, nove realnosti. Ta nova realnost pa prihaja na oder kot ikona (post)moderne dobe, ki prezentira mitologijo, transcendenco, kult... Ali, kot pravi Niko Goršič, specifičnosti te nove postsymbolistične produkcije simbolov so: »Iluzija fikcije in realnosti, nova igralska tehnika - puzzle tehnika (kombinirana

uporaba različnih tehnik, stilov in žanrov znotraj ene predstave) ter drugačna tehnologija produciranja predstave«.

Gib kot specifičen element postmodernizma v teatru, katerega predstavniki so belgijski koreografi (če omenim le Fabra), je sredstvo ki naj bi po napovedih teatrologov zamenjal narativnost predstave v devetdesetih. Še več. Nova estetika ruši vse tisto, kar je do sedaj veljalo za konvencionalno in tudi tisto, s čimer je obračunal že dramski naturalizem in razvil simbolizem. Prej omenjena nova realnost omogoča nov tip produkcije predstave, tako imenovane avtorske predstave, katere eminenten predstavnik je Tomaž Pandur (Šeherezada kot spoj realnega in fiktivnega, puzzle tehnike in tehnike individuma, ter stare in nove tehnologije produkcije predstave).

Izveninstitucionalnost tu ne pride v poštev, saj proglasiti vsakršen izveninstitucionalni teater za alternativnega, pomeni sprejeti neke vrste teatrološko indoktrinacijo boljševizma. /Vejica. režiserja Meta Jovanovskega je primer izveninstitucionalnega teatra, ki samega sebe že s tem, da je izveninstitucionalen, proglasi za alternativnega samega po sebi. »Kanon« Emila Hrvatina je prav tako produkcija mimo vsakršne institucije, vendar za razliko od »Vejice« gre za še kako alternativnen teater. Vsi prej naštetni elementi (video

montaža, šibka narativna struktura, pa še ta preko slušalk, ki jo zamenja gib, pogled skozi cevi, kot manipulacija z gledalcem, katerega physis je prešibek, da bi do konca ostal skoncentriran na predstavo...) služijo režiserju kot neke vrste sredstvo produciranja ikonografije, ki ima še kako opraviti z belgijskim valom postmodernističnega teatra, naslanjajoč se na beckettovski monolog. »Šeherezada« Marijane Prpa ima zvezo s Pandurjem le toliko, kolikor gre za isti naslov. Alternativnost predstave temelji na kači, dolgi pet metrov, v kolikor je to sploh še alternativno. Več pozornosti kot kača sama je vzbudil problem transporta kače. Genetove »Služkinje« režiserke Aleksandre Kovačević so bile v Titogradu le zato, ker bi naj po programski zasnovi nastopil iz vsake republiške sredine po en predstavnik. Podobno velja za Sinišo Miletića in njegovo predstavo »Frankenštajn se uči Tango«. Skratka, predstave, ki si ne zaslužijo niti tega, da bi bile omenjene, kaj šele, da bi se o njih pisalo.

Iz vsega vidnega sledi, da nam ostaja le še upanje, da bo tudi v drugi konec Jugoslavije »stopil« postmodernizem in oplazil kakšnega režiserja, saj že tolikokrat omenjeno priseganje na izveninstitucionalnost kot samo po sebi alternativno že dolgo ni več aktualno. Navsezadnje smo tudi v Titogradu jedli hamburgerje.

Tadej Čater

EUROKAZ ALI JUGOSLOVANSKA EksPlozija

Če je bil prvi Eurokaz manifestacija evropskega teatra, potem je bil letošnji prikaz jugoslovanske gledališke produkcije zadnjih dveh let. La Fura dels Baus in Rosas sta pač premalo, da bi bil končni vtis festivala drugačen, kot sicer je.

Eurokaz 1990 je šel mimo, kot da se ne bi prav nič zgodilo. Navsezadnje je to tudi res, vsaj kar zadeva programsko zasnovo festivala. Predstavi, ki jih je zagrebška publika nemalokrat že videla («Dramski observatorij Zenit» RDEČEGA PILOTA, «Traviata» BRANKA BREZOVCA) in predstave, ki jih je zaenkrat videla le ljubljanska publika ter eno Mariborčani («Odisej in sin ali svet in dom» VITA TAUFERJA, «Brigade lepote» gledališča HELIOS, «mari-borski» «Faust» TOMAŽA PANDURJA). Edina novost tega vala jugoteatra devetdesetih je bila Brezovčeva predstava »Skrivnostna preslica« v izvedbi Turske drame Teatra narodnosti iz Skopja. OKC je bil ponovno center Brezovčevih gledaliških postavitev, kar pa je bilo neke vrste tudi novo, vsaj kar zadeva tujo publiko tega festivala. Domače predstave so bile več ali manj rezervirane za tujce, kar pa še zdaleč ne pomeni, da si katere od domačih produkcij ni ogledal kakšen Jugoslovan. Prav nasprotno, kljub rezervacijam (to velja predvsem za Rdečega pilota) je bilo videti na domačih predstavah ogromno »zemljakov«, predvsem tistih v črnem in za katere je samo po sebi umevno, da so tam morali biti. In bili so.

Od tujih produkcij je dvignila največ prahu katalonska predstava teatra LA FURADELS BAUS »Tier Mon«. Spektakel, ki smo ga imeli priložnost videti tudi v Ljubljani in ki je bil v Zagrebu drugič (prvič so nastopili pred štirimi leti na Eurokazu), tokrat v malce drugačni percepcijski funkciji kot pred štirimi leti. Letos je šlo bolj za vprašanje kontinuitete delovanja, ne pa za neke vrste odkritje novih možnosti teatra. »Belgijsko eksplozijo« so predstavljali le ROSAS, belgijska plesna skupina, za katero pa velja enako kot za prej omenjeno La Furo. Pred štirimi leti so tako eni kot drugi burili duhove, tokrat pa je šlo bolj za informacijo o tem, kaj se »z njimi dogaja«. Tisto, kar smo pričakovali, smo dobili, kar še ne pomeni, da smo bili z njimi zadovoljni. Predvsem Rosas predstavljajo korak nazaj v lastni produktivnosti, kar postne toliko bolj očitno, če jih postavimo v okvir belgijskega vala gledališkega postmodernizma. Le-to pa smo najbolj pogrešali. Belgija. JAN FABRE je svoj prihod sprva najavil, zakaj pa ni prišel, ve najbolj povedati selektor tega festivala, Gordana Vnuk, in njegovo vodstvo. Mi pa vemo, da je nastop tega režiserja odpovedan zaradi tehničnih in tudi organizacijskih težav. Te dni je imel isti režiser v Bruxellesu premiero novega opernega projekta. WIM VANDEKEYBUS, ki smo ga videli v Ljubljani kot sestavni del Belgijske eksplozije, za Zagrebčane očitno ni zanimiv. Bolj zanimiv je bil očitno bolgarski režiser IVAN STANEV, čigar predstava »Zločin in gledališče« je nosila pečat otvoritelja tega festivala. Te funkcije pa ni manifestirala kot pred leti dvodnevni dogodek »Otok v Topiji« francoske skupine ILOTOPIE, katere nastop je bil več kot zgolj nastop. Sublimiral je vse tisto, kar se je že zgodilo, kot tudi anticipiral vse tisto, kar se bo zgodilo, ali če že hočete, tisto, kar se še ima zgoditi. »Zločin in gledališče« te vloge ni upravičil. Drugače rečeno, Amerika je ostala v Ameriki, Zagreb je letos ni doživel, prav tako tudi spektakelske otvoritve festivala s pomenljivim naslovom Eurokaz ne.

Akvizitorji, vsaj tisti v gledališkem pomenu te besede, so bili le Londončani, ki se ne imenujejo nič drugače kot STATION HOUSE OPERE in so redni gostje vseh večjih in alternativnih festivalov v Evropi. Njihova predstava »Split Second of Paradise«, s katero nastopajo že od leta 1980, je zasnovana kot premeščanje scene s pomočjo štiristo sivih blokov iz siporeksa. Vsekakor premalo, da bi lahko bili zadovoljni.

Analiza letošnjega Eurokaza nikakor ne more mimo finančnih sredstev. Če je imel prvi festival dovolj denarja (Univerziada, katere spremljevalni del je bil Eurokaz) in energije, potem letošnji tega ni imel. Šest domačih predstav na festivalu je pač dejstvo, ki pove vse. Da ne bo pomote - jugoslovanski teater ni v »špici« modernega evropskega. Eden izmed razlogov za manjkajoča imena evropskega in svetovnega teatra je tudi ta, da letos pač ni bilo časa in tudi ne možnosti obiskati večje evropske festivale in tam izbirati. Vse je bilo zreducirano na Jugoslavijo. Morda bi te možnosti celo bile, če bi Eurokaz ostal še naprej manifestacija, ki zaključuje gledališke sezone junija, ne pa sredi le-te. Bojim se, da je bil podoben titograjskemu FJAT-u in iskreno upam, da bo drugo leto boljše. Vsaj zasluži si to.

Tadej Čater

P.S. V spremljevalnem delu je nastopil tudi ljubljanski Kanon, katerega uspeh pa nas tokrat ne zanima. In še to: v ŠKUC-u je istočasno nastopila angleška skupina Casandra Complex in če me kdo vpraša, kdo je bil najboljši na letošnjem Eurokazu, potem so to bili prav oni. Casandra Complex, namreč.

Matjaž Pikalo: NA AVTOBUSU, samozaložba, Ljubljana 1990

Kdor je prebral antologijo ameriške poezije, ki jo je pred leti založila Cankarjeva založba, je prav gotovo, ne po svoji krivdi, prezrl ime, ki sicer zveni zelo slovensko, za katerega pa bi si kljub temu upal trditi, da spada prej v antologijo ameriške kot slovenske poezije. Ta skrivnostna oseba je seveda Matjaž Pikalo, ki se je do nedavnega skrival pod bolj zvonečim nadimkom. Več razlag je, zakaj je tako grdo zgrešil svojo domovino. Toda razlog je njegova pred kratkim izdana zbirka pesmi NA AVTOBUSU. Torej zakaj je Pikalo zgrešil domovino? Najprej zato, ker so vsi njegovi bratje po krvi izgubljeni nekje v Združenih državah; tu mislim na Ginsberga, Kerouaca, Barouza in podobne ekscentrike, ki so prvi začeli pretresati akademske temelje ameriške literature. Zelo dobro pa se Pikalo zaveda tudi našega prvega avtorja, ki je radikalno prekinil s tradicijo; Šalamunov Poker, ki je prav tako izšel v samozaložbi (l. 1966), je naredil očitno zelo močan vtis na tega »pesnika ceste«, ki je Šalamunovo jezikovno bravuroznost do te mere vulgariziral, da lahko govorimo o podobnem jezikovnem diskurzu kot ob izidu Pokra. Gre za to, da se z njim v slovenski poeziji prvič pojavi tako očitno citiranje nekaterih že zgodovinskih momentov iz filmske umetnosti. Meja med preprostimi citati in pesniško refleksivnostjo se izbriše do te mere, da je pesnikova notranja čutnost še komaj ločljiva od medijskih vdorov. Primer za to najdemo v pesmi o kavbojkih, kjer med drugim pravi takole: LAŽJE JE NAPISATI KAVBOJKE/ KAKOR KUPITI PESEM«. Vsega tega ne bi smeli jemati kot nekaj, kar je škodljivo, saj Pikalo niti ne poskuša pretendirati na kakršnikoli hermetičnosti: pesniški kozmos pri njem ni tako izrazito samo notranji, temveč poskuša povsem novo komunikacijo na zunaj.

To mu narekuje predvsem motivika, ki je do te mere zreducirana na realnost, da zabriše sledove še tako subtilne metaforike, ki je tako značilna za najmlajšo slovensko liriko. Pikalo se zavestno prepušča vsakodnevnim impulzom, ki ga ali odbijajo ali radostijo. Na noben način jih ne poskuša olupšati s takšno ali podobno alegorijo. Zaveda se mesa in tudi njegove besede to potrjujejo. Njegovo poezijo bi lahko poimenovali tudi poezijo telesa in to tistega, ki se s pesniško ranljivostjo in predrznostjo nastavlja realnosti. Ta pa ga uporablja, ga dela pesnika v tistem trenutku, ko ji to isto telo odgovori, ko ga zajame slast, tista, ki jo v sebi nosi vsak pesnik. Zato se umaknimo pesniku, ko se bo poskušal ob brezglavi množici, ki hiti skozi realnost, prebiti skozi natlačen avtobus. On je tisti, ki bo zapisal naše pozabljene spomine, zapomnil pa si bo tudi sledeče: »takole dremava v avtobusu/jaz in rahela/nakar zavoham nekaj v zraku/prdi?/Človek misli da je vsemogočno bitje/pa je le preblisk/zato pa: ti kar prdi/kar prdi/prdi.

Esad Babačić

Grobarji za gobarje

Krik v noči,
ko ga počí
naš stražar na meji.

Rdeči jurček,
mah rdeč,
možgani so na veji.

G.P.

»Ura iz politične moralke« (Ciril Zlobec)

Pa res, zakaj pa šele zdaj
o krivdi se prerekamo pretekli,
ko bi kar zlahka že tedaj,
še preden so topovi zadnjo rekli,

za ovčice poskrbeli, bratstva in ljubezni,
tako, da nebi lučke v vetru plaho plapolale
na moriščih osamelih po gozdovih in nad brezni,
kjer jame žrtev so simbol postale.

Simbol najhujše nečloveške hudobije,
ki pol sveta v okove kuje,
simbol poslušnih hlapcev ideologije.

In kaj je zdaj za nas najhujše?
Zli duh nam prenovljen še vedno po deželi stràši!
Ko bo izginil, bodo jasni spet obrazi naši.

Ura iz politične moralke

Zdaj v temni sencí še bolj tennih smrti
o krivdi se prerekamo, čigava
je večja, živih ali mrtvih? Sprti
rahljamo prst sovraštva, ki ga trava

pozabe, smo menili, je prekrila.
Z nje belo ovčko bratstva in ljubezni
pregnani smo. Se bo še kdaj vrnila?
Nas zdaj skrb zanjo še lahko iztrezni,

ko skozi ščavje, trnje, dim, meglò
v preteklosti, v prihodnosti, ves čas
samo še v tem, kar je bilo, kar bo,

boleče iščemo svoj pravi obraz?
V temi med dvema časoma lebdimo
in dvom nas grize: Ali sploh živimo?

SPONZORJI

SZDL, ŠZS ali Socialistična Zveza Slovenije je teden, dva pred volitvami občanom delila brošure z naslovom **NAŠA POT K ČLOVEKU**. Zadevo si je vredno ogledati. Posebej drugi del, kjer so objavljeni sponzorji. Le-ti so glavni argument SZDL, zakaj jih nikakor **ne bi smeli** voliti. Najboljši to tile: **PETROL, CINKARNA CELJE, PRAŠIČJEREJA IHAN**. Kakšni ekološki angelci so posebej v zadnjih dveh firmah, ni treba poudarjati. Ampak najhujše šele pride. Pod parolo **ELEKTRIČNA ENERGIJA ZA KVALITETO ŽIVLJENJA IN RAZVOJ** se je kot eden sponzorjev pojavila tudi **NUKLEARNA ELEKTRARNA KRŠKO!!!** Brez komentarja.

Exigist Zagoričnik

ROKENROL ZA ZMERAJ THE CRAMPS

Poleg razgibane diskografske preteklosti se je pri The Cramps zanimivo spreminjala tudi zasedba. Ob treh stalnih članih (pevec Lux Interior, kitaristka »Poison« Ivy Rorschach in bobnar Nick Knox) je bil na prvi plošči član skupine kitarist Brian Gregory, ki ga je na drugi in tretji zamenjal Kid Kongo Powers (pred in po tem je igral pri Gun Club, sedaj pa pri Caveoivh The Bad Seeds). A Date With Elvis so The Cramps izdali kot trio, na novi plošči pa je z njimi dekletu po imenu Candy Del Mar. Vse te spremembe na osnovno glasbeno usmeritev skupine, ki jo vodita Lux in Ivy, niso vplivale in tako jih še danes lahko poslušamo v pravi rokenrol formi.

Naslov albuma Stay Sick so The Cramps povzeli po frazi iz TV horror showa iz šestdesetih, v katerem je voditelj med drugimi uporabljal tudi to frazo. Glasbo bi potemtakem lahko označili kot nekakšen horror-rock'n'roll, ki bi bil kar primeren termin za označitev njihove glásbe skozi celo desetletje. Ta čas se namreč ni bistveno spremenila, podobno kot v primeru sosednjega zapisa. Ob vsem tem je bila zmeraj dovolj bizarna (in s tem tudi zanimiva) - ravno tako kot besedila; to dokazuje tudi nekaj naslovov (Can Your Pussy Do the Dog, Journey to the Centre of the Girl ali Kizmiatz) in njihovi nastopi, kajti The Cramps so skupina, ki svoj image tudi živi. Na koncertih vrtijo odlomke iz porno in horror filmov, govori se tudi da poision Ivy (prav tako na koncertih) pod krilom ne nosi nikakršnega oblačila, eksibicionistično pa se obnaša tudi v javnosti. Vse to seveda ustvarja določeno famo njihovim nastopom, ki so v glavnem že vnaprej razprodani. Na turneji so tudi po novi plošči in baje jih utegnemo videti celo pri nas. Ob tem upajmo še, da naslednjega albuma ne bo treba čakati pet let, kot bi po aritmetičnem zaporedju izdaje plošč logično sledilo. Svež, energičen in malce bizaren rokenrol bi nam The Cramps vsekakor lahko privoščili malo pogosteje.

Igor Ivanič

P.s.: Če si niste ogledali nedeljske oddaje (1. 4. '90) Zdravo, imate res srečo; vsaj za pol ure bi namreč otrpnili pred televizorjem v bebavi pozi (izbuljene oči, odprta usta iz katerih se vsake toliko pcedi nekaj sline...), v kakršni sem skoraj dobesedno obsedel tudi sam. Vzrok za to je bil prispevek nekega Črta Škodlarja, ki je razen sebe kot kretena uspel predstaviti še nekaj vidnejših slovenskih osebnosti, med njimi celo mojstra Bojana Adamiča. Ob tem je v oddaji gostil tudi neke Witz Orchestra iz Trsta, ki so igrali debilne priredbe in se delali smešne in zanimive. Skratka: višek poneumljanja preko nacionalnega TV medija! Za vaše in obče dobro vam torej priporočam, da ob nedeljah zvečer gledate karkoli drugega. In lepo prosim, povejte naprej!

The Cramps so se začeli pred desetimi leti v Los Angelesu. Takrat so izdali svojo prvo ploščo The Songs The Lord Taught Us in z njo ponovno pričeli oživljati rokenrol. Ta je bil po formi sicer enak prvinskemu, izvedbeno pa je prinesel nov pristop - šlo je za nekakšno »elektriziranje« že električnega rokenrola, ki se je manifestiral kot energetsko neverjetno nabita glasba. Leto zatem so posneli album Psychedelic Jungle, nato pa sta po dveletnem premoru izšli kar dve plošči: studijska Off The Bone in »živa« Smell of Female. Pavze med ploščami so postajale vse daljše, tako da je legendarna A Date With Elvis izšla leta '86. Zadnjo, Stay Sick, pa smo seveda dočakali letos, to je po štirih letih.

THE FALL - »EXTRICATE«

Marko Plahuta

dvorane. Vidimo se tam. podeželskega kluba do nabitio polne daleč kot od na pol praznega do »Telephone Thing« je prav tako ploščo. Kot že nekje rečeno, od punka kot so jo vizili v to njihovo zadnjo tam presenečili s prav toliko domišljije, doma. Če bomo imeli srce, nas bodo aprila v veliki dvorani Cankarjevega njihov koncert (?), ki se bo odvil 14. podoben način zagotovilo karte za te revije bo dobro storilo, če si bo na karte za celo turnejo vnaprej. Bratisvo bogato nagradila in ročno pokupila pozornost s strani skupine same seveda zif. Angleška publika je to majhno plošča, brez velikih ambicij in preten- TRICATE je izrazilo k popu nagnjena kot njen naslov. Da ne bo pomot: EX- prav svojih pesmica, čeprav nič boljše enje »Popcorn Double Feature« in je Drugi single z EXTRICATE se im- Potekajmo, da si kupijo sampler...

čisto drugačen pogled na skupino. pisca štom Anglije in nam odpira dobra tehno-funk variana, ki polni nosilni single te plošče, je presenečivo bi jo jemali resno. »Telephone Thing«, Reed-ovi »Walk on The Wild Side«, da balada, ki pa je preveč podobna Lou Najprej je tu »Bill is Dead«, lepa raje usede in jih zmeden poslušaj. reče: »Ah! Spet ti The Fall«, ampak se ob katerih človek ne zamahne z roko in sami, saj so na njej najmanj tri skladbe, tudi se tega začeli počasi zavedati tudi sprevadamo ni videti. njihovega kamelionskemu ali pa sploh ne. Vmenski poti klub nekoc z The Smiths - ali so ti zelo všeč da je z The Fall prav tako, kot je bilo človeku lahko hudo na zivce. Videti je, naprane in producirane tako, da gredo opravka s skladbami, ki so kot naša rimi slisi isti glas, še vedno imamo Pa vendar - še vedno se za živčni

Barve. spreminja tako, kot kamelion menja kajti The Fall se od plošče do plošče, govornje o tradiciji vegauro počelje, glasbe. V njihovem primeru je seveda In najboljše prvine moderne potrsne dobro združili prej omenjeno tradicijo The Fall so na svoji novi plošči zelo zvoka.

desetletno tradicijo njih lasnega prpravlen prekiniti zdaj že skoraj časa, kar pa seveda ne pomeni, da je capfal za vodilnimi skupinami tega kietki in v pomamkamu idej zalosno bi itali v svoji lasini, urgenti zvočni nam namreč, da The Fall niso bend, ki noma sprjeta, pove še nekaj več. Pove jih je angleška pop mašinerija popol- novega angleškega popa. Dejstvo, da motaja »iz sicer sivga povprečja dobrih trenutkov - in ti skupino »iz- popolnoma ne zadovolji, ima pa cel kup EXTRICATE je plošča, ki sicer ostali enaki kot prej.

matstremu popu so na čuden način podrejanju novemu angleškemu hit, da so. Klub navidezemu so nas vsa ta leta navažali mis- he Fall so še vedno tisto, na kar

PAMP AP D ĐEM (PAMP IT AP)

Tale priljubljeni refren iz štanc ansambla Technotronics sem uporabil za naslov svojega člančiča predvsem zato, ker nihče ne ve, kaj pomeni. Ne, res, če slučajno kdo ve, kaj pomeni Pamp ap d dem, naj mi sporoči na Tribuno in če mu bom verjel, častim pijačo. Spomnil pa sem se ga zato, ker je Saša Lošič-Loša na nedavnem nastopu svojega (Plavega) orkestra v Black Jacku en štiklc napovedal takole:

»ajmo malo idiotskog ritma...pamp ap d dem!«

... Torej:

pamp ap d dem in gremo...

... najprej v Zagreb, kjer sem bil 9. marca. Letos. Takrat so tam igrali angleški rockerji The Godfathers. Tja sem se odpeljal z ekipo priznanih ljubljanskih D.J.-jev in jih za dober začetek poti napotil po obvoznici iz Most čez Bežigrad in Šiško naokoli proti Zagrebu. Bila je lepa panoramska vožnja. Sam koncert je bil cool, kot je zapisal kolega Matjaž Ambrožič v Stopu. Po koncertu nisem bil prav nič razpoložen za odhod proti Ljubljani, zato sem se raje odpravil v znameniti klub Sokol, kjer se je dogajala skupna oddaja zagrebške in ljubljanske televizije Videonoč. Vzdušje v Sokolu je bilo za TV ekipo dokaj panično, ostala klientela pa verjetno sploh ne bi opazila, da je akter tv-showa, če se ne bi spotikala ob kable. Najbolj me je v Sokolu navdušilo, da sem se na približno 30 cm približal priljubljeni Tajči, ki pa sta jo prav takrat Zrinko Tutić in Aleksandar Kostadinov odvedla na oder, da je nekaj odplesala na play-backu. Škoda. Sokol je drugače nekakšen ekvivalent našemu Babilonu, cene so tudi tu nekje, zato se lokalno lahko mirno izognete. Sam sem se po kakšni uri in pol z nekaj znanci odpravil v prijeten lokalčič, ki se mu menda reče Fanatik in je zelo O.K. Potem smo šli v Lapidarij, ki je bolj znan kot Lap in je bil pred kratkim prenovljen. Na koncertu Godfathersov mi je mlajša znanka povedala, da so za naslednji dan napovedane demonstracije proti spreminjanju mladinskih klubov v drage šminkerske lokale. Lap so res obložili z marmorjem in medenino, kar se mi že po malem gravža, vrteli pa so tisti večer pretežno tehno-pop iz srede osemdesetih, kar tudi ni več bog ve kako zanimivo, ampak drago pa ni bilo; Jack Daniel's in vodka Smirnoff sta stala skupaj trideset k.din.

Naslednjega dne sem še malo kolovratil po Zagrebu in v nasprotju s pri nas prevladujočim mnenjem ugotovil, da je Evropa tudi 100 km južno od Ljubljane in da je Zagreb dosti bolj mesto, kot sta Ljubljana in Celovec skupaj.

V prestolnici NRS (Nesocialistične republike Slovenije) pa sem se dobro zabaval minuli petek, ko so v K 4 prišli Motörhead. Tiskovna konferenca je bila sicer bolj borna z vprašanji, saj pri nas na take fešte hodijo samo ljudje, ki o nastopajočih vse vedo in nimajo kaj vprašati, zato pa so brezplačno točili Jack Daniel's, ki je tudi med sponzorji turneje 140 minut rock'n'rola. Sam sem v brezplačni pijači užival kakšnih 100 minut rock'n' Daniel'sa, še toliko bolj, ker je oskrba zadnje čase motena zaradi »inventur« v tukajšnjih duty free trgovinah, pomanjkanje pa vlada tudi v obmejnih. Menda ja niso vsega Jacka rekviirali Lemy in družčinal?

ΦAK ART©

Kakorkoli že, po pozni popoldanski uverturi v K 4 sem se sklenil udeležiti ene zares in zadeve. Imam namreč to smolo, da se v glavnem udeležujem zadev, ki so out. Kot je bil na primer četrtkov nastop devetčlanskega New Drink Okteta v glasbenem klubu KUD France Prešeren. Dvorana je bila sicer nabita in so že ob desetih zvečer nehali prodajati karte, vendar se ni primajal noben glasbeni kritik, kaj šele kakšna zares in faca. Boli njih... za jazz standarde in družabni alkoholizem. Torej sem se v petek napotil na pravi kraj, v Halo Tivoli, na spektakel Tier Mon v izvedbi La Fura dels Baus. Tam mi sprva ni uspelo dobiti brezplačne vstopnice, ker so novinarji vseh medijev, ki sem si jih uspel izmisliti, že dvignili press karte. Pa tudi tovarišica na blagajni mi nekako ni verjela, da bom o predstavi pisal. No, kot vidite, o predstavi (?) pišem, pa tudi brezplačno vstopnico sem uspel dobiti.

Ha!

Gary Gray ni kar tako.

V dvorani se je po pričakovanju kar trlo tipov, med katerimi sem se počutil hudo nepomembnega. Ampak sem bil zato v družbi z najbolj šarmantno gospodično v dvorani, kar je več kot odtehtalo moje manjvrednostne komplekse. Ha!

Sicer pa smo se vsi kmalu znašli v zmedi, ki so jo ustvarili La Fura dels Baus, ko so nas hoteli na vsak način povoziti, zmočiti, polit z vinom, zažgati, popljuvati in razstreliti. V celoti gledano sem se odlično zabaval, sreča pa je, da pred tem nisem do zadnje kaplje vztrajal na tiskovni konferenci v K 4, saj bi verjetno končal pod kolesi motokultivatorja, s katerim so divjali nori Katalonci.

... Sicer pa:

pamp ap d dem

ΦAK ART©

oni o nas · oni o nas · oni o nas

ONI O NAS

Dragiša Marojevič, vodja stranke »jugoslovanstva« v Sloveniji, govori v intervjuju za reški VAL o aprilskih demokratičnih volitvah: »Mi smo te volitve razglasili za nedemokratske, enostranske in diskriminacijske. Enostranske so zaradi očitne prednosti nekaterih, ko je favoriziran tisti, ki je bil doslej na oblasti. Ne glede na to, da se je ta izboljšal in razpolovil, ima enak program. Določene stranke (komunisti in socialisti) imajo privilegirano položaj.« Ko govori o asimilaciji »južnikov« v Sloveniji, Marojevič zahteva uvedbo dvojezičnih šol ter takšne razmere, da bo vsakdo v javnih nastopih uporabljal materin jezik. Marojevič je očitno svojo priložnost že zamudil, vsaj na predvolilnem programu televizije Ljubljana...

Aleksandar Saša Petrović, legenda jugoslovskega filma: »Položaj Josipa Broza v filmski produkciji v Jugoslaviji je bil nekako ambivalenten. On je, kot tudi drugi despoti, zelo rad gledal filme. Oboževal je westerne.«

Z18 leti je odšel v vojno viхро. Z 22 je prišel iz nje kot zmagovalec z majorskim činom. Pet let kasneje je obesil uniformo na klin. Eden izmed redkih partizanov, ki govori o množičnih likvidacijah kvizlingov v Bleiburgu in Kočevskem Rogu. To je intervjuvanec **MLADOSTI - brkati Simo Dubajić, ki pravi:** »Po Titovem govoru v Ljubljani, 27. maja 1945, so v mojo sobo vdrli najbližji Rankovičevi sodelavci: **Ivan Maček, Maks Bače...** Zahtevali so, naj izberem najboljše komuniste in skojevce in naj takoj krenemo proti **Kočevskemu Rogu...** Samemu izvrševanju pobojev nisem prisostvoval. Bil sem stalno pijan. Napijal sem se z Balkansko vodico v Kočevju, kjer sem sprejemal poročila. Deset nesrečnežev iz klavskega ešalona je kmalu končalo v norišnici. Primer Kočevskega Roga ni ostal neznan tudi **Milki Planinc**, ki je kot politični in partijski vodja čete izbirala ljudi iz svoje enote...«

Jovan Andonov, makedonski gospodarstvenik v intervjuju za skopski **MLAD BOREC:** »Ekonomska blokada med Slovenijo in Srbijo je predvsem politično vprašanje. Toda, morda je takšna blokada Sloveniji dobrodošla, da se Slovenci zavejo in

stopijo na realna tla. Ne morejo namreč razumeti, da primarna razdelitev v Jugoslaviji ni dobra, ne morejo razumeti, kaj pomeni trg... Blokada ima negativne posledice za njihovo in tudi srbsko gospodarstvo. Zato morajo oboji takoj doumeti, da so krivi. Slovenija mora sprejeti določene ekonomske zakonitosti in jih kot takšne tudi priznati. Makedonija je ne more več oskrbovati s pločevino, ki jo potem proda desetkrat dražje. Slovenija mora spoznati, da Makedonija ni to, kar je včasih bila - imamo svojo inteligenco, svoj strokovni kader, ki zna proizvajati kvaliteto.« Hvala bogu, tovariš Andonov...

NIN-ov kolumnist Slaviša Leiké: »Razlika med Vukom Draškovićem in Franjo Tuđmanom je v tem, da Tuđman nima brade. Ali pa v tem, da Drašković ima brado. Daleč od tega, da sta »tovariša« (bivši general in bivši šef kabineta) slaboumneža, ki ju je potrebno zaradi »filozofiranja« spraviti v norišnico. Toda njuno osebno »rožljanje« z zgodovinskimi mejami mora vznemiriti vse poštene Jugoslovane.«

VNIN-ovi rubriki, v kateri zbirajo nove prispevke za razcvet demokracije v Jugoslaviji, je prva tarča »demokratska dežela«. V glavnih vlogah pa nastopajo Ivan Kramberger (Marija Terezija), Dimitrije Mita Rupel in drugi. Priobčili pa so tudi oglasi slovenskih liberalcev: »Služite vojake z nami. Portorož poleti, toplice spomladi, Bled jeseni in zima v Kranjski gori. Polni penzioni so zelo ugodni.«

Branimir Džoni Štulić (Azra) je ustanovil svojo stranko z imenom **Balkanska partija rada golih kuraca.**

Študent - zapornik **Ivan Borštner**, prvoobtoženi v ljubljanskem procesu proti četverici, v pogovoru z novinarjem reškega VALA govori o vojski, partiji in aprilskih volitvah. Borštnerjeve napovedi: »Mislim, da bo zmagala združena opozicija Demos, čeprav ne s kakšnim velikim odstotkom. Slovenski politični prostor lahko v tem trenutku razdelimo na dva pola - liberalni in narodni tabor. Nasprotja med tema taboroma, ki so obstajala pred petdesetimi leti, so tudi danes. Pomembno je še naprej graditi demokratični prostor in - ne glede na to, za katero stranko gre - vsakdo, ki zagovarja status quo, bo zgodovinsko negativno vrednoten. In obratno. Povedano s socialističnim besednjakom, gre za neko zelo pomembno »prehodno obdobje.«

DOM ZA OBEŠANJE

DORNAVA, dom za prizadete otroke

Pesem bi moral napisati, če bi hotel povedati zgodbo o ljudeh, ki stanujejo, žive svoje življenje v starem baročnem dvorcu v Dornavi. Pesem je edini literarni izraz, ki je dovolj močan, da lahko opiše nasmeh in srečo skupine mladih, ki sva jih vprašala za pot od starega dvorca do njihovega bodočega doma, ki je v zadnji fazi gradnje. Nenarejena prijaznost preseneti srce in povzroči nelagodnost v nama, ki sva navajena na vse drugačno reagiranje v neki drugi družbi.

Pesem bi morala govoriti o ljubezni. Ne o navadni, v drugih pesmih in življenju opevani ljubezni, temveč o drugačni. Taki, ki jo nismo vajeni. O tisti ljubezni, ki se je nismo nikoli naučili, ker nam ni nihče dal priložnosti, saj so jo skrivali pred nami v starih, na pol porušeni dvorcih in smo zanjo slišali tako, mimogrede, kot da je nekaj sramotnega. O teh, v te dvorce zaprtih ljudeh bi pisal, o trepetu in miru, samotni duše in kriku, ki je globoko v nas in plane na dan, ko se samo za trenutek zazremo čez zid, ki obdaja ljudi, drugače od nas. Ali pa so nam podobni predvsem v naših intimnih trenutkih.

Naj poskuša biti ta sestavek nekakšna pesem za vse tiste, ki so nama tako čudovito preprosto in pristrčno pokazali pot do svojega bodočega doma. A naj se te besede ne trudijo biti samo pesem, saj ljudje, ki odločajo o nadaljevanju gradnje skoraj dokončanega doma, ki je eden od redkih trenutkov sreče v očeh njegovih bodočih prebivalcev, verjetno ne berejo pesmi, ker jim njihov večni boj za kariero tega ne dovoli. Naj bo ta čudna pesem, ki to ni, tudi ponižna prošnja vseh »drugačnih« in opozorilo vsem, ki jim tudi ta vrsta ljubezni ni tuja. Prošnja in opozorilo nekaterim osebam, ki drže v rokah ključke odločanja in s tem denarja za dograditev nasmeha na obrazih pred našimi očmi skritih otrok.

Nekaj kilometrov od Ptuja se sredi do obzorja segajočih polj ponosno dviga baročni dvorec Dornava. Obdan z zidom in živo mejo je iz daljave čudovit prizor. Iz daljave. Kakor hitro pa se mu dovolj približaš, takoj opaziš nešteto večjih in manjših znamenj neustavljivega propadanja, ki je tako značilno za veliko večino graščin in njim pripadajočih poslopij. Nekje, kar malce skrito, visi tabla z napisom, ki je že delno zbledel: Zavod za delovno usposabljanje.

Tako se Dornava pridruži kratki vrsti različnih zavodov, namenjenih delu prebivalstva, ki mu je bila vedno usojena in neizogibna skritost pred ostalimi deli družbe. Kot da je sramota imeti med seboj ljudi, ki so, resnici na ljubo je potrebno priznati, drugačni od tistih, ki jih srečujemo v mestih in vaseh naše dežele. Da bi se jih družba in posamezniki znebili, jih preprosto naselijo v starih opuščeni dvorcih in poskušajo pozabiti nanje. Kar jim tudi bolj ali manj uspeva. Ampak naj bo dovolj teh na pol sentimentalnih resnic, ki jih konec koncev skoraj vsi poznamo. Stari gradovi so bili v daljni in nekaj bližnji preteklosti vedno azil za neki drugačni sloj družbe. Predvsem pa so bili vedno primer skrajnosti v obe možni smeri. V času, ko so se dogajale pravljice, so v njih živeli svoje izolirano življenje »bogati reveži«, kot je dejal moj profesor zemljepisa, sedaj, ko se neka pravljica končuje, pa živi v dvorcih popolnoma nasprotni sloj. To so največkrat mladi, ki zaradi prirojenih ali pridobljenih lastnosti ne morejo skrbeti zase, njihovi bližnji pa ne morejo ali preprosto nočejo živeti in skrbeti za njih. Družbi ne preostane drugega, kot da zbere nekaj »drugačnih« na enem mestu in poskuša vsaj malce poskrbeti zanje. Hvalevreden namen. A neka druga izmed mnogih resnic so bivališča, v katerih ti ljudje žive. Za kakršnokoli usposabljanje so potrebni pogoji, ki so mogoče celo bolj kompleksni kot pri »normalnih« ljudeh. Tega pa stari, razpadajoči dvorci kljub trudi vsega osebja nikakor ne omogočajo. Potrebni so novi prostori, ki bodo lahko pripomogli k vsaj delnemu usposabljanju že s svojim malce bolj človeka vrednim videzem. In Dornavi je to skoraj uspelo. Po dolgoletnem opozarjanju na razmere, v katerih žive oskrbovanci, so pred časom končno naleteli na nekaj razumevanja in dobili dovolj denarja za gradnjo novega Zavoda, v katerega naj bi se po dograditvi

preselila velika večina oskrbovancev. In res, za lučaj stran od starega Zavoda je zrasel nov dom, ki je sodobno projektiran in že s svojo zunanostjo vzbuja v človeku upanje v spremembe, ki naj bi se začele tudi natem, do sedaj zaposavljenem področju. A zopet je resnica skrita v tem ponosnem domu. Tik pred dokončanjem je zmanjkalo denarja za nekatera nujno potrebna dela. Denarja ni. Tisti, ki razpolagajo z denarjem, so zavezali svojo vrečo in iz nje ne prikaplja niti dinar za finiširanje lepe zgradbe, ki tako nesluži ničemur. Zaradi nekkih birokratskih in mogoče še kakih drugih zapletov nujno potrebni objekt ne more služiti svojemu namenu. Kdo je odgovoren za še eno neumnost med vsemi, ki se vale v našo dolino kot kamenje in nas še vedno, kljub nekaterim spremembam, zatrpava z plazom, iz katerega ni bilo in očitno še sedaj ni nobene racionalne rešitve.

Ali resnično ni človeka v naši vladi in v naših različnih ministerstvih, ki bibil vsaj toliko odprtih oči in glave, da bi uvidel preprosto dejstvo, da že skoraj zgrajen objekt, ki ne služi svojemu namenu, požre neprimerno več materialnih sredstev, kot je tistih nekaj dinarjev, ki bi jih bilo potrebno vložiti v dokončanje Zavoda?

Zavedam se, kako neuspešno je trkanje na vrata vesti pri ljudeh, ki odločajo o finančnih sredstvih, namenjenih prizadetim osebam, vendar si ne morem kaj, da ne bi poskusil vsaj s kratkim apelom na vse, ki jih pogled na prebivalce mrzlih gradov, kot je Dornava, presune: Vsaj enkrat, za boga, poskušajte odvrti svoje oči od nekkih imaginarnih hladnih števil in jih dvignite k otrokom, ki jim neka vam tako oddajena in malopomembna stvar pomeni srečo in nasmeh.

Zavod za delovno usposabljanje prizadetih otrok v Dornavi je nastal 1953. leta in je bil precej časa edina tovrstna ustanova v Sloveniji, ki je nudila tovrstno obliko pomoči. Število gojencev je od nastanka zavoda do sedaj konstantno naraščalo s prvotnega števila dvajsetih oskrbovancev na sedanjih 309. Večina njih žive v tako imenovanih zaprtih sistemih zavodskega varstva, kar pomeni, da žive oskrbovanciv zavodu 24 ur in se, vsaj nekateri, preselijo k staršem samo čez vikend.

Za 309 gojencev skrbi v zavodu Dornava okrog dvesto zaposlenih, kar niti ni tako oddaljeno od normativov, ki obstajajo v nekaterih drugih prostorih, čeprav se tudi tu uprava Zavoda srečuje s precejšnjimi problemi, saj se dogaja, da kadri preprosto ne vzdrže psihičnega pritiska, ki ga povzroča delo v Zavodu. Novi prostori, v katere se nameravajo vseliti tokom tega leta, bodo pomagali tudi na tem področju, saj bodo z novimi programi vsaj delno razbremenili delavce, ki se ukvarjajo neposredno z usposabljanjem otrok. Število gojencev se bo zmanjšalo in razporedilo na otroke in odrasle. Načrtovano je, da se bodo v novi del zavoda preselili otroci do 18. leta starosti, v starem delu pa ostanejo starejši. V starem delu naj bi ostale predvsem osebe, ki so težje duševno prizadete in nimajo možnosti in sposobnosti, da bi se zaposlile pri delavnem usposabljanju, niti nimajo sposobnosti

prilagajanja niti k enostavnejšim zaposlitvenim procesom, temveč potrebujejo predvsem varstvo, posebej nepokretni.

Financiranje Zavodov za usposabljanje prizadetih otrok je v rokah treh dejavnikov: 1. skupnosti socialnega skrbstva;

2. zdravstvene skupnosti;
3. skupnosti za izobraževanje.

V tej nesrečni ekonomski situaciji so prav področja, ki so vedno bila nekje na robu družbene zavesti, še bolj zapostavljena in to se vedno bolj kaže tudi na področju varstva in usposabljanja duševno prizadetih otrok. Denarja, tako nujno potrebne komponente razvoja, ni.

Ni ga niti za dokončanje novoizgrajenega doma v Dornavi. Predvsem pa na področju varstva in usposabljanja duševno prizadetih otrok čedalje bolj prevladuje strah zaradi naše čedalje bolj katastrofalne socialne politike, saj se zavedajo, da je bil njihov prostor vedno prvi, ki se mu je odtegnilo pomoč in zatisnilo še tiste luknjice, iz katerih je včasih pricurljalo. Brezposelnost, ki nam grozi z uvajanjem tražnega gospodarstva, se je dotaknila tudi tega področja. Brezposelnost pomenijo breme za družbo, saj jim je potrebno vsaj določeno osebje zagotoviti najosnovnejše za preživetje. Tisoči, ki so in bodo brez dela, so naraven odjemalec tistih finančnih sredstev, ki so bila do sedaj namenjena zavodom za usposabljanje.

Kaj imajo skupnega študentski domovi in domovi za duševno prizadete? Odgovor zavisi od mere cinizma v bralcu. Za nekatere malce bolj zlobne ni nobene razlike, za druge, katerih zlobnost pa ne presega dovoljeno stopnjo, ni med tema dvema kategorijama skupinskih prebivališč nobenega skupnega imenovalca. Kot vedno je tudi tu resnica nekje na sredini. Navedene vrste domov imajo vsaj eden skupni faktor, ki pa jih povezuje bolj, kot bi si lahko neobveščeni mislil. Študentski domovi in domovi za prizadete se financirajo iz istega fonda. Očitno je povezava zelo močna in se usode obeh vrst domov med seboj vztrajno prepletajo. Ob kroničnem pomanjkanju denarja vedno potegne ena od naštetih dveh strani krajši konec. In popolnoma jasno je, katera stran je v boju za materialna sredstva močnejša in uspešnejša. Študentje kot vedno in v vseh sferah vsaj malo prisotni element, ki je zaradi svoje sposobnosti in mladostne energije konstantna nevarnost za vse krojlce domače politike, so vsekakor neprimerno močnejši sparing partner maloštevilnim posameznikom in organizacijam, ki poskušajo zagotoviti vsaj del sredstev tudi Zavodom za prizadete osebe. Preprosto povedano, neprimerno večja je verjetnost, da bodo dobili denar študentje za gradnjo novega bloka v Rožni dolini kot pa na primer Hrastovec, ki bi nujno potreboval novo moderno zgradbo za vsaj delno uspešno delo s svojimi oskrbovanci.

Peter Žnidaršič

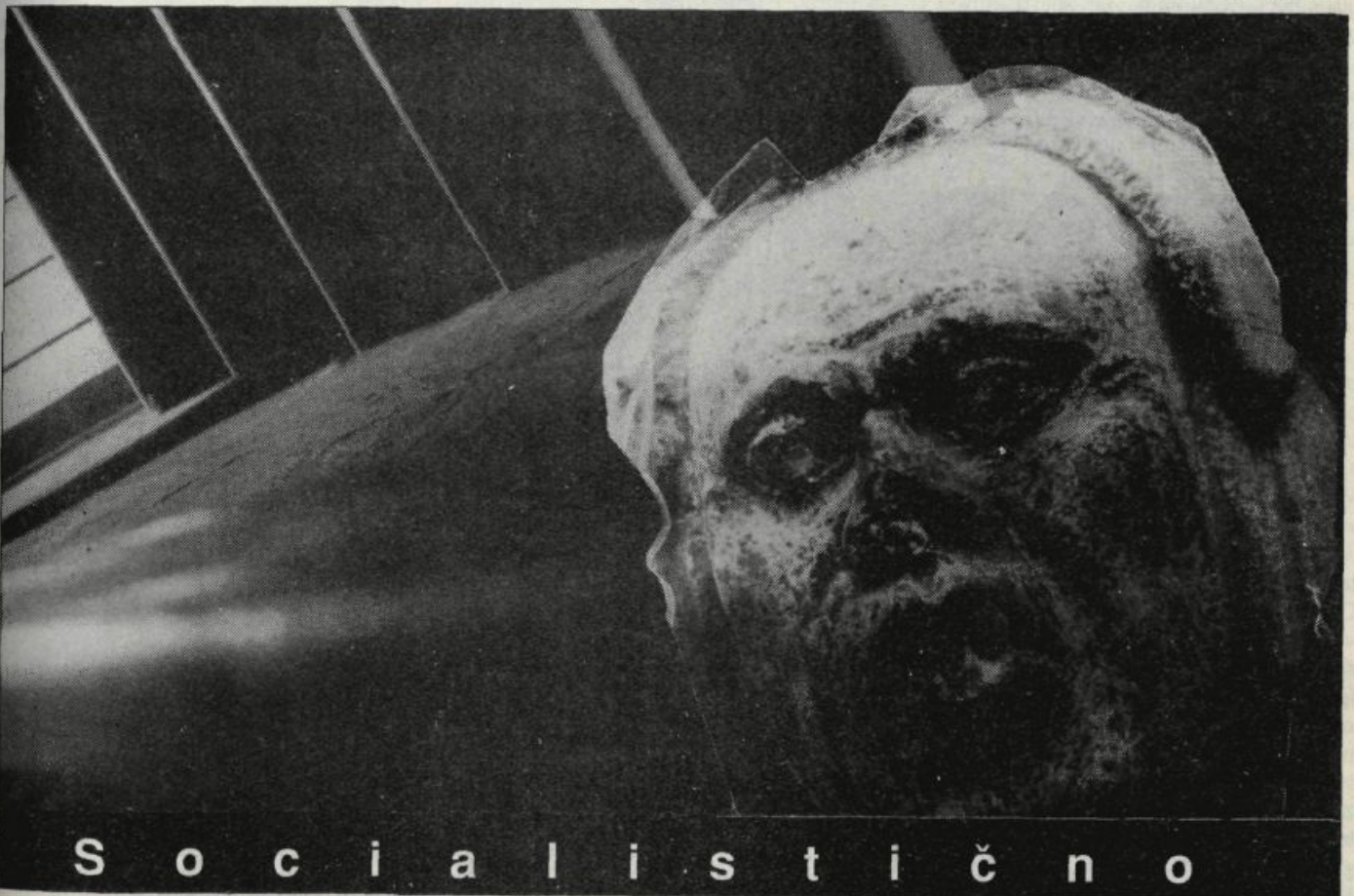

foto: Marko Práh

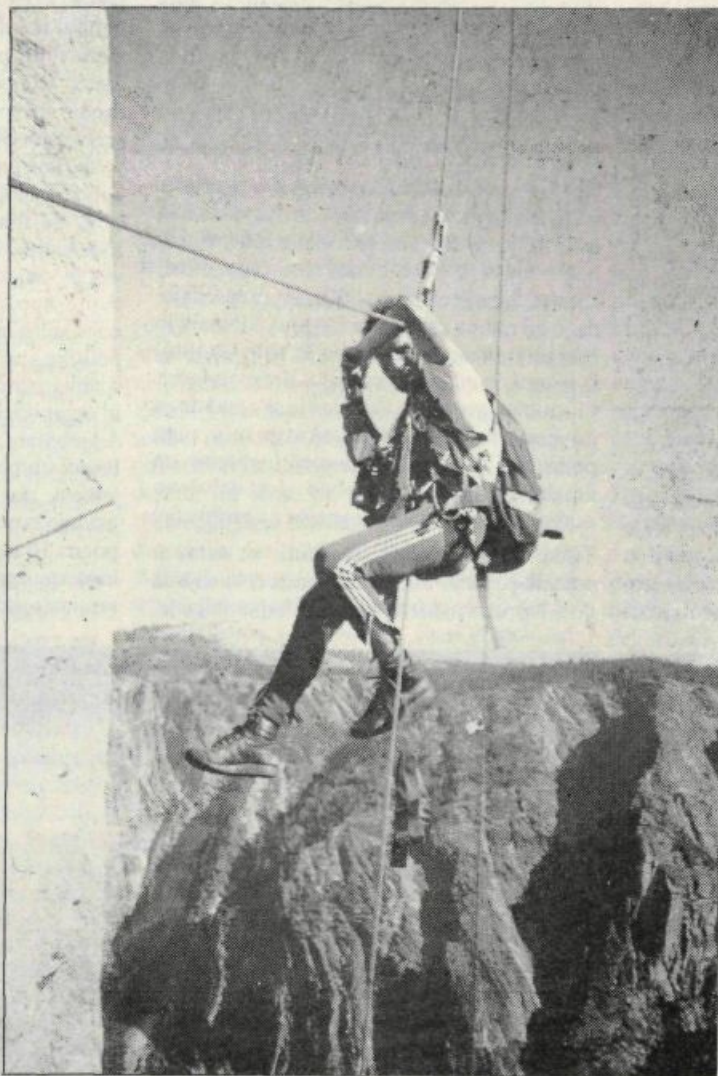

V STENAH KALIFORNIJE

Prvo poglavje bi lahko imenoval Amerika za začetnike. Znašli smo se na newyorškem letališču Kenedy in ob ogromnem kupu prtljage razglabljali, kako priti do glavnega avtobusnega terminala v centru mesta. Črni taksist z velikim starim cadillacom je hitro opazil našo zadrego in naložil pol odprave. Med vožnjo smo izvedeli vse o njegovih junaštvih v Vietnamu, kako je med neko bitko padel z drevesa v močvirje in tako dalje, vmes pa nam je v roke porinil list s tarifami, ki so bile neznanske. Ampak za tujce je ceneje, je dodal in nam ponudil drugi list, kjer pa so bile cene le za malenkost nižje. Na koncu nam je postavil račun: osemdeset dolarjev. Nekoliko smo protestirali, tedaj pa je spremenil taktiko, začel je razgrajati in nam groziti s policijo. Nismo hoteli sitnosti, dali smo mu denar in ostali na postaji z občutkom, da nas je dobro nategnil. Tudi nočno potepanje po New Yorku je zato imelo nekoliko slab priokus in šele Greyhound nas je spravil v boljše voljo: avtobusne karte so bile zares poceni in čez nekaj ur smo že potovali proti zahodu.

Dolga pot nas je čakala: od New Yorka do pacifiške obale je kakih 5000 kilometrov, hitri Greyhoundovi avtobusi pa to razdaljo premagajo v manj kot treh dneh. Vožnja skozi Illinois, Iowo in Nebrasko je precej enolična, bolj razgiban pa je Wyoming, kjer med postankom v mestecu Cheyenne skočimo pogledat v firmo Wrangler. Odlične kavbojke so smešno poceni in naše denarnice so spet nekoliko tanjše. Sledi Utah in Salt Lake City, sredi noči pa se ustavimo v mestu Reno, Nevada, ki je nekakšen manjši Las Vegas: igralnice so polne lovec na srečo vseh starosti, od otrok do babic. Tretjega dne zjutraj smo v Kaliforniji in v Sacramentu zavijemo proti jugu, kjer se kopasti griči počasi dvigajo v gorovje High Sierra: tam nekje je dolina Yosemite, ki so jo

Nasmešek, prosim: avtor v vlogi fotografa

V prvih letih mojega alpinizma, ko sem šele spoznaval oprimke v težjih stenah, mi je prišla v roke knjiga Nejca Zaplotnika Pot. Prebral sem jo v enem zamahu, največji vtis pa je name naredilo poglavje o plezanju v Kalifornijski dolini Yosemite. Seveda so se takrat moje želje in zmoglosti ustavljale daleč pod takšnimi stenami, toda plezalski apetit mi je hitro zrastel in po vrnitvi s prve odprave sem si dejal: »Če gre v Himalaji, zakaj ne bi šlo v Yosemite.« Odločitev je padla, tudi somišljenikov ni manjkalo, le pri denarju se je zatikalo. S pomočjo matičnega kluba se je tudi to za silo uredilo in šest nas je v začetku septembra odletelo čez veliko lužo novim avanturam naproti.

ledeniki v tisočletjih oblikovali v eno najlepših pokrajin. Prvi pogled na stene nas pribije na sedeže: iz idilične zelene doline, po kateri vijuga rečica, rastejo navpične granitne stene več kot kilometer visoko. Številni slapovi, od katerih najvišji pada 500 metrov v globino, pa naredijo pokrajino še bolj neverjetno. Včasih so tod prebivali Indijanci, danes pa o tem pričajo le še imena in muzej; dolina je postala turistični center in vanjo se posebej ob koncih tedna zgrinjajo reke Američanov, da si odpočijejo od svojega money making delovnika. Takrat je najbolje nekam izginiti; če že nisi v steni, pa vsaj nekam v okolico med stoletne sekvoje.

Šotore postavimo v Sunnyside campu, ki je že od nekdanj zbirališče plezalcev. Takoj pademo v pisano mednarodno družino, vmes je tudi naša Lidija iz Ljubljane, ki se je kar preselila v Yosemite in se v dveh letih priključila takakajšnji alpinistični eliti. Ponovno srečanje s slovenščino jo je nekoliko zmedlo, vendar samo prvi dan. Opozorila nas je na medvede, ki se ponoči sprehajajo med šotori in vohajo za hrano, zato v Yosemiteh velja pravilo, da je treba hrano spraviti v vrečo in potegniti visoko na vejo. Pa celo tam ni vedno na varnem: neke noči nas je zbudilo godrnjanje in praskanje po deblu drevesa, na katerem smo imeli hrano. Medved je kmalu zatem skupaj z zlomljeno vejo priletel na tla in začel večerjati, mi pa smo se rade volje odrekli našim zalogam - da je le nas pustil na miru, čeprav ti medvedje ljudem baje niso nevarni. Podnevi kosmatincev nikdar ni bilo na spregled.

Naša ekipa je prišla v Ameriko dobro natrenirana. To so nam priznavali celo domačini, ko so preštevali naše zgibe na drogu v Sunnyside Campu. V stenah pa od začetka ni šlo: granit je čisto nekaj drugega kot naša z oprimki

bogata apnenčasta skala. Nekoliko bolje je šlo, ko smo se opremili s plezalnimi copati, ki so jih doma na roko izdelovali mehiški plezalci. Guma na podplatih je bila izdelana iz starih odpadnih gum avionskih koles, fantje pa so na ta način zaslužili nekaj denarja za skromno preživetje. Tudi domači plezalci živijo precej asketsko, z denarjem, prislужenim preko zime, shajajo potem celo leto in vso pomlad, poletje in jesen preživijo v stenah. Naš čas pa je bil omejen, le dober mesec vsega skupaj, zato smo se zadeve lotili resno in po desetih dneh smo v prostem plezanju dosegli osmo stopnjo. Prišel je čas, da se pomerimo s steno, zaradi katere smo prišli sem, z južno steno El Capitana. Ni ga plezalca, ki ne bi poznal tega imena: dogodki v El Capu in ostalih yosemitskih stenah so desetletja usmerjali razvoj svetovnega alpinizma. Tukaj se je začelo prosto plezanje, težave v tehničnih smereh pa so dosegle takšno stopnjo kot nikjer drugje. S Slavcem Svetičičem iz Idrije, ki je bil tukaj moj soplezalec, sva izbrala eno takšnih: smer The Shield je veljala ob svojem nastanku leta 74 za najtežjo smer na svetu in prva plezalca sta v steni prebila 14 dni. 1200 metrov visoka smer poteka čez ogromno previsno ploščo v obliki ščita, njena značilnost pa so kot las tanke počti, v katere se da zabiti klin največ centimeter globoko. V ta namen so razvili posebne kline, ki niso dosti večji od nohta na palcu, poleg tega pa še cel kup specialne opreme, ki jo zahtevajo težke yosemitske stene. Nekaj dni traja, preden je vse zbrano, zraven dodava še hrano za en teden in 16

litrov vode v plastičnih kantah: v steni namreč vlada čez dan huda vročina. Na večer pred odhodom vse skupaj zloživa v prašiča, veliko transportno vrečo, ki jo bova vlekla za sabo na vrvi: dobrih 40 kilogramov. Stena naju pričakuje...

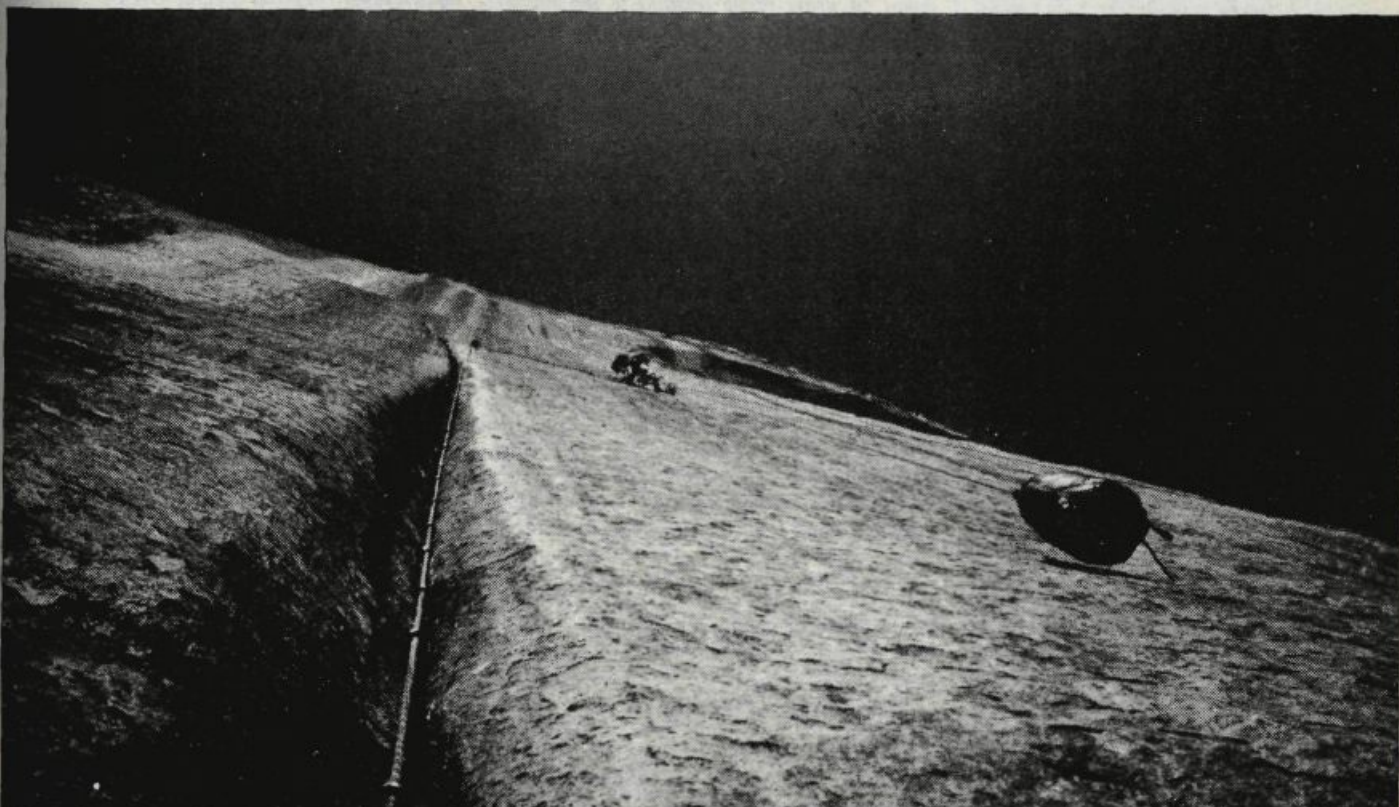
Začetek ni pretežek in prvi večer sva z doseženo višino nadvse zadovoljna. Že drugi dan pa sva mnogo počasnejša in šele popoldne prideva do velike strehe, ki je uvod v najtežji del stene. Do večera sva čeznjo in debelo preklinjava, ko vidiva »udobno mesto za bivakiranje«, ki ga obljublja opis v najinem vodniku: v navpično steno so zavrtani štirje svedrovci. Nič ne pomaga. Razpneva mreže in zibaje se nad praznino poslušava angleško navezo, ki je dvesto metrov spodaj. Dvesto metrov - v tej steni je to cel dan plezanja! Privoščiva si skromno večerjo, nato pa utrujena od celodnevni naporov kljub nenavadnemu položaju hitro zaspiva.

Zjutraj se že navsezgodaj kar sede v mrežah ovešava s kilogrami klinov, vponk, zatičev in podobne krame, brez katere tu pač ne gre. Danes sem prvi na vrsti in tanka previsna poč ža na pogled daje vedeti, da ne bo lahka. Počasi gre, pa kljub temu lezem navzgor. Skoraj se že stegujem do dobrega klina na naslednjem stojišču, tedaj pa satič, ki je sprva držal, med hinavskim škrtanjem zapusti svoje mesto v počti in naslednji trenutek že plavam nad yosemitsko dolino. Zdi se mi, da sem angel in zelo globoko spodaj vidim zelene gozdove, cesto in reko Merced. Letim z glavo navzdol, vmes pa

razločno slišim poke klinov, ki se pulijo iz stene. Potem pa tresk in nekaj sekund črne teme, ki se počasi spreminja v rdečo. Niham na vrvi nekaj metrov stran od stene, v glavi mi zvonijo zvonovi in kri kaplja iz razbitega nosa in čela. Slavc od daleč strokovnjaško ugotovi, da verjetno nimam luknje v glavi in ob njegovi idriščini mi kljub resni situaciji gre na smeh. Oba veva, da morava zdržati do vrha, ker od tukaj ni več poti nazaj - stena pod nama je preveč previsna. In ko petega dne zvečer doseževa vrh, sva gotovo med srečnejšimi ljudmi tisti trenutek. Znova se učiva hoditi po ravnem in ko odvrževa s sebe še težo železja, se počutiva zares lepo: kako tudi ne, saj sva splezala veliki El Cap.

Spodaj v taboru potem vsi skupaj proslavljamo najino vrnitev. Zraven sta tudi naša škotska prijatelja iz Yosemitev, Frank in Keith. Sedimo okrog ognja, pivo teče in od nekod se pojavi še steklenica kanadskega viskija. Škota sprva vihata nos, češ da viskija - razen njihovega - še poskusiti ni vredno. Kmalu pa pozabita na svoja načela in gresta po novo steklenico. Škoti bodo izumrli, ker mešajo pivo in viski, je prejšnji večer trdil Frank, ki je plezal v skoraj vseh svetovnih gorstvih. Tudi o slovenskih dosežkih je dosti vedel in dodal, da premalo hodimo po svetu. Nekoliko mu razložimo naše finančne zmožnosti, nakar nas ob slovesu povabita na Škotsko - na njihove stroške. Res čudne stvari se dogajajo. Še Škoti niso več Škoti. Mi pa zapustimo Yosemite z občutkom, da se bomo še vrnili.

Pavle Kozjek

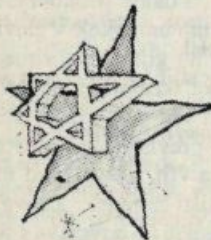

FELJTON

PROTOKOLI SIONSKIH MODRECEV

OPOMBE G.J. BUTMIJA

Te zapisknike so podpisali predstavniki SIONA (ne mešajte jih s predstavniki sionskega gibanja). So izvleček iz knjige popolnih zapisnikov. Celotne vsebine zaradi omejenega časa, ki ga je imel na voljo prevajalec, ni bilo mogoče dobiti. Dodano jim je bilo kratko dopolnilo s kratkimi smernicami načrta, kako bodo Židje na miren način osvojili svet. Zapisniki glavnih smernic načrta so bili vzeti iz skrivnih zabojev velike Sionistične pisarne, ki je sedaj na francoskih tleh.

V teh kratkih smernicah je to bil ves Sionistični načrt z ozirom na razdaljo poti, ki jo bo prešel, in sredstva, s katerimi se bo šlo od ene točke do druge. Ta politični načrt se izvaja od 929. leta pred Kristusom. Izdelal ga je Salamon in modreci židovske znanosti. Njihovi učenci, seznanjeni s stvarjo, so ta načrt glede na zgodovinske dogodke dopolnjevali in razvijali. Odločili so se, da bodo na miren način osvojili svet za SION tako, da se bodo posluževali prevar simbolične Kače, čigar glava bo prikazovala vlado, opisano v načrtu modrecev. Ta glava je vedno skrita celo samemu židovskemu ljudstvu, ki ga predstavlja telo Kače.

Kača, ki se zavleče v podzemne hodnike države, je rušila ali požirala vse nežidovske državne moči, glede na to, kako so se razvijale na raznih kontinentih, posebno še v Evropi. To delo bo nadaljevala tudi v bodoče, po nakazanem načrtu, dokler se krog prehojenih etap ne spoji okoli glave sionske Kače, ki je izhodiščna točka, to je, dokler se krog ne zaključi v Evropi, preko nje po vsem svetu, z uporabo vse sile, pridobljene z ekonomskimi sredstvi in se v krog vključijo vsi kontinenti. Glava kače se ni mogla vrniti na Sion preko ruševin vladajoče sile vseh evropskih držav, temveč šele po njenem padcu. Padec je dosežen z ekonomskim propadom, ki je prišel z moralno dekadenco in pokvarjenostjo. To povzročajo

Židinke, ki se izdajajo za Francozinje, Italijanke, Španke, itd. So najspretnije razširjevalke moralne razuzdanosti. V službi Siona so vaba tistim, ki zaradi njih potrebujejo denar in tako prostovoljno prodajajo svojo vest, da bi ga dobili za kakršnokoli ceno. Denar, sposojen pod takimi pogoji, se vrača posojilodajalcem, po zaslugi tistih žena pa se hitro porabi. Tako so razsipneži prisiljeni, da si ga ponovno izposojajo. In sužnji za sionsko zadevo so dobljeni.

Za uspeh tega podjetja je bilo potrebno, da niti države niti posamezniki ne bi posumili o vlogi, ki jo imajo v sionskih rokah. Zato so se židovski voditelji organizirali v religiozno kasto z namenom, da bedijo nad izpolnjevanjem Mojzesovih zakonov in Talmujskih predpisov. Vsakdo je masko Mojzesovih zakonov jemal za pravi vzrok obstoja te avtonomne židovske organizacije. Zaradi tega nikomur ni prišlo na misel, da bi pobliže pregledal delovanje te avtonomne oblasti. Nihče se ni oziral na to, kako delujejo nacionalni posli tega brezteritorialnega ljudstva. Na to se je gledalo še mnogo manj zato, ker so bile oči vseh uprte v zlato, za katerim je vsak koprnel, medtem ko so ga Židje neopazno kopicili v svoje blagajne. Zato so bili Židje popolnoma svobodni pri politično-ekonomskih intrigah.

Prva etapa Kače v Evropi je Grčija, kjer je za časa Perikleja (409-429 pred Kristusom) pričela rušiti moč in veličino te države.

Druga etapa je Rim za časa Avgusta (63 pred Kristusom do 14 po Kristusu), kjer je ostala 16 stoletij in postavila temelj židovske finančne in politične moči.

Tretja Madrid, pod Karlom V. (1500-1556 po Kristusu).

Četrta Pariz, za časa Ludvika XIV. (1638-1715).

Peta v Londonu, od leta 1814, po padcu Napoleona.

Šesta v Berlinu od leta 1870 po francosko-nemški vojni.

Sedma v Petrogradu, pod katerim se vidi glava Kače, z naznačenim letom njenega prihoda 1880.

Vse te države, preko katerih je šla Kača, so v svojih temeljih res pretresene z liberalizmom in ekonomskim neredom, ki so ga povzročili Židje. Kača gre dalje po načrtani poti proti Moskvi, Kijevu, Odesi (tu moramo pripomniti, da se v Odesi mnogo gradi, ker pričakujejo povabljenec...).

Carigrad je bil označen kot osma in zadnja etapa pred Jeruzalemom. Pravzaprav ostaja Kači le še majhen prostor, da sklene krog glave z repom.

Da bi se to zgodilo brez ovire, so Žide vzgajali tako, da bodo ta posel spretno izvedli.

Predvsem so spredno dosegli osamitev Židov. Nihče ne more prodreti v skrivnosti njihovega patriotičnega dela. Drugim deželam, ki so jih sprejele kot goste, škodijo. Preroško se jim govori, da jih je sam Bog izbral, da obvladajo zemljo kot nerazdeljivo kraljestvo. Razen tega se jim govori, da so samo Židje otroci Večnega bitja in da so samo oni upravičeni, da se imenujejo ljudje, ostala človeška bitja pa so ustvarjena le kot živina in židovski sužnji; da jim je bilo človeško obličje dano le zato, da služijo Židom, kar je potrebno za izgradnjo Sionskega prestola na vsem svetu (V. Sanh, 91, 21 in 1051).

Še več, prepričuje se jih, da so višja bitja, nekakšni nadljudje, da se ne morejo poročati s predstavniki židovske rase, to pa so druga ljudstva, ki v primerjavi z Židi niso drugega kot živina. Take ideje, ki so jih učili v javnih in privatnih šolah ter v židovskih družinah, so bile vzrok, da so se imeli za toliko višje od ostalih ljudi, kot da so sinovi Božji (V. Jihal, 67, 1; Sanh 58, 2).

K osamitvi Židov je prispeval tudi sistem Kahala, ki jih obvezuje, da podpirajo svoje

sonarodnjake, neodvisno od podpore, ki jo dobivajo od Sionske mestne uprave. Ta pa ima različna imena: Kahal, Konzistorij, Odbor za židovske zadeve, Urad za pobiranje davkov, itd. z namenom, da bi očem posameznih vlad prikriji sionsko oblast. Vlade so - ne ve se zakaj - prepovedovale in vedno živahno prepovedujejo avtonomijo židovske uprave, ta pa je zaradi tega postala popolnoma avtonomna in tako rekoč verska kljub vsem prepovedim.

Vpliv omejenih idej je opredelil materialno življenje Židov. Ker so na vse Nežide gledali kot na svojo živino (v. Orath-Haim, 14, 1; Eben-gaetzer, 44, 8-24; lèbamot, 98, 25; Kétabot, 3, 34; Sanhédrin, 74, 30; Kiduchin, 68), ustvarjeno zato, da slavi Sion, so Židje z njimi tudi ravnali kot z živino. Zanje je imetje kakor tudi samo življenje teh ljudstev njihova last, s katero ravnajo kakor hočejo. Njihova oblast to sankcionira z odpuščanjem zločinov, ki jih Židje izvajajo nad Nežidi. To odpuščanje prihaja ob dnevu Jom-Kipur (Židovsko Novo leto). Z odrešenjem se jih pooblašča, da tudi v naslednjem letu počno isto. V želji, da vzbudi toleranco in sovražstvo svojega ljudstva proti drugim, je Sionska oblast od časa do časa celo dopuščala Kristjanom, da so odkrili nekatere predpise iz Talmuda in tako ustvarili antisemitizem. Antisemitske manifestacije so bile v prid sionskemu gibanju, ker so v židovskih središčih razpihovale sovražstvo proti drugim ljudstvom in pri nekaterih ljudeh, koristnih židovskemu gibanju, vzbudile sočutje do rase, ki je nepravilno preganjana. Ta občutek je mnoge pripeljal v vrste sionskih služabnikov.

Antisemitizem, ki preganja in terorizira židovski živelj, (Sionski voditelji niso nikoli trpeli zaradi antisemitizma, kakor tudi njihovi zakoni ne, avtonomija in integriteta njihovih ustanov) ga je obdržal v podrejenosti voditeljem, ki so v primernem času branili svoje ljudstvo. To niti ni čudno, saj so oni sami hujskali antisemite kot lovske pse, da so njihovo čredo zavračali in jo spet naredili pokorno za slepo izvajanje sionskih zapovedi. Največja zasluga antisemitizma pa je v tem, da je židovsko ljudstvo razkropil po vsem svetu. To je omogočilo nastanek vsesplošnega Sionističnega združenja.

Združenje zdaj dviguje masko, ker je zavzelo položaj nadvlade, za katero je strmelo in z neopaznim manevriranjem po svoji volji vodil vse niti, ki vežejo državna tajništva vsega sveta. Zbog je za Sion postavljen čvrst prestol; nanj mora le še sestri izraelski kralj.

To kraljestvo ne bo imelo meja, ker se je mednarodno nadomestilo. Zlato je bilo za Žide določeno kot glavno sredstvo osvajanja. Zato je bilo nujno, da se ga čimveč zbere in da se mu poveča vrednost. Uvajanje zlate valute in zlate obrestne mere je pripomoglo k povišanju vred-

nosti zlata, mednarodni spori pa so pomagali Židom, da so ga čimveč nakupili, kot to dokazuje »zgodovina Rothschildovih«, izdana v Parizu. Tako je bila utrjena moč monopola nad kapitalom, pod zastavo liberalizma in tako rekoč znanstveno dognanih socialnih in ekonomskih problemov. Znanost, ki vsem mogočim teorijam daje svoja imena, je naredila in še dela sionskemu gibanju velike usluge.

Tako so na primer ekonomske teorije o volilnih sistemih dopustile, da se vnese vse, kar je bilo zaželeno, za slavo Siona. Židovski voditelji so se nameščali, da s korupcijo in sugestijo zagotovijo večino glasov. Čim so jo dobili, so lahko takoj, zaradi ugleda, ki so si ga pridobili z večino, odredili ukrepe o življenjskih in socialnih vprašanih ljudstev. Lačne mase, pohlepni intelektualci in kratkovidni liberalci kot tudi vsi drugi slepci, vsi so dobro služili sionskemu gibanju. Zato je Sion najbolj zaželen in najugodnejši republikanski režim, ker pušča popolno svobodo delovanju sionskih vojsk: anarhistom po mislih in delu, imenovanim socialisti.

To dela ljudstvo brez zemlje, ki ga ni več kot kaplja v morju človeštva, ima pa idealno vodstvo, v katerem je vsak član seznanjen z načrti akcije, izdelanimi pred več stoletji in iz katerih ni mogoče ničesar črpati. Vsa politika GOIMOV ni nič drugega kot politika spontanega dogodka, katere so ustvarili Židje, ne gre ji za izboljšavo državnega dela, ampak je to boj za okus, najpogostje iz osebnih interesov samih voditeljev.

Zato je jasno, kdo bo izbojeval zmago in zavladal v svetu.

Prevedeno iz francoščine 9. decembra 1901.

(Konec)

OPOMBA

Leta 1926 je G. R. Patry v Parizu izdal knjigo »La religion dans l'Alemagne d'aujourd'hui«. V njej razlaga tudi vprašanje teh protokolov. Mišljenja je, da so falsifikat Sergeja Aleksandroviča Nilusa, ki da si jih je kot stari agent ruske policije izmislil in leta 1905 predal ruski vladi. Da bi svoje trditve dokazal, Patry ne prinaša nič novega (glej stran 196), kar še ne bi bilo izneseno in ovrženo. Glavni vzrok vidi pač v tem, da si je Nilus 1905 vse izmislil zato, da bi carja spodbudil k preganjanju Židov, s čimer bi se Nilus maščeval grofu Witteju, zaščitniku Židov.

Vendar, če upoštevamo, da je protokol skoraj v isti obliki leta 1901 - torej leto pred Nilusom, izdal drug človek, ki ga Patry niti ne omenja, namreč Rus Juraj Butni - kar pa Patry sploh ni vedel - nam postane jasno, kakšne osnove ima Patryeva trditev.

Mi tu prenašamo tekst Butnija, ne Nilusa, da bi tudi s te strani odvrnili vsak sum. V opombah samo opozarjamo na razlike, ki so v Nilusovem tekstu.

Vendar moramo dodati, da nikogar ne bi bolj veselilo kot nas, če bi bili ti protokoli navaden ponaredek. Na žalost pa vsi znaki preteklosti in sedanjosti govorijo za njihovo bitno, če že ne formalno avtentičnost. Nikakor nočemo, da bi zaradi tega Kristjani preganjali Žide. Prav nasprotno, želimo, da jih ljubijo kot brate.

1. Ker je Jezusova zapoved, da se med seboj ljubimo, kot je on nas ljubil.

2. Ker široke židovske mase niti ne vedo, kaj so načrtovali njihovi voditelji in kaj delajo za propad GOIMOV (Kristjanov) in njihovih držav.

Kristjane bi radi opozorili na potuhnjeno rovarjenje teh voditeljev, ki jim padajo na limance tudi Kristjani v framasonskih ložah in njihove krvave osnove uredničujejo v pogubo svoje države in ljudstva.

POJASNILO

S tem nadaljevanjem je Protokolov sionskih modrecev, zgodovinskega dela ne povsem jasnega izvora, v TRIBUNI konec. Spremna beseda je integralni del knjige, prav tako kot uvod in se uredništvo od nje seveda, distancira.

Olajšali bomo delo sodišču in gospodu Emilu Bukovcu, zelo agilnemu tožilcu Temeljnega sodišča v Ljubljani, da ne bo, kot je bilo v primeru uvoda, obtoževal avtorstva koga iz uredništva TRIBUNE. Nasploh upamo, da so bralci znali Protokole razumeti z ustrezno distanco in jih prebirali zgolj kot zanimivo zgodovinsko delo, ki je s tem doživelo svoj slovenski prvenec po štiriinpetdesetih izdajah v drugih jezikih. Bolje pozno kot nikoli, torej.

Upam tudi, da tožilcu zaradi tega ne bo treba na križ pribiti odgovornega urednika TRIBUNE. Bilo bi kar preveč simbolično.

ŠALOM!

Tomi Drož

P.S.

Kakor je v vsaki stvari dobrega in slabega nekaj, je bilo v objavi Protokolov nekaj dobrega tudi za Mladena A. Švarca, zelo subtilnega Juda, ki me je zaradi tega ovadil Tožilstvu. On je na povabilo in stroške Svetovnega židovskega kongresa videl Združene države Amerike. Prvič in zadnjič? ŠALOM!

Cenjenim bralcem se opravičujemo, ker manjka del teksta Protokolov sionskih modrecev. Toda nasemu viru je bilo iztrganih nekaj strani, del je bil pa tako slabo ohranjen, da je bil praktično necitljiv. Kogar zanima manjkajoče, si lahko Protokolke (verzijo, ki je bila objavljena v TRIBUNI) naroči preko medknjižnicne izmenjave iz mestne knjižnice v Zagrebu. NUK Vam bo z veseljem storil to uslugo. Lep pozdrav!

Vasa Tribuna

Cenjene bralce

VABIMO

**na politični spektakel,
javno zaključno razpravo**

IGOR BAVČAR : TRIBUNA

zadeva »zapiski«

**ki bo v torek, 10. aprila 1990 ob 9. uri
na sodišču v Ljubljani, soba 4**

**Nastopa IGOR BAVČAR kot zaprisežena priča, ki
bo moral odgovarjati na bolj ali manj neprijetna
vprašanja TRIBUNINEGA odvetnika Stojana
Zdolška iz Ljubljane.**

Vabljeni

foto: Fotodokumentacija Dela

TRIBUNA

Želim postati naročnik

tudi jazst:.....

študentski časopis

TRIBUNA

KERŠNIKOVA 4

61000 LUBJANA

tudi jazst:.....

Želim postati

TRIBUNA

Moj naslov:.....
[ ] [ ] [ ] [ ] [ ] [ ]

Moj naslov:.....
upica

.....
kraj

ite list

TRIBUNA

študentski časopis
KERŠNIKOVA 4
61000 LUBJANA
TRIBUNA

Postani tudi ti naročnik

TRIBUNA

študentski časopis

Moj naslov:.....
[ ] [ ] [ ] [ ] [ ] [ ]

podpis:.....

TRIBUNA

študentski časopis

OBRNITE LIST

